

ΧΡΙΣΤΟΥ Α. ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ || ΝΙΚΟΛΑΟΥ Ε. ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΥ  
ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ ΤΗΣ ΒΑΡΒΑΚΕΙΟΥ ΠΡΟΤΥΠΟΥ ΣΧΟΛΗΣ

# ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑ

## ΕΚΛΟΓΑΙ

Πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῆς Γ' τάξεως τῶν ἑξαταξίων  
γυμνασίων καὶ τῶν ἀντιστοιχῶν σχολῶν  
τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως

ΕΚΔΟΣΙΣ ΠΡΩΤΗ

	58379	
Ἀριθ. ἀδείας κυκλοφορίας	<u>21-10-32</u>	
Τιμὴ ἄνευ βιβλιοσήμου.	Δρ.	11.70
Ἀξία βιβλιοσήμου.	»	4.70
Πρόσθετος φόρος Ἀναγκαστ. Δανείου	»	1.50
		<u>17.90</u>
Συνολικὴ τιμὴ Δρ. 17.90		

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ Ι. Ν. ΣΙΔΕΡΗ

ΑΘΗΝΑΙ—ΣΤΑΔΙΟΥ 52

1932



ΧΡΙΣΤΟΥ Α. ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ || ΝΙΚΟΛΑΟΥ Ε. ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΥ  
ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ ΤΗΣ ΒΑΡΒΑΚΕΙΟΥ ΠΡΟΤΥΠΟΥ ΣΧΟΛΗΣ

# ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑ

ΕΚΛΟΓΑΙ

Πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῆς Β...

γυμνασίων κ...

τῆς...

7

Ἄριθ. ἐγχο.



ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ Ι. Ν. ΣΙΔΕΡΗ

ΑΘΗΝΑΙ—ΣΤΑΔΙΟΥ 56

1932

Πᾶν γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφήν τῶν συγγρα-  
φέων ἢ τοῦ ἑτέρου αὐτῶν.

Μεγαρίτη

---

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ Γ. Η. ΚΑΛΕΡΓΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 22B

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

---

ΚΕΙΜΕΝΟΝ



ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

# ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΝ Ι

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

**Καταγωγή τοῦ Κύρου. Ἡ παρά Πέρσαις  
ἀγωγή καὶ πολιτεία.**

(§ 1-16)

§ 1. Πατρὸς μὲν δὴ ὁ Κῦρος λέγεται γενέσθαι Καμβύσου Περσῶν βασιλέως· ὁ δὲ Καμβύσης οὗτος τοῦ Περσειδῶν γένους ἦν· οἱ δὲ Περσεῖδαι ἀπὸ Περσέως κλήζονται· μητρὸς δὲ ὁμολογεῖται Μανδάνης γενέσθαι· ἡ δὲ Μανδάνη αὕτη Ἀστυάγους ἦν θυγάτηρ τοῦ Μήδων γενομένου βασιλέως· φῦναι δὲ ὁ Κῦρος λέγεται καὶ ἄδειται ἔτι καὶ νῦν ὑπὸ τῶν βαρβάρων εἶδος μὲν κάλλιστος, ψυχὴν δὲ φιλάνθρωπότατος καὶ φιλομαθέστατος καὶ φιλοτιμώτατος, ὥστε πάντα μὲν πόνον ἀνατλήναι, πάντα δὲ κίνδυνον ὑπομῆναι τοῦ ἐπαινέσθαι ἕνεκα. φύσιν μὲν δὴ τῆς μορφῆς καὶ τῆς ψυχῆς τοιαύτην ἔχων διασημονεύεται· ἐπαιδευθῆ γε μὴν ἐν Περσῶν νόμοις.

§ 2. Οὗτοι δὲ δοκοῦσιν οἱ νόμοι ἄρχεσθαι τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ ἐπιμελόμενοι οὐκ ἔνθενπερ ἐν ταῖς πλείσταις πόλεσιν ἄρχονται. αἱ μὲν γὰρ πλείσται πόλεις ἀφείσαι

παιδεύειν ὅπως τις ἐθέλει τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας, καὶ αὐ-  
τοὺς τοὺς πρεσβυτέρους ὅπως ἐθέλουσι διάγειν, ἔπειτα  
προστάττουσιν αὐτοῖς μὴ κλέπτειν μηδὲ ἀρπάζειν, μὴ  
βία εἰς οἰκίαν παριέναι, μὴ παίειν ὄν μὴ δίκαιον, μὴ  
ἀπειθεῖν ἄρχοντι, καὶ τᾶλλα τὰ τοιαῦτα ὡσαύτως ἦν·  
δέ τις τούτων τι παραβαίῃη, ζημίαν αὐτοῖς ἐπέθεσαν.

§ 3-4. Οἱ δὲ περσικοὶ νόμοι προλαβόντες ἐπιμέλονται,  
ὅπως τὴν ἀρχὴν μὴ τοιοῦτοι ἔσονται οἱ πολῖται, οἳοι  
πονηροῦ τινος ἢ αἰσχροῦ ἔργου ἐφίεσθαι. ἐπιμέλονται δὲ  
ᾧδε. ἔστιν αὐτοῖς ἐλευθέρᾳ ἀγορὰ καλουμένη, ἐνθα τὰ τε  
βασίλεια καὶ τᾶλλα ἀρχεῖα πεποίηται. ἐντεῦθεν τὰ μὲν  
ᾧνια καὶ οἱ ἀγοραῖοι καὶ αἱ τούτων φωναὶ καὶ ἀπειρο-  
καλῖαι ἀπελήλανται εἰς ἄλλον τόπον, ὡς μὴ μειγνύηται ἡ  
τούτων τύρβη τῇ τῶν πεπαιδευμένων εὐκοσμίᾳ. διήρη-  
ται δὲ αὕτη ἡ ἀγορὰ ἢ περὶ τὰ ἀρχεῖα τέταρα μέρη·  
τούτων δ' ἔστιν ἓν μὲν παισίν, ἓν δὲ ἐφήβοις, ἄλλο τε-  
λείοις ἀνδράσιν, ἄλλο τοῖς ὑπὲρ τὰ στρατεύσιμα ἔτη  
γεγονόσι. νόμος δὲ εἰς τὰς ἑαυτῶν χώρας ἕκαστοι τούτων  
πάρεισιν, οἱ μὲν παῖδες ἅμα τῇ ἡμέρᾳ καὶ οἱ τέλειοι ἄν-  
δρες, οἱ δὲ γεραίτεροι ἡνίκ' ἂν ἐκάστω προχωρῇ, πλὴν  
ἐν ταῖς τεταγμέναις ἡμέραις, ἐν αἷς αὐτοὺς δεῖ παρεῖναι.  
οἱ δὲ ἔφηβοι καὶ κοιμῶνται περὶ τὰ ἀρχεῖα σὺν τοῖς γυ-  
μνητικοῖς ὄπλοις.

§ 5. Ἄρχοντες δ' ἐφ' ἐκάστω τούτων τῶν μερῶν εἰσι  
δώδεκα· δώδεκα γὰρ καὶ Περσῶν φυλαὶ διήρηνται. καὶ ἐπὶ  
μὲν τοῖς παισίν ἐκ τῶν γεραιτέρων ἡρημένοι εἰσὶν οἱ ἂν  
δοκῶσι τοὺς παῖδας βελτίστους ἀποδεικνύναι· ἐπὶ δὲ τοῖς  
ἐφήβοις ἐκ τῶν τελείων ἀνδρῶν οἱ ἂν αὐ τοὺς ἐφήβους  
βελτίστους δοκῶσι παρέχειν· ἐπὶ δὲ τοῖς τελείοις ἀνδρά-  
σιν οἱ ἂν δοκῶσι παρέχειν αὐτοὺς μάλιστα τὰ τεταγ-  
μένα ποιῶντας καὶ τὰ παραγγελλόμενα ὑπὸ τῆς μεγί-

στης ἀρχῆς· εἰσὶ δὲ καὶ τῶν γεραιτέρων προστάται ἤρη-  
μένοι, οἱ προστατεύουσιν, ὅπως καὶ οὗτοι τὰ καθήκοντα  
ἀποτελῶσιν· ἃ δὲ ἐκάστη ἡλικία προστέτακται ποιεῖν  
διηγησόμεθα, ὡς μᾶλλον δῆλον γένηται ἢ ἐπιμέλονται, ὡς  
ἂν βέλτιστοι εἶεν οἱ πολῖται.

§ 6-7. Οἱ μὲν δὴ παῖδες εἰς τὰ διδασκαλεῖα φοιτῶντες  
διάγουσι μανθάνοντες δικαιοσύνην· καὶ λέγουσιν ὅτι ἐπὶ  
τοῦτο ἔρχονται, ὥσπερ παρ' ἡμῖν οἱ τὰ γράμματα μαθη-  
σόμενοι. οἱ δὲ ἄρχοντες αὐτῶν διατελοῦσι τὸ πλεῖστον  
τῆς ἡμέρας δικάζοντες αὐτοῖς. γίγνεται γὰρ δὴ καὶ παισὶ  
πρὸς ἀλλήλους ὥσπερ ἀνδράσιν ἐγκλήματα καὶ κλοπῆς  
καὶ ἀρπαγῆς καὶ βίας καὶ ἀπάτης καὶ κακολογίας καὶ  
ἄλλων οἷων δὴ εἰκός, οὓς δ' ἂν γνῶσι τούτων τι ἀδι-  
κοῦντας, τιμωροῦνται. κολάζουσι δὲ καὶ ὃν ἂν ἀδίκως  
ἐγκαλοῦντα εὐρίσκωσι. δικάζουσι δὲ καὶ ἐγκλήματος οὗ  
ἕνεκα ἀνθρώποι μισοῦσι μὲν ἀλλήλους μάλιστα, δικάζον-  
ται δὲ ἥμιστα, ἀχαριστίας, καὶ ὃν ἂν γνῶσι δυνάμενον  
μὲν χάριν ἀποδιδόναι, μὴ ἀποδιδόντα δέ, κολάζουσι καὶ  
τοῦτον ἰσχυρῶς. οἴονται γὰρ τοὺς ἀχαρίστους καὶ περὶ  
θεοῦς ἂν μάλιστα ἀμελῶς ἔχειν καὶ περὶ γονέας καὶ πα-  
τρίδα καὶ φίλους. ἔπεσθαι δὲ δοκεῖ μάλιστα τῇ ἀχαρι-  
στίᾳ ἢ ἀναισχυντία· καὶ γὰρ αὕτη μεγίστη δοκεῖ εἶναι  
ἐπὶ πάντα τὰ αἰσχυρὰ ἡγεμών.

§ 8. Διδάσκουσι δὲ τοὺς παῖδας καὶ σωφροσύνην·  
μέγα δὲ συμβάλλεται εἰς τὸ μανθάνειν σωφρονεῖν αὐ-  
τούς, ὅτι καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ὁρῶσιν ἀνά πᾶσαν ἡμέ-  
ραν σωφρόνως διάγοντας. διδάσκουσι δὲ αὐτοὺς καὶ  
πειθεσθαι τοῖς ἄρχουσι· μέγα δὲ καὶ εἰς τοῦτο συμβάλλε-  
ται, ὅτι ὁρῶσι τοὺς πρεσβυτέρους πειθόμενους τοῖς ἄρ-  
χουσιν ἰσχυρῶς. διδάσκουσι δὲ καὶ ἐγκράτειαν γαστροῦς  
καὶ ποτοῦ· μέγα δὲ καὶ εἰς τοῦτο συμβάλλεται, ὅτι

ὄρωσι τοὺς πρεσβυτέρους οὐ πρόσθεν ἀπιόντας γασρὸς ἕνεκα πρὶν ἂν ἀφῶσιν οἱ ἄρχοντες, καὶ ὅτι οὐ παρὰ μητρὶ σιτοῦνται οἱ παῖδες, ἀλλὰ παρὰ τῷ διδασκάλῳ, ὅταν οἱ ἄρχοντες σημήνωσι. φέρονται δὲ οἴκονθεν σῖτον μὲν ἄρτον, ὄψον δὲ κάρδαμον, πιεῖν δέ, ἢν τις διψῇ, κώθωνα, ὡς ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἀρύσασθαι. πρὸς δὲ τούτοις μανθάνουσι καὶ τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν. μέχρι μὲν δὴ ἑξ ἢ ἑπτακαίδεκα ἔτων ἀπὸ γενεᾶς οἱ παῖδες ταῦτα πράττουσιν, ἐκ τούτου δὲ εἰς τοὺς ἑφήβους ἐξέρχονται.

§ 9. Οὗτοι δ' αὖ οἱ ἑφηβοὶ διάγουσιν ὧδε· δέκα ἔτη ἀφ' οὗ ἂν ἐκ παίδων ἐξέλθωσι κοιμῶνται μὲν περὶ τὰ ἀρχεῖα, ὥσπερ προειρήκαμεν, καὶ φυλακῆς ἕνεκα τῆς πόλεως καὶ σωφροσύνης· δοκεῖ γὰρ αὕτη ἡ ἡλικία μάλιστα ἐπιμελείας δεῖσθαι· παρέχουσι δὲ καὶ τὴν ἡμέραν ἑαυτοῦς τοῖς ἄρχουσι χρῆσθαι, ἢν τι δέωνται ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ. καὶ ὅταν μὲν δέῃ, πάντες μένουσι περὶ τὰ ἀρχεῖα· ὅταν δὲ ἐξίῃ βασιλεὺς ἐπὶ θήραν, ἐξάγει τὴν ἡμίσειαν τῆς φυλακῆς· ποιεῖ δὲ τοῦτο πολλάκις τοῦ μηνός. ἔχειν δὲ δεῖ τοὺς ἐξιόντας τόξα καὶ παρὰ τὴν φάρετραν ἐν κολεῷ κοπίδα ἢ σάγαριν, ἔτι δὲ γέρον καὶ παλτὰ δύο, ὥστε τὸ μὲν ἀφεῖναι, τῷ δ' ἂν δέῃ, ἐκ χειρὸς χρῆσθαι.

§ 10. Διὰ τοῦτο δὲ δημοσίᾳ τοῦ θηρῶν ἐπιμέλονται, καὶ βασιλεὺς, ὥσπερ καὶ ἐν πολέμῳ ἡγεμόνων ἐστὶν αὐτοῖς, καὶ αὐτὸς τε θηρῶ καὶ τῶν ἄλλων ἐπιμέλεται, ὅπως ἂν θηρῶσιν, ὅτι ἀληθεστάτη αὐτοῖς δοκεῖ εἶναι αὕτη ἡ μελέτη τῶν πρὸς τὸν πόλεμον. καὶ γὰρ πρῶ ἀνίστασθαι ἐθίζει καὶ ψύχη καὶ θάλπη ἀνέχεσθαι, γυμνάζει δὲ καὶ ὁδοιπορίαις καὶ δρόμοις, ἀνάγκη δὲ καὶ τοξεῦσαι θηρίον καὶ ἀκοντῖσαι, ὅπου ἂν παραπίπῃ. καὶ τὴν ψυχὴν

δὲ πολλάκις ἀνάγκη θήγεσθαι, ὅταν τι τῶν ἀλκίμων θηρίων ἀνθιστήται· παίειν μὲν γὰρ δήπου δεῖ τὸ ὁμόσε γιγνόμενον, φυλάεσθαι δὲ τὸ ἐπιφερόμενον· ὥστε οὐ ῥάδιον εὐρεῖν, τί ἐν τῇ θήρᾳ ἄπεστι τῶν ἐν πολέμῳ παρόντων.

§ 11. Ἐξέρχονται δὲ ἐπὶ τὴν θήραν ἄριστον ἔχοντες πλεῖον μὲν, ὡς τὸ εἰκόσ, τῶν παίδων, τᾶλλα δὲ ὁμοιον. καὶ θηρῶντες μὲν οὐκ ἂν ἀριστήσειαν· ἦν δέ τι δεήσῃ ἢ θηρίου ἔνεκα ἐπικαταμεῖναι ἢ ἄλλως ἐθειλήσωσι διατρίψαι περὶ τὴν θήραν, τὸ οὖν ἄριστον τοῦτο δειπνήσαντες τὴν ὑστεραίαν αὐθιγῶσι μέχρι δείπνου, καὶ μίαν ἄμφω τούτῳ τὴν ἡμέραν λογίζονται, ὅτι μιᾶς ἡμέρας σίτον δαπανῶσι. τοῦτο δὲ ποιῶσι τοῦ ἐθίξεσθαι ἔνεκα, ἵν', εἴαν τι καὶ ἐν πολέμῳ δεήσῃ, δύνωνται τοῦτο ποιεῖν. καὶ ὄψον δὲ τοῦτο ἔχουσιν οἱ τηλικούτοι ὅτι ἂν θηράσωσιν· εἰ δὲ μή, τὸ κάρδαμον. εἰ δέ τις αὐτοὺς οἶεται ἢ ἐσθίειν ἀηδῶς, ὅταν κάρδαμον μόνον ἔχωσιν ἐπὶ τῷ σίτῳ, ἢ πίνειν ἀηδῶς, ὅταν ὕδωρ πίνωσιν, ἀναμνησθήτω, πῶς μὲν ἠδὺ μᾶζα καὶ ἄροτος πεινῶντι φαγεῖν, πῶς δὲ ἠδὺ ὕδωρ πιεῖν διψῶντι.

§ 12. Αἱ δ' αὖ μένουσαι φυλαὶ διατρίβουσι μελετῶσαι τὰ τε ἄλλα, ἃ παῖδες ὄντες ἔμαθον, καὶ τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν, καὶ διαγωνιζόμενοι ταῦτα πρὸς ἀλλήλους διατελοῦσιν. εἰσὶ δὲ καὶ δημόσιοι τούτων ἀγῶνες καὶ ἄθλα προτίθεται· ἐν ἧ δ' ἂν τῶν φυλῶν πλεῖστοι ὧσι δαημονέστατοι καὶ ἀνδρικώτατοι καὶ εὐπιστότατοι, ἐπαινοῦσιν οἱ πολῖται καὶ τιμῶσιν οὐ μόνον τὸν νῦν ἄρχοντα αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ὅστις αὐτοὺς παῖδας ὄντας ἐπαίδευσε. χροῶνται δὲ τοῖς μένουσι τῶν ἐφήβων αἱ ἀρχαί, ἦν τι ἢ φρουρεῖσαι δεήσῃ ἢ κακούργους ἐρευνῆσαι ἢ ληστὰς ὑποδραμεῖν ἢ καὶ ἄλλο τι δραῖσαι ὅσα ἰσχύος τε καὶ

τάχους ἔργα ἐστί. ταῦτα μὲν δὴ οἱ ἔφηβοι πρῶττουσιν. ἐπειδὴν δὲ τὰ δέκα ἔτη διατελέσωσιν, ἐξέρχονται εἰς τοὺς τελείους ἄνδρας.

§ 13. Ἐφ' οὗ δ' ἂν ἐξέλθωσι χρόνου οὗτοι αὖ πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτη διάγουσιν ὧδε· πρῶτον μὲν, ὥσπερ οἱ ἔφηβοι, παρέχουσιν ἑαυτοὺς ταῖς ἀρχαῖς χρῆσθαι, ἣν τι δέη ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ, ὅσα φρονούντων τε ἤδη ἔργα ἐστί καὶ ἔτι δυναμένων. ἣν δέ που δέη στρατεύεσθαι, τόξα μὲν οἱ οὕτω πεπαιδευμένοι οὐκέτι ἔχοντες οὐδὲ παλὰ στρατεύονται, τὰ δ' ἀγγέμαχα ὄπλα καλούμενα, θώρακά τε περὶ τοῖς στέροσι καὶ γέροον ἐν τῇ ἀριστερᾷ, οἷον περὶ γράφονται οἱ Πέρσαι ἔχοντες, ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ μάχαιραν ἢ κοπίδα. καὶ αἱ ἀρχαὶ δὲ πᾶσαι ἐκ τούτων καθίστανται πλὴν οἱ τῶν παίδων διδάσκαλοι. ἐπειδὴν δὲ τὰ πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτη διατελέσωσιν, εἴησαν μὲν ἂν οὗτοι πλείον τι γεγονότες ἢ τὰ πενήκοντα ἔτη ἀπὸ γενεᾶς· ἐξέρχονται δὲ τηνικαῦτα εἰς τοὺς γεραιτέρους ὄντας τε καὶ καλουμένους.

§ 14. Οἱ δ' αὖ γεραῖτεροι οὗτοι στρατεύονται μὲν οὐκέτι ἔξω τῆς ἑαυτῶν, οἴκοι δὲ μένοντες δικάζουσι τὰ τε κοινὰ καὶ τὰ ἴδια πάντα. καὶ θανάτου δὲ οὗτοι κρίνουσι, καὶ τὰς ἀρχὰς οὗτοι πάσας αἰροῦνται· καὶ ἣν τις ἢ ἐν ἐφήβοις ἢ ἐν τελείοις ἀνδράσιν ἐλλίπη τι τῶν νομίμων, φαίνουσι μὲν οἱ φύλαρχοι ἕκαστοι καὶ τῶν ἄλλων ὁ βουλόμενος, οἱ δὲ γεραῖτεροι ἀκούσαντες ἐκκρίνουσιν· ὁ δὲ ἐκκριθεὶς ἄτιμος διατελεῖ τὸν λοιπὸν βίον.

§ 15. Ἴνα δὲ σαφέστερον δηλωθῇ πᾶσα ἡ Περσῶν πολιτεία, μικρὸν ἐπάνειμι· νῦν γὰρ ἐν βραχυτάτῳ ἂν δηλωθεῖ διὰ τὰ προειρημένα. λέγονται μὲν γὰρ Πέρσαι ἀμφὶ τὰς δώδεκα μυριάδας εἶναι· τούτων δ' οὐδεὶς ἀπελήλαται νόμῳ τιμῶν καὶ ἀρχῶν, ἀλλ' ἔξεστι πᾶσι

Πέρσαις πέμπειν τοὺς ἑαυτῶν παῖδας εἰς τὰ κοινὰ τῆς δικαιοσύνης διδασκαλεῖα. ἀλλ' οἱ μὲν δυνάμενοι τρέφειν τοὺς παῖδας ἀργούντας πέμπουσιν, οἱ δὲ μὴ δυνάμενοι οὐ πέμπουσιν. οἱ δ' ἂν παιδευθῶσι παρὰ τοῖς δημοσίοις διδασκάλοις, ἕξεσιν αὐτοῖς ἐν τοῖς ἐφήβοις νεανισκεύεσθαι, τοῖς δὲ μὴ διαπαιδευθεῖσιν οὕτως οὐκ ἕξεσιν. οἱ δ' ἂν αὖ ἐν τοῖς ἐφήβοις διατελέσωσι τὰ νόμιμα ποιούντες, ἕξεστι τούτοις εἰς τοὺς τελείους ἄνδρας συναλίσσεσθαι καὶ ἀρχῶν καὶ τιμῶν μετέχειν· οἱ δ' ἂν μὴ διαγέωνται ἐν τοῖς ἐφήβοις, οὐκ εἰσέρχονται εἰς τοὺς τελείους. οἱ δ' ἂν αὖ ἐν τοῖς τελείοις διαγέωνται ἀνεπίληπτοι, οὗτοι τῶν γεραιτέρων γίνονται. οὕτω μὲν δὴ οἱ γεραιτέροι διὰ πάντων τῶν καλῶν ἐλληλυθότες καθίστανται καὶ ἡ πολιτεία αὕτη, ἣ οἶονται χρώμενοι βέλτιστοι ἂν εἶναι.

§ 16. Ταῦτα μὲν δὴ κατὰ πάντων Περσῶν ἔχομεν λέγειν· οὗ δὲ ἕνεκα ὁ λόγος ὠρμήθη, νῦν λέξομεν τὰς Κύρου πράξεις ἀρξάμενοι ἀπὸ παιδός.

#### ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

##### Ὁ Κύρος παρὰ τῷ Ἀστυάγει.

(§ 1-18)

§ 1. Κύρος γὰρ μέχρι μὲν δώδεκα ἐτῶν ἢ ὀλίγω πλεῖον ταύτῃ τῇ παιδείᾳ ἐπαιδεύθη, καὶ πάντων τῶν ἡλικίων διαφέρων ἐφαίνετο καὶ εἰς τὸ ταχὺ μανθάνειν ἅ δέοι καὶ εἰς τὸ καλῶς καὶ ἀνδρείως ἕκαστα ποιεῖν.

§ 2. Ἐκ δὲ τούτου τοῦ χρόνου μετεπέμψατο Ἀστυάγης τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα καὶ τὸν παῖδα αὐτῆς· ἰδεῖν γὰρ ἐπεθύμει, ὅτι ἤκουεν αὐτὸν καλὸν καὶ ἀγαθὸν εἶναι. ἔρχεται

δ' αὐτή τε ἡ Μανδάνη πρὸς τὸν πατέρα καὶ τὸν Κῦρον τὸν υἱὸν ἔχουσα. ὡς δὲ ἀφίκετο τάχιστα καὶ ἔγνω ὁ Κῦρος τὸν Ἀστυάγην τῆς μητρὸς πατέρα ὄντα, εὐθύς οἷα δὴ παῖς φύσει φιλόστοργος ὢν ἠσπάζετό τε αὐτόν, ὥσπερ ἂν εἴ τις πάλαι συντεθραμμένος καὶ πάλαι φιλῶν ἀσπάζοιτο· καὶ ὁρῶν δὴ αὐτὸν κεκοσμημένον καὶ ὀφθαλμῶν ὑπογραφῇ καὶ χρώματος ἐντοίφει καὶ κόμῃς προσθέτοις, ἃ δὴ νόμιμα ἦν ἐν Μήδοις· ταῦτα γὰρ πάντα μηδικὰ ἐστὶ, καὶ οἱ πορφυροῖ χιτῶνες καὶ οἱ κἀνδρες καὶ οἱ στρεπτοὶ οἱ περὶ τῇ δέσῃ καὶ τὰ ψέλια τὰ περὶ ταῖς χερσίν, ἐν Πέρσαις δὲ τοῖς οἴκοι καὶ νῦν ἔτι πολὺ καὶ ἐσθῆτες φανλότεραι καὶ δίαται εὐτελέστεραι· ὁρῶν δὴ τὸν κόσμον τοῦ πάππου, ἐμβλέπων αὐτῷ ἔλεγεν· ὦ μῆτερ, ὡς καλὸς μοι ὁ πάππος, ἐρωτώσης δὲ αὐτὸν τῆς μητρὸς, πότερος καλλίων αὐτῷ δοκεῖ εἶναι, ὁ πατὴρ ἢ οὗτος, ἀπεκρίνατο ἄρα ὁ Κῦρος· ὦ μῆτερ, Περσῶν μὲν πολὺ κάλλιστος ὁ ἐμὸς πατήρ, Μήδων μὲντοι ὅσων ἐόρακα ἐγὼ καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς καὶ ἐπὶ ταῖς θύραις πολὺ οὗτος ὁ ἐμὸς πάππος κάλλιστος.

§ 3. Ἀντασπαζόμενος δὲ ὁ πάππος αὐτὸν καὶ στολὴν καλὴν ἐνέδυσσε καὶ στρεπτοῖς καὶ ψελίοις ἐτίμα καὶ ἐκόσμη, καί, εἴ που ἐξελαύνοι, ἐφ' ἵππου χρυσοχαλίνου περιῆγεν, ὥσπερ καὶ αὐτὸς εἰώθει πορεύεσθαι. ὁ δὲ Κῦρος ἄτε παῖς ὢν καὶ φιλόκαλος καὶ φιλότιμος ἤδετο τῇ στολῇ καὶ ἱππεύειν μανθάνων ὑπερέχαιρεν· ἐν Πέρσαις γὰρ διὰ τὸ χαλεπὸν εἶναι καὶ τρέφειν ἵππους καὶ ἱππεύειν ἐν ὄρεινῃ οὔσῃ τῇ χώρᾳ καὶ ἰδεῖν ἵππον πάνυ σπάνιον ἦν.

§ 4. Δειπνῶν δὲ δὴ ὁ Ἀστυάγης σὺν τῇ θυγατρὶ καὶ τῷ Κῦρῳ, βουλόμενος τὸν παῖδα ὡς ἡδιστα δειπνεῖν, ἵνα ἦτιον τὰ οἴκαδε ποθοίη, προσῆγεν αὐτῷ καὶ παρο-

ψίδας καὶ παντοδαπὰ ἐμβάσματα καὶ βρώματα. τὸν δὲ Κῦρον ἔφασαν λέγειν· ὦ πάππε, ὅσα πράγματα ἔχεις ἐν τῷ δεῖπνῳ, εἰ ἀνάγκη σοι ἐπὶ πάντα τὰ λεκάρια ταῦτα διατείνειν τὸς χεῖρας καὶ ἀπογεύεσθαι τούτων τῶν παντοδαπῶν βρωμάτων. Τί δέ, φάναι τὸν Ἀστυάγην, οὐ γὰρ πολὺ σοι δοκεῖ εἶναι κάλλιον τόδε τὸ δεῖπνον τοῦ ἐν Πέρσαις; τὸν δὲ Κῦρον πρὸς ταῦτα ἀποκρίνασθαι λέγεται· Οὐκ, ὦ πάππε, ἀλλὰ πολὺ ἀπλουστέρα καὶ εὐθυτέρα παρ' ἡμῖν ἢ ὁδός ἐστιν ἐπὶ τὸ ἐμπλησθῆναι ἢ παρ' ὑμῖν· ἡμᾶς μὲν γὰρ ἄρτος καὶ κρέα εἰς τοῦτο ἄγει, ὑμεῖς δὲ εἰς μὲν τὸ αὐτὸ ἡμῖν σπεύδετε, πολλοὺς δὲ τινὰς ἐλιγμοὺς ἄνω καὶ κάτω πλανώμενοι μόλις ἀφικνεῖσθε ὅποι ἡμεῖς πάλαι ἦχομεν.

§ 5. Ἄλλ', ὦ παῖ, φάναι τὸν Ἀστυάγην, οὐκ ἀχθόμενοι ταῦτα περιπλανώμεθα· γευόμενος δὲ καὶ σύ, ἔφη, γνώσει ὅτι ἡδέα ἐστίν. Ἄλλὰ καὶ σέ, φάναι τὸν Κῦρον, ὁρῶ, ὦ πάππε, μυσαιτόμενον ταῦτα τὰ βρώματα. καὶ τὸν Ἀστυάγην ἐπερέσθαι· Καὶ τίτι δὴ σὺ τεκμαιρόμενος, ὦ παῖ, λέγεις; Ὅτι σε, φάναι, ὁρῶ, ὅταν μὲν τοῦ ἄρτου ἄψη, εἰς οὐδὲν τὴν χεῖρα ἀποψώμενον, ὅταν δὲ τούτων τινὸς θίγῃς, εὐθὺς ἀποκαθαίρει τὴν χεῖρα εἰς τὰ χειρόμακτρα, ὡς πάνυ ἀχθόμενος ὅτι πλέα σοι ἀπ' αὐτῶν ἐγένετο.

§ 6. Πρὸς ταῦτα δὲ τὸν Ἀστυάγην εἰπεῖν· Εἰ τοίνυν οὕτω γινώσκεις, ὦ παῖ, ἀλλὰ κρέα γε εὐωχοῦ, ἵνα νεανίας οἴκαδε ἀπέλθῃς. ἅμα δὲ ταῦτα λέγοντα πολλὰ αὐτῷ παραφέρειν καὶ θήρεια καὶ τῶν ἡμέρων. καὶ τὸν Κῦρον, ἐπεὶ ἑώρα πολλὰ τὰ κρέα, εἰπεῖν· Ἡ καὶ δίδως, φάναι, ὦ πάππε, πάντα ταῦτά μοι τὰ κρέα ὅτι ἂν βούλωμαι αὐτοῖς χρῆσθαι; Νῆ Δία, φάναι, ὦ παῖ, ἔγωγέ σοι.

§ 7. Ἐνταῦθα δὴ τὸν Κῦρον λαβόντα τῶν κρεῶν διαδιδόναι τοῖς ἀμφὶ τὸν πάππον θεραπευταῖς, ἐπιλέγοντα ἑκάστω· Σοὶ μὲν τοῦτο, ὅτι προθύμως με ἰππεύειν διδάσκεις, σοὶ δέ, ὅτι μοι παλτὸν ἔδωκας· νῦν γὰρ τοῦτ' ἔχω· σοὶ δέ, ὅτι τὸν πάππον καλῶς θεραπεύεις, σοὶ δέ, ὅτι μου τὴν μητέρα τιμᾶς· τοιαῦτα ἐποίει, ἕως διεδίδου πάντα ἃ ἔλαβε κρέα.

§ 8. Σάκα δέ, φάναι τὸν Ἀστυάγην, τῷ οἰνοχόφ, ὃν ἐγὼ μάλιστα τιμῶ, οὐδὲν δίδως; ὁ δὲ Σάκας ἄρα καλός τε ὢν ἐτύγγανε καὶ τερὴν ἔχων προσάγειν τοὺς δεομένους Ἀστυάγους καὶ ἀποκωλύειν οὓς μὴ καιρὸς αὐτῷ δοκοίη εἶναι προσάγειν. καὶ τὸν Κῦρον ἐπερέσθαι προπετῶς ὡς ἂν παῖς μηδέπω ὑποπτήσσω· Διὰ τί δὴ, ὦ πάππε, τοῦτον οὕτω τιμᾶς; καὶ τὸν Ἀστυάγην σκώψαντα εἰπεῖν· Οὐχ ὀργᾶς, φάναι, ὡς καλῶς οἰνοχοεῖ καὶ εὐσχημόνως; οἱ δὲ τῶν βασιλέων τούτων οἰνοχόοι κομφῶς τε οἰνοχοοῦσι καὶ καθαρεῖως ἐγγέουσι καὶ διδόασι τοῖς τρισὶ δακτύλοις ὀχοῦντες τὴν φιάλην καὶ προσφέρουσιν ὡς ἂν ἐνδοῖεν τὸ ἔκπωμα εὐληπτότατα τῷ μέλλοντι πίνειν.

§ 9. Κέλευσον δὴ, φάναι, ὦ πάππε, τὸν Σάκαν καὶ ἐμοὶ δοῦναι τὸ ἔκπωμα, ἵνα καγὼ καλῶς σοι πιεῖν ἐγγέας ἀνακτήσωμαί σε, ἢν δύνωμαι· καὶ τὸν κελεῦσαι δοῦναι. λαβόντα δὲ τὸν Κῦρον οὕτω μὲν δὴ εὖ κλύσαι τὸ ἔκπωμα ὥσπερ τὸν Σάκαν ἑώρα, οὕτω δὲ στήσαντα τὸ πρόσωπον σπουδαίως καὶ εὐσχημόνως πῶς προσενεγκεῖν καὶ ἐνδοῦναι τὴν φιάλην τῷ πάππῳ, ὥστε τῇ μητρὶ καὶ τῷ Ἀστυάγῃ πολὺν γέλωτα παρασχεῖν. καὶ αὐτὸν δὲ τὸν Κῦρον ἐκγελάσαντα ἀναπηδήσαι πρὸς τὸν πάππον καὶ φιλοῦντα ἅμα εἰπεῖν· ὦ Σάκα, ἀπόλωλας· ἐκβαλῶ σε ἐκ τῆς τιμῆς· τά τε γὰρ ἄλλα, φάναι, σοῦ κάλλιον

οἴνοχοίσω καὶ οὐκ ἐκπίομαι αὐτὸς τὸν οἶνον. οἱ δ' ἄρα τῶν βασιλέων οἴνοχοοί, ἐπειδὴν διδῶσι τὴν φιάλην, ἀρυσαντες ἀπ' αὐτῆς τῷ κυάθῳ εἰς τὴν ἀριστερὰν χεῖρα ἐγγεάμενοι καταρροφοῦσι, τοῦ δὴ, εἰ φάρμακα ἐγγέοιεν, μὴ λυσιτελεῖν αὐτοῖς.

§ 10. Ἐκ τούτου δὴ ὁ Ἀστυάγης ἐπισκώπτων· Καὶ τί δὴ, ἔφη, ὦ Κῦρε, τὰλλα μιμούμενος τὸν Σάκαν οὐκ ἀπερρόφησας τοῦ οἴνου; Ὅτι, ἔφη, νῆ Δία ἐδεδοίκειν μὴ ἐν τῷ κρατῆρι φάρμακα μεμειγμένα εἶη. καὶ γὰρ, ὅτε εἰστίσασας σὺ τοὺς φίλους ἐν τοῖς γενεθλίοις, σαφῶς κατέμαθον φάρμακα ὑμῖν αὐτὸν ἐγγέαντα. Καὶ πῶς δὴ σὺ τοῦτο, ἔφη, ὦ παῖ, κατέγνωσ; Ὅτι νῆ Δί' ὑμᾶς ἐόρων καὶ ταῖς γνώμαις καὶ τοῖς σώμασι σφαλλομένους, πρῶτον μὲν γὰρ, ἃ οὐκ ἐάτε ἡμᾶς τοὺς παῖδας ποιεῖν, ταῦτα αὐτοὶ ἐποιεῖτε. πάντες μὲν γὰρ ἅμα ἐκεκράγατε, ἐμανθάνατε δὲ οὐδὲν ἀλλήλων, ἦδτε δὲ καὶ μάλα γελοίως, οὐκ ἀκροώμενοι δὲ τοῦ ἄδοντος ὠμνύετε ἄριστα ἄδειν· λέγων δὲ ἕκαστος ὑμῶν τὴν ἑαυτοῦ ῥώμην, ἔπειτ' εἰ ἀνασταίητε ὀρχησόμενοι, μὴ ὅπως ὀρχεῖσθαι ἐν ῥυθμῷ, ἀλλ' οὐδ' ὀρθοῦσθαι ἐδύνασθε. ἐπελέλησθε δὲ παντάπασι σύ τε ὅτι βασιλεὺς ἦσθα, οἱ τε ἄλλοι ὅτι σὺ ἄρχων. τότε γὰρ δὴ ἔγωγε καὶ πρῶτον κατέμαθον ὅτι τοῦτ' ἄρ' ἦν ἡ ἰσηγορία, ὃ ὑμεῖς τότε ἐποιεῖτε· οὐδέποτε γοῦν ἐσιωπᾶτε.

§ 11-12. Καὶ ὁ Ἀστυάγης λέγει· Ὁ δὲ σὸς πατήρ, ὦ παῖ, πίνων οὐ μεθύσκειται; Οὐ μὰ Δί', ἔφη. Ἀλλὰ πῶς ποιεῖ; Διψῶν παύεται, ἄλλο δὲ κακὸν οὐδὲν πάσχει· οὐ γὰρ, οἶμαι, ὦ πάππε, Σάκας αὐτῷ οἴνοχοεῖ. καὶ ἡ μήτηρ εἶπεν· Ἀλλὰ τί ποτε σύ, ὦ παῖ, τῷ Σάκα οὔτω πολεμεῖς; τὸν δὲ Κῦρον εἰπεῖν· Ὅτι νῆ Δία, φάναι, μισῶ αὐτόν· πολλάκις γὰρ με πρὸς τὸν πάππον ἐπιθυ-

μοῦντα προσδραμεῖν οὗτος ὁ μιαιφώτατος ἀποκωλύει. ἀλλ' ἴκετεῦω, φάναι, ὦ πάππε, δός μοι τρεῖς ἡμέρας ἄρξαι αὐτοῦ. καὶ τὸν Ἀστυάγην εἰπεῖν· Καὶ πῶς ἂν ἄρξαις αὐτοῦ; καὶ τὸν Κῦρον φάναι· Στάς ἂν ὥσπερ οὗτος ἐπὶ τῇ εἰσόδῳ, ἔπειτα, ὁπότε βούλοιο παριέναι ἐπ' ἄριστον, λέγοιμ' ἂν ὅτι οὐπῶ δυνατόν τῳ ἀρίστῳ ἐντυχεῖν· σπουδάζει γὰρ πρὸς τινὰς· εἶθ', ὁπότε ἦκοι ἐπὶ τὸ δεῖπνον, λέγοιμ' ἂν ὅτι λούται· εἰ δὲ πάνυ σπουδάζει φαγεῖν, εἶποιμ' ἂν ὅτι παρὰ ταῖς γυναῖξιν ἐστίν· ἕως παρατείναιμι τοῦτον, ὥσπερ οὗτος ἐμὲ παρατείνει ἀπὸ σοῦ κωλύων. τοσαύτας μὲν αὐτοῖς εὐθυμίας παρεῖχεν ἐπὶ τῷ δεῖπνῳ· τὰς δ' ἡμέρας, εἴ τις αἰσθοῖτο δεόμενον ἢ τὸν πάππον ἢ τὸν τῆς μητρὸς ἀδελφόν, χαλεπὸν ἦν ἄλλον φθᾶσαι τοῦτο ποιήσαντα· ὅτι γὰρ δύναίτο ὁ Κῦρος ὑπερέχαιρεν αὐτοῖς χαριζόμενος.

13-14. Ἐπεὶ δὲ ἡ Μανδάνη παρεσκευάζετο ὡς ἀπιούσα πάλιν πρὸς τὸν ἄνδρα, ἐδεῖτο αὐτῆς ὁ Ἀστυάγης καταλιπεῖν τὸν Κῦρον. ἡ δὲ ἀπεκρίνατο ὅτι βούλοιο μὲν ἅπαντα τῷ πατρὶ χαρίζεσθαι, ἄκοντα μέντοι τὸν παῖδα χαλεπὸν εἶναι νομίζειν καταλιπεῖν. ἔνθα δὴ ὁ Ἀστυάγης λέγει πρὸς τὸν Κῦρον· ὦ παῖ, ἦν μένης παρ' ἐμοί, προῶτον μὲν τῆς παρ' ἐμὲ εἰσόδου σοι οὐ Σάκας ἄρξει, ἀλλ', ὁπότεν βούλῃ εἰσιέναι ὡς ἐμέ, ἐπὶ σοὶ ἔσται, καὶ χάριν σοι εἶσομαι ὅσῳ ἂν πλεονάκις εἰσῆς ὡς ἐμέ. ἔπειτα δὲ ἵπποις τοῖς ἐμοῖς χρήσει καὶ ἄλλοις, ὁπόσοις ἂν βούλῃ, καὶ ὁπότεν ἀπίης, ἔχων ἄπει οὐς ἂν αὐτὸς ἐθέλῃς. ἔπειτα δὲ ἐν τῷ δεῖπνῳ ἐπὶ τὸ μετρίως σοι δοκοῦν ἔχειν ὁποῖαν βούλει ὁδὸν πορεύσει. ἔπειτα τά τε νῦν ἐν τῷ παραδείσῳ θηρία δίδωμί σοι καὶ ἄλλα παντοδαπά· συλλέξω, ἂ σύ, ἐπειδὰν τάχιστα ἵππεύειν μάθῃς, διώξει, καὶ τοξεύων καὶ ἀκοντίων καταβαλεῖς ὥσπερ οἱ μεγά-

λοι ἄνδρες. καὶ παῖδας δέ σοι ἐγὼ συμπαίκτηρας παρῆξω, καὶ ἄλλα ὅποσα ἂν βούλη λέγων πρὸς ἐμὲ οὐκ ἀτυχήσεις.

§ 15. Ἐπεὶ ταῦτα εἶπεν ὁ Ἄστυάγης, ἡ μήτηρ διηρώτα τὸν Κῦρον πότερον βούλοιτο μένειν ἢ ἀπιεῖναι. ὁ δὲ οὐκ ἐμέλλησεν, ἀλλὰ ταχὺ εἶπεν ὅτι μένειν βούλοιτο· ἐπερωτηθεὶς δὲ πάλιν ὑπὸ τῆς μητρὸς, διὰ τί, εἰπεῖν λέγεται· "Ὅτι οἴκοι μὲν τῶν ἡλίκων καὶ εἰμὶ καὶ δοκῶ κράτιστος εἶναι, ὃ μῆτερ, καὶ ἀκοντίζων καὶ τοξεύων, ἐνταῦθα δὲ οἶδ' ὅτι ἰππεύων ἦττων εἰμὶ τῶν ἡλίκων. καὶ τοῦτο εὖ ἴσθι, ὃ μῆτερ, ἔφη, ὅτι ἐμὲ πάνυ ἀνιᾶ. ἦν δέ με καταλίπης ἐνθάδε καὶ μάθω ἰππεύειν, ὅταν μὲν ἐν Πέρσῃσι ὃ, οἴμαί σοι ἐκείνους τοὺς ἀγαθοὺς τὰ πεζικὰ ῥαδίως νικήσειν, ὅταν δ' εἰς Μήδους ἔλθω, ἐνθάδε πειράσομαι τῷ πάππῳ ἀγαθῶν ἰππέων κράτιστος ὢν ἰππεὺς συμμαχεῖν αὐτῷ.

§ 16-17. Τὴν δὲ μητέρα εἰπεῖν. Τὴν δὲ δικαιοσύνην, ὃ παῖ, πῶς μαθήσει ἐνθάδε ἐκεῖ ὄντων σοι τῶν διδασκάλων; καὶ τὸν Κῦρον φάναι. Ἄλλ', ὃ μῆτερ, ἀκριβῶς ταῦτά γε οἶδα. Πῶς σὺ οἶσθα; τὴν Μανδάνην εἰπεῖν. Ὅτι, φάναι, ὁ διδάσκαλός με ὡς ἤδη ἀκριβοῦντα τὴν δικαιοσύνην καὶ ἄλλοις καθίστη δικάζειν. καὶ τοίνυν, φάναι, ἐπὶ μὴ ποτε δίκη πληγὰς ἔλαβον ὡς οὐκ ὀρθῶς δικάσας. ἦν δὲ ἡ δίκη τοιαύτη· παῖς μέγας μικρὸν ἔχων χιτῶνα παῖδα μικρὸν μέγαν ἔχοντα χιτῶνα ἐκδύσας αὐτὸν τὸν μὲν ἑαυτοῦ ἐκείνον ἠμφίεσε, τὸν δ' ἐκείνου αὐτὸς ἐνέδνυ. ἐγὼ οὖν τούτοις δικάζων ἔγνω βέλτιον εἶναι ἀμφοτέροις τὸν ἀρμόττοντα ἐκάτερον χιτῶνα ἔχειν. ἐν δὲ τούτῳ με ἔπαισεν ὁ διδάσκαλος, λέξας ὅτι, ὁπότε μὲν τοῦ ἀρμόττοντος εἶην κριτής, οὕτω δέοι ποιεῖν, ὁπότε δὲ κρῖναι δέοι ποτέρου ὁ χιτῶν εἶη, τοῦτ' ἔφη σκεπτέον εἶναι τίς

κτῆσις δικαία ἐστί, πότερα τὸν βία ἀφελόμενον ἔχειν ἢ τὸν ποιησάμενον ἢ πριάμενον κεκτῆσθαι· ἐπεὶ δ', ἔφη, τὸ μὲν νόμιμον δίκαιον εἶναι, τὸ δὲ ἄνομον βίαιον, σὺν τῷ νόμῳ ἐκέλευεν ἀεὶ τὸν δικαστὴν τὴν ψῆφον τίθεσθαι. οὕτως ἐγὼ σοι, ὦ μῆτερ, τά γε δίκαια παντάλασις ἤδη ἀκριβῶς ἦν δέ τι ἄρα προσδέωμαι, ὁ πάππος με, ἔφη, οὕτως ἐπιδιδάξει.

§ 18. Ἄλλ' οὐ ταυτά, ἔφη, ὦ παῖ, παρὰ τῷ πάππῳ καὶ ἐν Πέρσαις δίκαια ὁμολογεῖται· οὕτως μὲν γὰρ τῶν ἐν Μήδοις πάντων ἑαυτὸν δεσπότην πεποίηκεν, ἐν Πέρσαις δὲ τὸ ἴσον ἔχειν δίκαιον νομίζεται. καὶ ὁ σὸς πρῶτος πατὴρ τὰ τεταγμένα μὲν ποιεῖ τῇ πόλει, τὰ τεταγμένα δὲ λαμβάνει, μέτρον δὲ αὐτῷ οὐχ ἡ ψυχὴ ἀλλ' ὁ νόμος ἐστίν· ὅπως οὖν μὴ ἀπολεῖ μαστιγούμενος, ἐπειδὰν οἴκοι ἦς, ἂν παρὰ τούτου μαθὼν ἤκης ἀντὶ τοῦ βασιλικοῦ τὸ τυραννικόν, ἐν ᾧ ἐστὶ τὸ πλεῖον οἶεσθαι χρῆναι πάντων ἔχειν. Ἄλλ' ὁ γε σὸς πατήρ, εἶπεν ὁ Κῦρος, δεινότερός ἐστιν, ὦ μῆτερ, διδάσκειν μείον ἢ πλεῖον ἔχειν· ἢ οὐχ ὀργῆς, ἔφη, ὅτι καὶ Μήδους ἅπαντας δεδίδαχεν ἑαυτοῦ μείον ἔχειν; ὥστε θάρρει, ὡς ὁ γε σὸς πατήρ οὐτ' ἄλλον οὐδένα οὐτ' ἐμὲ πλεονεκτεῖν μαθόντα ἀποπέμψει.

#### ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Αἱ πρὸς θήραν πρῶται ἐξοδοὶ τοῦ Κύρου.

(§ 7-15)

§ 7. Ἐπεὶ δ' οὖν ἔγνω ὁ Ἀστυάγης σφόδρα αὐτὸν ἐπιθυμοῦντα ἔξω θηρῶν, ἐκπέμπει αὐτὸν σὺν τῷ θεῖῳ καὶ φύλακας συμπέμπει ἐφ' ἵππων πρεσβυτέρους, ὅπως ἀπό

τῶν δυσχωριῶν φυλάττοιεν αὐτὸν καὶ εἰ τῶν ἀγρίων τι φανεῖη θηριῶν. ὁ οὖν Κῦρος τῶν ἐπομένων προθύμως ἐπυρνθάνετο ποίοις οὐ χροῖ θηρίοις πελάζειν καὶ ποῖα χροῖ θαρροῦντα διώκειν. οἱ δ' ἔλεγον ὅτι ἄρκτοι τε πολλοὺς ἤδη πλησιάσαντας διέφθειραν καὶ κάπροι καὶ λέοντες καὶ παρδάλεις, αἱ δὲ ἔλαφοι καὶ δορκάδες καὶ οἱ ἄγριοι οἴες καὶ οἱ ὄνοι οἱ ἄγριοι ἀσινεῖς εἰσιν. ἔλεγον δὲ καὶ τοῦτο, τὰς δυσχωρίας ὅτι δέοι φυλάττεσθαι οὐδὲν ἦπτον ἢ τὰ θηρία· πολλοὺς γὰρ ἤδη αὐτοῖς τοῖς ἵπποις κατακρημισθῆναι· καὶ ὁ Κῦρος πάντα ταῦτα ἐμάνθανε προθύμως.

§ 8. Ὡς δὲ εἶδεν ἔλαφον ἐκπηδήσασαν, πάντων ἐπιλαθόμενος ὧν ἤκουσεν ἐδίωκεν οὐδὲν ἄλλο ὁρῶν ἢ ὄπη ἔφευγε. καὶ πως διαπηδῶν αὐτῷ ὁ ἵππος πίπτει εἰς γόνατα, καὶ μικροῦ κάκεινον ἐξετραχίλισεν. οὐ μὴν ἀλλ' ἐπέμεινεν ὁ Κῦρος μόλις πως, καὶ ὁ ἵππος ἐξανέστη. ὡς δὲ εἰς τὸ πεδίον ἦλθεν, ἀκοντίσας καταβάλλει τὴν ἔλαφον, καλόν τι χρῆμα καὶ μέγα. καὶ ὁ μὲν δὴ ὑπερέχαιρεν· οἱ δὲ φύλακες προσελάσαντες ἐλοιδοροῦν αὐτὸν καὶ ἔλεγον εἰς οἶον κίνδυνον ἔλθοι, καὶ ἔφασαν κατερεῖν αὐτοῦ. ὁ οὖν Κῦρος εἰστίκει καταβεβηκῶς, καὶ ἀκούων ταῦτα ἠνιᾶτο. ὡς δ' ἦσθετο κραυγῆς, ἀνεπήδησεν ἐπὶ τὸν ἵππον ὥσπερ ἐνθουσιῶν καί, ὡς εἶδεν ἐκ τοῦ ἀντίου κάπρον προσφερόμενον, ἀντίος ἐλαύνει καὶ διατεινόμενος εὐστόχως βάλλει εἰς τὸ μέτωπον καὶ κατέσχε τὸν κάπρον.

§ 9. Ἐνταῦθα μέντοι ἤδη καὶ ὁ θεῖος αὐτῷ ἐλοιδορεῖτο, τὴν θρασύτητα ὁρῶν. ὁ δ' αὐτοῦ λοιδορουμένου ὁμῶς ἐδεῖτο, ὅσα αὐτὸς ἔλαβε, ταῦτα ἔᾶσαι εἰσκομίσαντα δοῦναι τῷ πάπφῳ. τὸν δὲ θεῖον εἰπεῖν φασιν· Ἄλλ' ἦν αἰσθηταὶ ὅτι ἐδίωκες, οὐ σοὶ μόνον λοιδορήσεται, ἀλλὰ καὶ ἐμοί, ὅτι σε εἶων. Καὶ ἦν βούληται, φάναι αὐτόν,

μαστιγώσατο, ἔπειδ' ἄν γε ἐγὼ δῶ αὐτῷ. καὶ σύ γε, εἰ βούλει, ἔφη, ὦ θεῖε, τιμωρησάμενος ὅ τι βούλει ταῦτα ὄμως χάρισαί μοι. καὶ ὁ Κυαξάρης μέντοι τελευτῶν εἶπε· Ποίει ὅπως βούλει· σὺ γὰρ νῦν γε ἡμῶν ἔοικας βασιλεὺς εἶναι.

§ 10. Οὕτω δὴ ὁ Κῦρος εἰσκομίσας τὰ θηρία ἐδίδου τε τῷ πάπῳ καὶ ἔλεγεν ὅτι αὐτὸς ταῦτα θηράσειεν ἐκεῖνον. καὶ τὰ ἀκόντια ἐπεδείκνυ μὲν οὖ, κατέθηκε δὲ ἡματωμένα ὅπου ᾤετο τὸν πάππον ὄψεσθαι. ὁ δὲ Ἀστυάγης ἄρα εἶπεν· Ἄλλ', ὦ παῖ, δέχομαι μὲν ἔγωγε ἠδέως ὅσα σὺ δίδως, οὐ μέντοι δέομαί γε τούτων οὐδενός, ὥστε σε κινδυνεύειν. καὶ ὁ Κῦρος ἔφη· Εἰ τοίνυν μὴ σὺ δέει, ἴκετεύω, ὦ πάππε, ἐμοὶ δὸς αὐτά, ὅπως τοῖς ἡλικιώταις ἐγὼ διαδῶ. Ἄλλ', ὦ παῖ, ἔφη ὁ Ἀστυάγης, καὶ ταῦτα λαβὼν διαδίδου ὅτῳ σὺ βούλει καὶ τῶν ἄλλων ὅποσα ἐθέλεις.

§ 11. Καὶ ὁ Κῦρος λαβὼν ἐδίδου τε ἄρας τοῖς παισὶ καὶ ἅμα ἔλεγεν· ὦ παῖδες, ὡς ἄρα ἐφλυαροῦμεν, ὅτε τὰ ἐν τῷ παραδείσῳ θηρία ἐθηρῶμεν ὅμοιον ἔμοιγε δοκεῖ εἶναι οἷόνπερ εἴ τις δεδεμένα ζῶα θηρώη. πρῶτον μὲν γὰρ ἐν μικρῷ χωρίῳ ἦν, ἔπειτα λεπτὰ καὶ ψωραλέα, καὶ τὸ μὲν αὐτῶν χωλὸν ἦν, τὸ δὲ κολοβόν· τὰ δ' ἐν τοῖς ὄρεσι καὶ λιμῶσι θηρία ὡς μὲν καλά, ὡς δὲ μεγάλα, ὡς δὲ λιπαρὰ ἐφαίνετο. καὶ αἱ μὲν ἔλαφοι ὥσπερ πτηναὶ ἤλλοντο πρὸς τὸν οὐρανόν, οἱ δὲ κάπροι, ὥσπερ τοὺς ἄνδρας φασὶ τοὺς ἀνδρείους, ὁμόσε ἐφέροντο· ὑπὸ δὲ τῆς πλατύτητος οὐδὲ ἁμαρτεῖν οἷόν τ' ἦν αὐτῶν· καλλίω δὲ, ἔφη, ἔμοιγε δοκεῖ καὶ τεθνηκότα εἶναι ταῦτα ἢ ζῶντα ἐκεῖνα τὰ περιφθορομημένα.

§ 12. Ἄλλ' ἄρα ἄν, ἔφη, ἀφεῖεν καὶ ὑμᾶς οἱ πατέρες ἐπὶ θήραν; Καὶ ῥαδίως γ' ἄν, ἔφασαν, εἰ Ἀστυάγης κε-

λεύοι. καὶ ὁ Κῦρος εἶπε· Τίς οὖν ἂν ἡμῖν Ἀστυάγει μνησθείη ; Τίς γὰρ ἂν, ἔφασαν, σοῦ γε ἰκανώτερος πεῖσαι ; Ἄλλὰ μὰ τὸν Δία, ἔφη, ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδ', ὅστις ἄνθρωπος γεγένηται οὐδὲ γὰρ οἶός τ' εἰμὶ λέγειν ἔγωγε οὐδ' ἀναβλέπειν πρὸς τὸν πάππον ἐκ τοῦ ἴσου ἔτι δύναμαι. ἦν δὲ τοσοῦτον ἐπιδιδῶ, δέδοικα, ἔφη, μὴ παντάπασι βλάξ τις καὶ ἠλίθιος γένωμαι. παιδάριον δ' ὦν δεινότατος λαλεῖν ἐδόκουν εἶναι. καὶ οἱ παῖδες εἶπον· Πονηρὸν λέγεις τὸ πρᾶγμα, εἰ μὴδὲ ὑπὲρ ἡμῶν, ἂν τι δέη, δυνήσῃ προάττειν, ἀλλ' ἄλλου τινὸς τὸ ἐπὶ σὲ ἀνάγκη ἔσται δεῖσθαι ἡμᾶς. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Κῦρος ἐδήχθη, καὶ σιγῇ ἀπελθὼν διακελευσάμενος ἑαυτῷ τολμᾶν εἰσηλθὲν, ἐπιβουλεύσας ὅπως ἂν ἀλυπτότατα εἴποι πρὸς τὸν πάππον καὶ διαπράξιεν αὐτῷ τε καὶ τοῖς παισὶν ὧν ἐδέοντο.

§ 13. Ἡρξάτο οὖν ὧδε· Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ πάππε, ἦν τις ἀποδορᾶ τῶν οἰκετῶν σε καὶ λάβης αὐτόν, τί αὐτῷ χορήσει ; Τί ἄλλο, ἔφη, ἢ δήσας ἐργάζεσθαι ἀναγκάσω ; Ἦν δὲ αὐτόματος πάλιν ἔλθῃ, πῶς ποιήσεις ; Τί δέ, ἔφη, εἰ μὴ μαστιγώσας γε, ἵνα μὴ αὐθις τοῦτο ποιῇ, ἐξ ἀρχῆς χρήσομαι ; Ὡρα ἂν, ἔφη ὁ Κῦρος, σοὶ πρᾶσκαυάζεσθαι εἶη ὅτῳ μαστιγώσῃς με, ὡς βουλεύομαι γε, ὅπως σε ἀποδορῶ λαβὼν τοὺς ἠλικιώτας ἐπὶ θήραν. καὶ ὁ Ἀστυάγης· Καλῶς, ἔφη, ἐποίησας προειπὼν· ἔνδοθεν γάρ, ἔφη, ἀπαγορεύω σοὶ μὴ κινεῖσθαι. χαρίεν γάρ, ἔφη, εἰ ἔνεκα κρεαδίων τῇ θυγατρὶ τὸν παῖδα ἀποβουκολήσαιοι.

§ 14. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κῦρος ἐπέιθετο μὲν καὶ ἔμενεν, ἀνιαρὸς δὲ καὶ σκυθρωπὸς ὧν σιωπῇ διήγεν. ὁ μέντοι Ἀστυάγης, ἐπεὶ ἔγνω αὐτὸν λυπούμενον ἰσχυρῶς, βουλόμενος αὐτῷ χαρίζεσθαι ἐξάγει ἐπὶ θήραν, καὶ πεζοὺς πολλοὺς καὶ ἰππέας συναλίσσας καὶ τοὺς παῖδας καὶ συναλάσας εἰς τὰ ἰππάσιμα χωρία τὰ θηρία ἐποίησε μεγά-

λην θήραν. καὶ βασιλικῶς δὴ παρῶν αὐτὸς ἀπηγόρευε μηδένα βάλλειν, πρὶν Κῦρος ἐμπλησθεῖν θηρῶν. ὁ δὲ Κῦρος οὐκ εἶα κωλύειν, ἀλλ'· Εἰ βούλει, ἔφη, ὦ πάππε, ἡδέως με θηρᾶν, ἄφες τοὺς κατ' ἐμὲ πάντας διώκειν καὶ διαγωνίζεσθαι ὅπως ἕκαστος κράτιστα δύναίτο.

§ 15. Ἐνταῦθα δὴ ὁ Ἄστυάγης ἀφίησι καὶ στὰς ἐθεᾶτο ἀμιλλωμένους ἐπὶ τὰ θηρία καὶ φιλονικοῦντας καὶ διώκοντας καὶ ἀκοντίζοντας. καὶ Κύρω ἦδετο οὐ δυναμένῳ σιγᾶν ὑπὸ τῆς ἡδονῆς, ἀλλ' ὥσπερ σκύλακι γενναίῳ ἀνακλάζοντι, ὁπότε πλησιάζει θηρίῳ, καὶ παρακαλοῦντι ὀνομαστὶ ἕκαστον. καὶ τοῦ μὲν καταγελῶντα αὐτὸν ὀρῶν ἠυφραίνετο, τὸν δὲ τινα καὶ ἐπαινοῦντα οὐδ' ὀπωστιοῦν φθονερωῶς. τέλος δ' οὖν πολλὰ θηρία ἔχων ὁ Ἄστυάγης ἀπῆει. καὶ τὸ λοιπὸν οὕτως ἦσθη τῇ τότε θήρᾳ, ὥστε αἰεὶ, ὁπότε οἶόν τε εἶη, συνεξήει τῷ Κύρῳ καὶ ἄλλους τε πολλοὺς παρελάμβανε καὶ τοὺς παῖδας, Κύρου ἔνεκα. τὸν μὲν δὴ πλεῖστον χρόνον οὕτω διῆγεν ὁ Κῦρος, πᾶσιν ἡδονῆς μὲν καὶ ἀγαθοῦ τινος συναίτιος ὢν, κακοῦ δὲ οὐδενός.

**Ἡ πρώτη ἐκδήλωσις τῆς στρατηγικῆς ἰδιοφυῖας  
τοῦ Κύρου.**

(§ 19-26)

§ 19. Ὁ δὲ Κῦρος ὡς εἶδε πολλοὺς ἰππέας ἀντίους, ἤρετο. Ἡ οὔτοι, ἔφη, ὦ πάππε, πολέμοί εἰσιν, οἳ ἐφεστήκασιν τοῖς ἵπποις ἡρέμα; Πολέμοι μέντοι, ἔφη. Ἡ καὶ ἐκεῖνοι, ἔφη, οἱ ἐλαύνοντες; Κάκεινοι μέντοι. Νῆ τὸν Δία, ἔφη, ὦ πάππε, ἀλλ' οὖν πονηροὶ γε φαινόμενοι καὶ ἐπὶ πονηρῶν ἵππαρίων ἄγουσιν ἡμῶν τὰ χρήματα· οὐ-

κοῦν χροὴ ἐλαύνειν τινὰς ἡμῶν ἐπ' αὐτούς. Ἄλλ' οὐχ ὀ-  
 ρᾶς, ἔφη, ὦ παῖ, ὅσον τὸ στίφος τῶν ἱππέων ἔστηκε συντε-  
 ταγμένον ; οἱ ἦν ἐπ' ἐκείνους ἡμεῖς ἐλαύνωμεν, ὑπο-  
 τεμοῦνται ἡμᾶς πάλιν ἐκείνοι· ἡμῖν δὲ οὐπω ἢ ἰσχυρὸς πά-  
 ρεστιν. Ἄλλ' ἦν σὺ μένης, ἔφη ὁ Κῦρος, καὶ ἀναλαμβάν-  
 νης τοὺς προσβοηθοῦντας, φοβήσονται οὗτοι καὶ οὐ κι-  
 νήσονται, οἱ δὲ ἄγοντες εὐθὺς ἀφήσουσι τὴν λείαν, ἐπει-  
 δὴν ἴδωσί τινὰς ἐπ' αὐτοὺς ἐλαύνοντας.

§ 20. Ταῦτ' εἰπόντος αὐτοῦ ἔδοξέ τι λέγειν τῷ Ἀστυά-  
 γει καὶ ἅμα θαυμάζων ὡς καὶ ἐφρόνει καὶ ἐγορηγόρει κε-  
 λεύει τὸν υἱὸν λαβόντα τάξιν ἱππέων ἐλαύνειν ἐπὶ τοὺς  
 ἄγοντας τὴν λείαν. Ἐγὼ δέ, ἔφη, ἐπὶ τούσδε, ἦν ἐπὶ σὲ κι-  
 νῶνται, ἐλῶ, ὥστε ἀναγκασθήσονται ἡμῖν προσέχειν τὸν  
 νοῦν. οὕτω δὴ ὁ Κυαξάρης λαβὼν τῶν ἐρρωμένων ἱππῶν  
 τε καὶ ἀνδρῶν προσελαύνει. καὶ ὁ Κῦρος ὡς εἶδεν ὀρρω-  
 μένους ἐξορμᾶ, καὶ αὐτὸς πρῶτος ἠγεῖτο ταχέως, καὶ  
 ὁ Κυαξάρης μέντοι ἐφείπετο καὶ οἱ ἄλλοι δὲ οὐκ ἀπε-  
 λείποντο.

§ 21. Ὡς δὲ εἶδον αὐτοὺς πελάζοντας οἱ ληλατοῦντες,  
 εὐθὺς ἀφέντες τὰ χρήματα ἔφευγον. οἱ δ' ἀμφὶ τὸν Κῦ-  
 ρον ὑπετέμοντο καὶ οὓς μὲν κατελάμβανον εὐθὺς  
 ἔπαιον, πρῶτος δὲ ὁ Κῦρος, ὅσοι δὲ παραλλάξαντες αὐ-  
 τῶν ἔφθασαν, κατόπιν τούτους ἐδίωκον, καὶ οὐκ ἀνίσταν,  
 ἀλλ' ἤρουν τινὰς αὐτῶν. ὥσπερ δὲ κύων γενναῖος ἄπει-  
 ρος ἀπρονοήτως φέρεται πρὸς κάπρον, οὕτω καὶ ὁ Κῦ-  
 ρος ἐφέρετο, μόνον ὀρῶν τὸ παίειν τὸν ἀλισκόμενον,  
 ἄλλο δ' οὐδὲν προνοῶν. οἱ δὲ πολέμιοι, ὡς ἐώρων πο-  
 νοῦντας τοὺς σφετέρους, προὔκίνησαν τὸ στίφος, ὡς παυ-  
 σομένους τοῦ διωγμοῦ, ἐπεὶ σφᾶς ἴδοιεν προορμήσαντας.

§ 22. Ὁ δὲ Κῦρος οὐδὲν μᾶλλον ἀνίει, ἀλλ' ὑπὸ τῆς  
 χαρμονῆς ἀνακαλῶν τὸν θεῖον ἐδίωκε καὶ ἰσχυρὰν τὴν φυ-

γὴν τοῖς πολεμίοις κατέχων ἐποίει· καὶ ὁ Κουαξάρης μέντοι ἐφείπετο, ἴσως καὶ αἰσχυρόμενος τὸν πατέρα, καὶ οἱ ἄλλοι δὲ εἶποντο, προθυμότεροι ὄντες ἐν τῷ τοιοῦτῳ εἰς τὸ διώκειν καὶ οἱ μὴ πάνυ πρὸς τοὺς ἐναντίους ἄλκιμοι ὄντες.

Ὁ δὲ Ἀστυάγης, ὡς ἑώρα τοὺς μὲν ἀπρονοήτως διώκοντας, τοὺς δὲ πολεμίους ἀθρόους τε καὶ τεταγμένους ὑπαντῶντας, δείσας περὶ τε τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ Κύρου, μὴ εἰς παρεσκευασμένους ἀτάκτως ἐμπεσόντες πάθοιεν τι, ἠγεῖτο εὐθύς πρὸς τοὺς πολεμίους.

§ 23. Οἱ δ' αὖ πολεμιοὶ, ὡς εἶδον τοὺς Μήδους προκινηθέντας, διατεινάμενοι οἱ μὲν τὰ παλὰ οἱ δὲ τὰ τόξα εἰστήκεσαν, ὡς, ἐπειδὴ εἰς τόξευμα ἀφίκοιντο, στησομένους, ὅσπερ τὰ πλεῖστα εἰώθεσαν ποιεῖν. (μέχρι γὰρ τοσούτου, ὅποτε ἐγγύτετα γένοιτο, προσήλανον ἀλλήλοις καὶ ἠκροβολίζοντο πολλάκις μέχρι ἑσπέρας). ἐπεὶ δὲ ἑώραν τοὺς μὲν σφετέρους φυγῇ εἰς ἑαυτοὺς φερομένους, τοὺς δ' ἀμφὶ τὸν Κύρον ἐπ' αὐτοὺς ὁμοῦ ἀγομένους, τὸν δὲ Ἀστυάγην σὺν τοῖς ἵπποις ἐντὸς γιγνόμενον ἤδη τοξεύματος, ἐγκλίνουσι καὶ φεύγουσιν ὁμόθεν διώκοντας ἀνά κράτος· ἦρουν δὲ πολλοὺς· καὶ τοὺς μὲν ἀλίσχομένους ἔπαιον καὶ ἵππους καὶ ἄνδρας, τοὺς δὲ πίπτοντας κατέκαινον· καὶ οὐ πρόσθεν ἔστησαν πρὶν πρὸς τοῖς πεζοῖς τῶν Ἀσσυρίων ἐγένοντο. ἐνταῦθα μέντοι δείσαντες μὴ καὶ ἐνέδρα τις μείζων ὑπείη, ἐπέσχον.

§ 24. Ἐκ τούτου δὴ ἀνήγεν ὁ Ἀστυάγης, μάλα χαίρων τῇ ἱπποκρατίᾳ, καὶ τὸν Κύρον οὐκ ἔχων ὅ τι χερὶ λέγειν, αἴτιον μὲν ὄντα εἰδὼς τοῦ ἔργου, μαινόμενον δὲ γινώσκων τῇ τόλμῃ. καὶ γὰρ τότε ἀπιόντων οἴκαδε μόνος τῶν ἄλλων ἐκεῖνος οὐδὲν ἄλλο ἢ τοὺς πεπτωκό-

τας περιελαύνων ἐθεᾶτο, καὶ μόλις αὐτὸν ἀφελκύσαντες οἱ ἐπὶ τοῦτο ταχθέντες προσήγαγον τῷ Ἀστυάγει, μάλα ἐπίπροσθεν ποιούμενον τοὺς προσάγοντας, ὅτι ἑώρα τὸ πρόσωπον τοῦ πάππου ἠγριωμένον ἐπὶ τῇ θῆα τῇ αὐτοῦ.

§ 25. Ἐν μὲν δὴ Μήδοις ταῦτα ἐγεγένητο, καὶ οἳ τε ἄλλοι πάντες τὸν Κῦρον διὰ στόματος εἶχον καὶ ἐν λόγῳ καὶ ἐν ὄδαϊς, ὅ τε Ἀστυάγης καὶ πρόσθεν τιμῶν αὐτὸν τότε ὑπερεξεπέληκτο ἐπ' αὐτῷ. Καμβύσης δὲ ὁ τοῦ Κύρου πατὴρ ἤδετο μὲν πυνθανόμενος ταῦτα, ἐπεὶ δ' ἤκουσεν ἔργα ἀνδρὸς ἤδη διαχειριζόμενον τὸν Κῦρον, ἀπεκάλει δὴ, ὅπως τὰ ἐν Πέρσαις ἐπιχώρια ἐπιτελοίη.

Καὶ ὁ Κῦρος δὲ ἐνταῦθα λέγεται εἰπεῖν ὅτι ἀπιέναι βούλοιο, μὴ ὁ πατήρ τι ἄχθοιτο καὶ ἡ πόλις μέμφοιτο. καὶ τῷ Ἀστυάγει δὲ ἐδόκει εἶναι ἀναγκαῖον ἀποπέμπειν αὐτόν. ἔνθα δὴ ἵππους τε αὐτῷ δούς, οὓς αὐτὸς ἐπεθύμει λαβεῖν, καὶ ἄλλα συσκευάσας πολλὰ ἔπεμπε καὶ διὰ τὸ φιλεῖν αὐτόν καὶ ἅμα ἐλπίδας ἔχων μεγάλας ἐν αὐτῷ ἄνδρα ἔσσεσθαι ἰκανὸν καὶ φίλους ὠφελεῖν καὶ ἐχθροὺς ἀνιᾶν.

§ 26. Ἀπίοντα δὲ τὸν Κῦρον προὔπεμπον ἅπαντες καὶ παῖδες καὶ ἠλικες καὶ ἄνδρες καὶ γέροντες ἐφ' ἵππων καὶ Ἀστυάγης αὐτός, καὶ οὐδένα ἔφασαν ὄντιν' οὐ δακρύνοντ' ἀποστρέφεσθαι. καὶ Κῦρον δὲ αὐτὸν λέγεται σὺν πολλοῖς δακρῦοις ἀποχωρῆσαι. πολλὰ δὲ δῶρα διαδοῦναί φασιν αὐτὸν τοῖς ἠλικιώταις ὧν Ἀστυάγης αὐτῷ ἐδεδώκει, τέλος δὲ καὶ ἦν εἶχε στολήν τὴν μηδικὴν ἐκδύντα δοῦναί τινα, δηλοῦνθ' ὅτι τοῦτον μάλιστα ἠσπάζετο. τοὺς μέντοι λαβόντας καὶ δεξαμένους τὰ δῶρα λέγεται Ἀστυάγει ἀπενεργεῖν, Ἀστυάγην δὲ δεξάμενον

Κύρω ἀποπέμψαι, τὸν δὲ πάλιν τε ἀποπέμψαι εἰς Μήδους καὶ εἰπεῖν· Εἰ βούλει, ὦ πάππε, ἐμὲ καὶ πάλιν ἰέναι ὡς σὲ μὴ αἰσχυρόμενον, ἕα ἔχειν εἴ τί τι ἐγὼ δέδωκα· Ἀστυάγην δὲ ταῦτα ἀκούσαντα ποιῆσαι ὡσπερ Κῦρος ἐπέστειλεν.

## ΒΙΒΛΙΟΝ ΙV

### ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

Αἱ περὶ τῶν συλληφθέντων αἰχμαλώτων  
ἀποφάσεις τοῦ Κύρου.

(§ 1-13)

§1-2. Ἦνίκα δ' ἦν ἕξω μέσου ἡμέρας, προσήλαυνον μὲν οἱ Μῆδοι ἵππεῖς καὶ Ὑρκάνιοι ἵππους τε ἄγοντες αἰχμαλώτους καὶ ἄνδρας· ὅσοι γὰρ τὰ ὄπλα παρεδίδοσαν, οὐ κατέκτανον· ἐπεὶ δὲ προσήλασαν, πρῶτον μὲν αὐτῶν ἐπυνθάνετο ὁ Κύρος εἰ σωθεῖεν πάντες αὐτῶ· ἐπεὶ δὲ τοῦτ' ἔφασαν, ἐκ τούτου ἠρώτα τί ἔπραξαν. οἱ δὲ διηγοῦντο ἅ τ' ἐποίησαν καὶ ὡς ἀνδρείως ἕκαστα ἐμεγαληγόρουν. ὁ δὲ διήκουέ τε ἠδέως πάντων, ἃ ἐβούλοντο λέγειν· ἔπειτα δὲ καὶ ἐπήνεσεν αὐτοὺς οὕτως· Ἄλλὰ καὶ δηλοῖ τοι, ἔφη, ἐστὲ, ὅτι ἄνδρες ἀγαθοὶ ἐγένεσθε· καὶ γὰρ μείζους φαίνεσθε καὶ καλλίους καὶ γοργότεροι ἢ πρόσθεν ἰδεῖν.

§ 4-6. Ἐκ δὲ τούτου ἐπυνθάνετο ἤδη αὐτῶν καὶ ὁπόσῃ ὁδὸν διήλασαν καὶ εἰ οἰκοῖτο ἡ χώρα. οἱ δ' ἔλεγον ὅτι καὶ πολλὴν διελάσειαν καὶ πᾶσα οἰκοῖτο ἡ χώρα καὶ μεστὴ εἶη καὶ οἰῶν καὶ αἰγῶν καὶ βοῶν καὶ ἵππων καὶ σίτου καὶ πάντων ἀγαθῶν. Δυσοῖν ἂν, ἔφη, ἐπιμελητέον ἡμῖν εἶη, ὅπως τε κρείττους ἐσόμεθα τῶν αὐτὰ ἐχόντων καὶ ὅπως αὐτοῖ μενοῦσιν· οἰκουμένη μὲν γὰρ χώρα πολλοῦ ἄξιον κτήμα· ἐρήμη δ' ἀνθρώπων οὔσα ἐρήμη καὶ τῶν ἀγαθῶν γίγνεται. τοὺς μὲν οὖν ἀμυνομένους,

ἔφη, οἶδα ὅτι κατεκάνετε, ὀρθῶς ποιῶντες· τοῦτο γὰρ μάλιστα σφίζει τὴν νίκην· τοὺς δὲ παραδιδόντας αἰχμαλώτους ἠγάγετε· οὓς εἰ ἀφείημεν, τοῦτ' αὖ σύμφορον ἄν, ὡς ἐγὼ φημι, ποιήσαιμεν.

§ 7-8. Πρῶτον μὲν γὰρ νῦν οὐκ ἄν φυλάττεσθαι οὐδὲ φυλάττειν ἡμᾶς τούτους δέοι, οὐδ' αὖ σιτοποιεῖν τούτοις· οὐ γὰρ λιμῶ γε δήπου κατακανοῦμεν αὐτούς· ἔπειτα δὲ τούτους ἀφέντες πλείοσιν αἰχμαλώτοις χρησόμεθα. ἦν γὰρ κρατῶμεν τῆς χώρας, πάντες ἡμῖν οἱ ἐν αὐτῇ οἰκοῦντες αἰχμάλωτοι ἔσονται· μᾶλλον δὲ τούτους ζῶντας ἰδόντες καὶ ἀφειθέντας μενοῦσιν οἱ ἄλλοι καὶ πείθεσθαι αἰρήσονται μᾶλλον ἢ μάχεσθαι. ἐγὼ μὲν οὖν οὕτω γινώσκω· εἰ δ' ἄλλο τις ὀρθῶ ἄμεινον, λεγέτω. οἱ δὲ ἀκούσαντες συνήνουν ταῦτα ποιεῖν.

§ 9-10. Οὕτω δὴ ὁ Κῦρος καλέσας τοὺς αἰχμαλώτους λέγει τοιαύδε· Ἄνδρες, ἔφη, νῦν τε ὅτι ἐπειθέσθε τὰς ψυχὰς περιεποιήσασθε, τοῦ τε λοιποῦ, ἦν οὕτω ποιῆτε, οὐδ' ὀτιοῦν καινὸν ἔσται ὑμῖν ἄλλ' ἢ οὐχ ὁ αὐτὸς ἄρξει ὑμῶν, ὅσπερ καὶ πρότερον· οἰκήσετε δὲ τὰς αὐτὰς οἰκίας καὶ χώραν τὴν αὐτὴν ἐργάσεσθε καὶ γυναῖξί ταῖς αὐταῖς συνοικήσετε καὶ παίδων τῶν ὑμετέρων ἄρξετε ὅσπερ νῦν· ἡμῖν μέντοι οὐ μαχεῖσθε οὐδὲ ἄλλω οὐδενὲ· ἦνίκα δ' ἄν τις ὑμᾶς ἀδικῆ, ἡμεῖς ὑπὲρ ὑμῶν μαχοῦμεθα.

§ 11-13. Ὅπως δὲ μηδ' ἐπαγγέλλη μηδεὶς ὑμῖν στρατεύειν, τὰ ὄπλα πρὸς ἡμᾶς κομίσασθε· καὶ τοῖς μὲν κομίζουσιν ἔσται εἰρήνη καὶ ἃ λέγομεν ἀδόλως· ὅποσοι δ' ἄν τὰ πολεμικὰ μὴ ἀποφέρωσιν ὄπλα, ἐπὶ τούτους ἡμεῖς καὶ δὴ στρατευσόμεθα. ἐὰν δὲ τις ὑμῶν καὶ ἰὼν ὡς ἡμᾶς εὐνοϊκῶς καὶ πράττων τι καὶ διδάσκων φαίνεται, τοῦτον ἡμεῖς ὡς εὐεργέτην καὶ φίλον, οὐχ ὡς

δοῦλον περιέψομεν. ταῦτα οὖν, ἔφη, αὐτοί τε ἴστε καὶ τοῖς ἄλλοις διαγγέλλετε. ἦν δ' ἄρα, ἔφη, ὑμῶν βουλομένων ταῦτα μὴ πείθονται τινες, ἐπὶ τούτους ἡμᾶς ἄγετε, ὅπως ὑμεῖς ἐκείνων, μὴ ἐκεῖνοι ὑμῶν ἄρχωσιν. ὁ μὲν δὴ ταῦτ' εἶπεν· οἱ δὲ προσεκύβουν τε καὶ ὑπισχοῦντο ταῦτα ποιήσειν.

### ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

**Αἱ πρὸς τὸν Κῦρον διαβιβασθεῖσαι διαταγαὶ  
τοῦ Κυαξάρου. Ἡ ἀπάντησις τοῦ Κύρου πρὸς αὐτάς.**

(§ 1-36)

§ 1-3. Ἐπεὶ δ' ἐκεῖνοι ὄχοντο, ὁ Κῦρος εἶπεν· Ὡρα δὴ, ὦ Μῆδοι καὶ Ἀρμένιοι, δειπνεῖν πᾶσιν ἡμῖν· παρεσκευάσται δὲ ὑμῖν τὰ ἐπιτήδεια ὡς ἡμεῖς βέλτιστα ἐδυνάμεθα. ἀλλ' ἴτε καὶ ἡμῖν πέμπετε τοῦ πεποημένου σίτου τὸν ἡμισυν· ἰκανὸς δὲ ἀμφοτέροις πεποίηται· ὄψον δὲ μὴ πέμπετε μηδὲ πιεῖν· ἰκανὰ γὰρ ἔχομεν παρ' ἡμῖν αὐτοῖς παρεσκευασμένα. καὶ ὑμεῖς δέ, ὦ Ὑρκάνιοι, ἔφη, διάγετε αὐτοὺς ἐπὶ τὰς σκηνάς, τοὺς μὲν ἄρχοντας ἐπὶ τὰς μεγίστας, γινώσχετε δέ, τοὺς δ' ἄλλους ὡς ἂν δοκῇ κάλλιστα ἔχειν· καὶ αὐτοὶ δὲ δειπνεῖτε ὅπουπερ ἠδιστον ὑμῖν· σῶαι μὲν γὰρ ὑμῖν καὶ ἀκέραιοι αἱ σκηναί· παρεσκευάσται δὲ καὶ ἐνθάδε ὅσπερ καὶ τούτοις. καὶ τοῦτο δὲ ἴστε ἀμφοτέροι ὅτι τὰ μὲν ἔξω ὑμῖν ἡμεῖς νυκτοφυλακήσομεν, τὰ δ' ἐν ταῖς σκηναῖς αὐτοὶ ὁράτε καὶ τὰ ὄπλα εὖ τίθεσθε· οἱ γὰρ ἐν ταῖς σκηναῖς οὐπω φίλοι ἡμῖν.

§ 4. Οἱ μὲν δὴ Μῆδοι καὶ οἱ ἀμφὶ Τιγράνην ἐλοῦντο καί, ἦν γὰρ παρεσκευασμένα, ἱμάτια μεταλαβόντες ἐδεί-

πνουν· καὶ οἱ ἵπποι αὐτοῖς εἶχον τὰ ἐπιτήδεια· καὶ τοῖς Πέρσαις δὲ ἔπεμπον τῶν ἄρτων τοὺς ἡμίσεις· ὄψον δὲ οὐκ ἔπεμπον οὐδὲ οἶνον, οἰόμενοι ἔχειν τοὺς ἀμφὶ Κῦρον, ὅτι ἔφη ἀφθονα ταῦτα ἔχειν. ὁ δὲ Κῦρος ταῦτα ἔλεγεν, ὄψον μὲν τὸν λιμόν, πιεῖν δ' ἀπὸ τοῦ παραρρέοντος ποταμοῦ.

§ 5-6. Ὁ μὲν οὖν Κῦρος δειπνίσας τοὺς Πέρσας, ἐπεὶ συνεσκότασε, κατὰ πεμπάδας καὶ κατὰ δεκάδας πολλοὺς αὐτῶν διέπεμψε καὶ ἐκέλευσε κύκλῳ τοῦ στρατοπέδου κρυπτεύειν, νομίζων ἅμα μὲν φυλακὴν ἔσσεσθαι, ἂν τις ἔξωθεν προσίῃ, ἅμα δέ, ἂν τις ἔξω φέρων χρήματα ἀποδιδράσκη, ἀλώσεσθαι αὐτόν· καὶ ἐγένετο οὕτω· πολλοὶ μὲν γὰρ ἀπεδίδρασκον, πολλοὶ δὲ ἐάλωσαν. ὁ δὲ Κῦρος τὰ μὲν χρήματα τοὺς λαβόντας εἶα ἔχειν, τοὺς δὲ ἀνθρώπους ἀποσφάξαι ἐκέλευσεν· ὥστε τοῦ λοιποῦ οὐδὲ βουλόμενος ἂν ἠῦρες ῥαδίως τὸν νύκτωρ πορευόμενον.

§ 7. Οἱ μὲν δὴ Πέρσαι οὕτω διῆγον· οἱ δὲ Μῆδοι καὶ εὐωχοῦντο καὶ ἔπινον καὶ ἠύλοῦντο καὶ πάσης εὐθυμίας ἐνεπίμπλαντο· πολλὰ γὰρ καὶ τὰ τοιαῦτα ἤλω, ὥστε μὴ ἀπορεῖν ἔργων τοὺς ἐγρηγορότας.

§ 8. Ὁ δὲ Κυαξάρης ὁ τῶν Μήδων βασιλεὺς τὴν μὲν νύκτα, ἐν ἣ ἔξῆλθεν ὁ Κῦρος, αὐτός τε ἐμεθύσκετο μεθ' ὧνπερ ἐσκήνου ὡς ἐπ' εὐτυχία, καὶ τοὺς ἄλλους δὲ Μήδους ᾗετο παρεῖναι ἐν τῷ στρατοπέδῳ πλὴν ὀλίγων, ἀκούων θόρυβον πολύν· οἱ γὰρ οἰκέται τῶν Μήδων, ἅτε τῶν δεσποτῶν ἀπεληλυθότων, ἀνειμένως ἔπινον καὶ ἐθορύβουν, ἄλλως τε καὶ ἐκ τοῦ Ἀσσυρίου στρατεύματος καὶ οἶνον καὶ ἄλλα πολλὰ εἰληφότες.

§ 9-10. Ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, καὶ ἐπὶ θύρας οὐδεὶς ἦκε πλὴν οἵπερ καὶ συνεδείπνουν, καὶ τὸ στρατόπεδον ἦκουε κενὸν εἶναι τῶν Μήδων καὶ τῶν ἰαπέων, καὶ ἑώρα,

ἔπειδὴ ἐξῆλθεν, οὕτως ἔχοντα, ἐνταῦθα δὴ ἐβριμοῦτό τε τῷ Κύρῳ καὶ τοῖς Μήδοις τῷ καταλιπόντας αὐτὸν ἔρημον οἴχεσθαι, καὶ εὐθύς, ὥσπερ λέγεται ὁμῶς εἶναι καὶ ἀγνώμων, τῶν παρόντων κελεύει τινὰ λαβόντα τοὺς ἑαυτοῦ ἰππέας πορεύεσθαι ὡς τάχιστα ἐπὶ τὸ ἀμφὶ Κῦρον στρατεύμα καὶ λέγειν τάδε· Ὡμῖν μὲν ἔγωγε, οὐδ' ἂν σέ, ὦ Κῦρε, περὶ ἐμοῦ οὕτως ἀπρονοήτως βουλευῆσαι, εἰ δὲ Κῦρος οὕτω γινώσκει, οὐκ ἂν ὑμᾶς, ὦ Μῆδοι, ἐθελῆσαι οὕτως ἔρημον ἐμὲ καταλιπεῖν. καὶ νῦν, ἂν μὲν ὁ Κῦρος βούληται, εἰ δὲ μή, ὑμεῖς γε τὴν ταχίστην πάρεστε. ταῦτα δὴ ἐπέστειλεν.

§ 11-12. Ὁ δὲ ταπτόμενος πορεύεσθαι ἔφη· Καὶ πῶς, ὦ δέσποτα, ἐγὼ εὐρήσω ἐκείνους; Πῶς δὲ Κῦρος, ἔφη, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἐφ' οὓς ἐπορεύοντο; Ὅτι νῆ Δί', ἔφη, ἀκούω ἀφεστηκότας τῶν πολεμίων Ὑρκανίους τινὰς καὶ ἐλθόντας δεῦρο οἴχεσθαι ἡγουμένους αὐτῷ. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Κυαξάρης πολὺ μᾶλλον ἔτι τῷ Κύρῳ ὠργίζετο τῷ μηδ' εἰπεῖν αὐτῷ ταῦτα, καὶ πολλῇ σπουδῇ μᾶλλον ἔπεμπεν ἐπὶ τοὺς Μήδους, ὡς ψιλώσων αὐτόν, καὶ ἰσχυρότερον ἔτι ἢ πρόσθεν τοῖς Μήδοις ἀπειλῶν ἀπεκάλει, καὶ τῷ πεμπομένῳ δὲ ἠπειλεῖ, εἰ μὴ ἰσχυρῶς ταῦτα ἀπαγγέλλοι.

§ 13. Ὁ μὲν δὴ πεμπόμενος ἐπορεύετο ἔχων τοὺς ἑαυτοῦ ἰππέας ὡς ἑκατόν, ἀνιῶμενος ὅτι οὐ καὶ αὐτὸς τότε ἐπορεύθη μετὰ τοῦ Κύρου. ἐν δὲ τῇ ὁδῷ πορευόμενοι διασχισθέντες τρίβῳ τινὶ ἐπλανῶντο, καὶ οὐ πρόσθεν ἀφίκοντο ἐπὶ τὸ φίλιον στρατεύμα πρὶν ἐντυχόντες ἀποχωροῦσί τισι τῶν Ἀσσυρίων ἠνάγκασαν αὐτοὺς ἡγεῖσθαι καὶ οὕτως ἀφικνοῦνται τὰ πυρὰ κατιδόντες ἀμφὶ μέσας πῶς νύκτας.

§ 14. Ἐπεὶ δ' ἐγένοντο πρὸς τῷ στρατοπέδῳ, οἱ φύλα-

κες, ὡσπερ εἰρημένον ἦν ὑπὸ Κύρου, οὐκ εἰσέφερον αὐτοὺς πρὸς ἡμέρας. ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ὑπέφαινε, πρῶτον μὲν τοὺς μάγους καλέσας ὁ Κύρος τὰ τοῖς θεοῖς νομιζόμενα ἐπὶ τοῖς τοιούτοις ἀγαθοῖς ἐξαιρεῖσθαι ἐκέλευε. καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ ταῦτα εἶχον.

§ 15. Ὁ δὲ συγκαλέσας τοὺς ὁμοτίμους εἶπεν· Ἄνδρες, ὁ μὲν θεὸς προφαίνει πολλὰ καὶ ἀγαθὰ· ἡμεῖς δέ, οἱ Πέρσαι, ἐν τῇ παρόντι ὀλίγοι ἐσμὲν ὡς ἐγκρατεῖς εἶναι αὐτῶν. εἴτε γάρ, ὅποσα ἂν κατεργασώμεθα, μὴ φυλάξομεν, πάλιν ταῦτα ἀλλότρια ἔσται· εἴτε καταλείφομεν τινὰς ἡμῶν αὐτῶν φύλακας ἐπὶ τοῖς ἐφ' ἡμῖν γιγνομένοις, αὐτίκα οὐδεμίαν ἰσχὺν ἔχοντες ἀναφανούμεθα.

§ 16-17. Δοκεῖ οὖν μοι ὡς τάχιστα ἰέναι τινὰ ὑμῶν εἰς Πέρσας καὶ διδάσκειν ἅπερ ἐγὼ λέγω, καὶ κελεύειν ὡς τάχιστα ἐπιπέμπειν στρατεύματα, εἴπερ ἐπιθυμοῦσι Πέρσαι τὴν ἀρχὴν τῆς Ἀσίας αὐτοῖς καὶ τὴν κάρπωσιν γενέσθαι. ἴθι μὲν οὖν σὺ, ἔφη, ὁ πρεσβύτατος, καὶ ἰὼν ταῦτα λέγε, καὶ ὅτι, οὓς ἂν πέμπωσι στρατιώτας, ἐπειδὴν ἔλθωσι παρ' ἐμέ, ἐμοὶ μελήσει περὶ τροφῆς αὐτοῖς. ἃ δ' ἔχομεν ἡμεῖς, ὅρας μὲν αὐτός, κρύπτε δὲ τούτων μηδέν· ὅ τι δὲ τούτων ἐγὼ πέμπων εἰς Πέρσας καλῶς καὶ νομίμως ποιοίην ἂν, τὰ μὲν πρὸς τοὺς θεοὺς τὸν πατέρα ἐρώτα, τὰ δὲ πρὸς τὸ κοινὸν τὰς ἀρχάς. πεμφάντων δὲ καὶ ὀπτήρας ὧν πράττομεν καὶ φραστῆρας ὧν ἐρωτῶμεν. καὶ σὺ μὲν, ἔφη, συσκευάζου καὶ τὸν λόγον προπομπὸν ἄγε.

§ 18-19. Ἐκ τούτου δὲ καὶ τοὺς Μήδους ἐκάλεσε, καὶ ἅμα ὁ παρὰ τοῦ Κυραξάρου ἄγγελος παρίσταται, καὶ ἐν πᾶσι τὴν τε πρὸς Κύρον ὀργὴν καὶ τὰς πρὸς Μήδους ἀπειλὰς αὐτοῦ ἔλεγε· καὶ τέλος εἶπεν, ὅτι ἀπιέναι Μήδους κελεύει, καὶ εἰ Κύρος μένειν βούλεται· οἱ μὲν οὖν Μῆδοι

ἀκούσαντες τοῦ ἀγγέλου ἐσίγησαν, ἀποροῦντες μὲν, πῶς  
χορὴ καλοῦντος ἀπειθεῖν, φοβούμενοι δέ, πῶς χορὴ ἀπει-  
λοῦντι ὑπακοῦσαι, ἄλλως τε καὶ εἰδότες τὴν ὁμότητα  
αὐτοῦ.

§ 20. Ὁ δὲ Κῦρος εἶπεν· Ἄλλ' ἐγώ, ὃ ἄγγελέ τε καὶ  
Μῆδοι, οὐδέν, ἔφη, θαυμάζω, εἰ Κναξάρης, πολλοὺς μὲν  
πολεμίους τότε ἰδὼν, ἡμᾶς δὲ οὐκ εἰδὼς ὅτι πράττομεν,  
ὀκνεῖ περὶ τε ἡμῶν καὶ περὶ αὐτοῦ· ἐπειδὴν δὲ αἰσθη-  
ται πολλοὺς μὲν τῶν πολεμίων ἀπολώλότητας, πάντας δὲ  
ἀπεληλαμένους, πρῶτον μὲν παύσεται φοβούμενος, ἔπει-  
τα γνώσεται ὅτι οὐ νῦν ἔρημος γίνεται, ἥνίκα οἱ φίλοι  
αὐτοῦ τοὺς ἐκείνου ἐχθροὺς ἀπολλύουσιν.

§ 21. Ἄλλὰ μὴν μέμψεώς γε πῶς ἐσμεν ἄξιοι, εὖ τε  
ποιοῦντες ἐκείνον καὶ οὐδὲ ταῦτα αὐτοματίσαντες; ἀλλ'  
ἐγὼ μὲν ἐκείνον ἔπεισα ἐᾶσαι με λαβόντα ὑμᾶς ἐξελ-  
θεῖν· ὑμεῖς δὲ οὐχ ὡς ἐπιθυμοῦντες τῆς ἐξόδου ἠρωτή-  
σατε, εἰ ἐξίοιτε καὶ νῦν δεῦρο ἦκατε, ἀλλ' ὑπ' ἐκείνου κε-  
λευσθέντες ἐξιέναι, ὅτω ὑμῶν μὴ ἀχθομένῳ εἶη. καὶ ἡ  
ὀργὴ οὖν αὕτη, σάφ' οἶδα, ὑπό τε τῶν ἀγαθῶν πεπαν-  
θήσεται καὶ σὺν τῷ φόβῳ λήγοντι ἄπεισι.

§ 22. Νῦν μὲν οὖν, ἔφη, σύ τε, ὃ ἄγγελε, ἀνάπαυσαι,  
ἐπεὶ καὶ πεπόνηκας, ἡμεῖς τε, ὃ Πέρσαι, ἐπεὶ προσδεχό-  
μεθα πολεμίους ἤτοι μαχομένους γε ἢ πεισομένους πα-  
ρέσεσθαι, ταχθῶμεν ὡς κάλλιστα· οὕτω γὰρ ὀρωμένους  
εἰκὸς πλέον προανύτειν ὧν χρῆζομεν. σὺ δ', ἔφη, ὁ τῶν  
Ἵρκανίων ἄρχων, ὑπόμεινον προστάξας τοῖς ἡγεμόσι  
τῶν σῶν στρατιωτῶν ἐξοπλίζειν αὐτούς.

§ 23-25. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ποιήσας ὁ Ἵρκάνιος προσ-  
ῆλθε, λέγει ὁ Κῦρος· Ἐγὼ δέ, ἔφη, ὃ Ἵρκάνιε, ἥδομαι  
αἰσθανόμενος, ὅτι οὐ μόνον φιλίαν ἐπιδεικνύμενος πάρει,  
ἀλλὰ καὶ σύνεσιν φαίνει μοι ἔχειν. καὶ νῦν ὅτι συμφέροι

ἡμῖν ταῦτά δῆλον· ἐμοί τε γὰρ πολέμιοι Ἀσσύριοι σοί τε νῦν ἐχθρόνές εἰσιν ἢ ἐμοί· οὕτως οὖν ἡμῖν ἀμφοτέροις βουλευτέον, ὅπως τῶν μὲν νῦν παρόντων μηδεὶς ἀποστατήσῃ ἡμῖν συμμάχων, ἄλλους δέ, ἐὰν δυνώμεθα, προσληψόμεθα. τοῦ δὲ Μήδου ἤκουες ἀποκαλοῦντος τοὺς ἰππέας· εἰ δ' οὗτοι ἀπίασιν, ἡμεῖς μόνοι οἱ πεζοὶ μενοῦμεν. οὕτως οὖν δεῖ ποιεῖν ἐμὲ καὶ σέ, ὅπως ὁ ἀποκαλῶν οὗτος καὶ αὐτὸς μένειν παρ' ἡμῖν βουλήσεται. σὺ μὲν οὖν εὐρὼν σκηνὴν δὸς αὐτῷ ὅπου κάλλιστα διάξει πάντα τὰ δέοντα ἔχων· ἐγὼ δ' αὖ πειράσομαι αὐτῷ ἔργον τι προστάξαι, ὅπερ αὐτὸς ἡδίων πράξει ἢ ἄπεισι καὶ διαλέγου δὲ αὐτῷ ὅποσα ἐλπίς γενέσθαι ἀγαθὰ πᾶσι τοῖς φίλοις, ἣν ταῦτ' εὖ γένηται ποιήσας μέντοι αὐτὰ ἦκε πάλιν παρ' ἐμέ.

§ 26. Ὁ μὲν δὴ Ὑρκάνιος τὸν Μήδον ᾤχετο ἄγων ἐπὶ σκηνὴν· ὁ δ' εἰς Πέρσας ἰὼν παρῆν συνεσκευασμένος· ὁ δὲ Κῦρος αὐτῷ ἐπέστελλε πρὸς μὲν Πέρσας λέγειν ἅ καὶ πρόσθεν ἐν τῷ λόγῳ δεδήλωται, Κυαξάρῃ δὲ ἀποδοῦναι τὰ γράμματα. ἀναγνῶναι δέ σοι καὶ τὰ ἐπιστελλόμενα, ἔφη, βούλομαι, ἵνα εἰδῶς αὐτὰ ὁμολογῆς, ἐὰν τί σε πρὸς ταῦτα ἐρωτᾷ. ἐνῆν δὲ ἐν τῇ ἐπιστολῇ τάδε·

§ 27-28. Κῦρος Κυαξάρῃ χαίρειν. ἡμεῖς σε οὔτε ἔρημον κατελίπομεν· (οὐδεὶς γάρ, ὅταν ἐχθρῶν κρατῇ, τότε φίλων ἔρημος γίνεται)· οὐδὲ μὴν ἀποχωροῦντές γέ σε οἴομεθα ἐν κινδύνῳ καθιστάναι· ἀλλὰ ὅσῳ πλέον ἀπέχομεν, τοσοῦτῳ πλεονά σοι τὴν ἀσφάλειαν ποιεῖν νομίζομεν· οὐ γὰρ οἱ ἐγγύτατα τῶν φίλων καθήμενοι μάλιστα τοῖς φίλοις τὴν ἀσφάλειαν παρέχουσιν, ἀλλ' οἱ τοὺς ἐχθροὺς μάλιστα ἀπελαύνοντες μᾶλλον τοὺς φίλους ἐν ἀκινδύνῳ καθιστᾶσι.

§ 29-31. Σκέψαι δὲ οἶψ' ὄντι μοι περὶ σέ οἶος ὢν

περὶ ἐμὲ ἔπειτ' αἰ μοι μέμφει. ἐγὼ μὲν γέ σοι ἤγαγον συμμάχους, οὐχ ὅσους σὺ ἔπεισας, ἀλλ' ὀπόσους ἐγὼ πλείστους ἐδυνάμην· σὺ δέ μοι ἔδωκας μὲν ἐν τῇ φιλίᾳ ὄντι ὅσους πείσαι δυνασθεῖν· νῦν δ' ἐν τῇ πολεμίᾳ ὄντος οὐ τὸν θέλοντα ἀλλὰ πάντα ἀποκαλεῖς. τοιγαροῦν τότε μὲν ᾤμην ἀμφοτέροις ὑμῖν χάριν ὀφείλιν· νῦν δὲ σύ μ' ἀναγκάζεις σοῦ μὲν ἐπιλαθέσθαι, τοῖς δὲ ἀκολουθήσασιν πειρᾶσθαι πᾶσαν τὴν χάριν ἀποδιδόναι. οὐ μέντοι ἔγωγε σοὶ ὅμοιος δύναμαι γενέσθαι, ἀλλὰ καὶ νῦν πέμπων ἐπὶ στρατεύματι εἰς Πέρσας ἐπιστέλλω, ὀπόσοι ἂν ἴωσιν ὡς ἐμέ, ἢν τι σὺ αὐτῶν δέῃ πρὶν ἡμᾶς ἔλθειν, σοὶ ὑπάρχειν, οὐχ ὅπως ἂν ἐθέλωσιν, ἀλλ' ὅπως ἂν σὺ βούλῃ χρῆσθαι αὐτοῖς.

§ 32-33. Συμβουλευώ δέ σοι καίπερ νεώτερος ὢν μὴ ἀφαιρεῖσθαι, ἂν δῶς, ἵνα μὴ σοὶ ἀντὶ χαρίτων ἔχθροι ὀφείλωνται, μηδ' ὄντινα βούλει πρὸς σε ταχὺ ἔλθειν, ἀπειλοῦντα μεταπέμπεσθαι, μηδὲ φάσκοντα ἔρημον εἶναι ἅμα πολλοῖς ἀπειλεῖν, ἵνα μὴ διδάσκησιν αὐτοὺς σοῦ μὴ φροντίζειν. ἡμεῖς δὲ πειρασόμεθα παρεῖναι, ὅταν τάχιστα διαπραξόμεθα ἅ σοὶ τ' ἂν καὶ ἡμῖν νομίζομεν πραχθέντα κοινὰ γενέσθαι ἀγαθὰ. ἔρρωσο.

§ 34. Ταύτην αὐτῷ ἀπόδος καὶ ὃ τι ἂν σε τούτων ἐρωτᾷ, ἢ γέγραπται σύμφαθι. καὶ γὰρ ἐγὼ ἐπιστέλλω σοὶ περὶ Περσῶν ἢπερ γέγραπται. τούτῳ μὲν οὕτως εἶπε, καὶ δούς τὴν ἐπιστολὴν ἀπέπεμπε, προσεντειλάμενος οὕτω σπεύδειν, ὥσπερ οἶδεν ὅτι ξυμφέρει ταχὺ παρεῖναι.

§ 35-36. Ἐκ τούτου δὲ ἐώρα μὲν ἐξωπλισμένους ἤδη πάντα καὶ τοὺς Μήδους καὶ τοὺς Ὑρκανίους καὶ τοὺς ἀμφὶ Τιγράνην· καὶ οἱ Πέρσαι δὲ ἐξωπλισμένοι ἦσαν· ἤδη δὲ τινες τῶν προσχώρων καὶ ἵππους ἀπῆγον καὶ

ὄπλα ἀπέφερον. ὁ δὲ τὰ μὲν παλὰ ὅπουπερ τοὺς πρόσθεν καταβάλλειν ἐκέλευσε, καὶ ἔκαον οἷς τοῦτο ἔργον ἦν ὀπόσων μὴ αὐτοὶ ἐδέοντο· τοὺς δ' ἵππους ἐκέλευσε φυλάττειν μένοντας τοὺς ἀγαγόντας, ἕως ἂν τι σημανθῆι αὐτοῖς.

## BIBLION VI

### ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Αἱ πρό τῆς μάχης παρασκευαί. Ἀποχαιρετισμὸς  
τῆς Πανθείας καὶ τοῦ Ἀβραδάτου. Συστάσεις  
τοῦ Κύρου πρὸς τοὺς ἠνωτάτους  
τοῦ στρατοῦ. και

(§ 1-20)

§ 1. Τῇ δ' ὑστεραία πρὸ Κῦρος μὲν ἐθύετο, ὁ δ' ἄλλος  
στρατὸς ἀριστήσας καὶ σπονδὰς ποιησάμενος ἐξωπλίζετο  
πολλοῖς μὲν καὶ καλοῖς χιτῶσι, πολλοῖς δὲ καὶ καλοῖς θώ-  
ραξι καὶ κράνεσιν ὀπλιζόν δὲ καὶ ἵππους προμετωπιδίους  
καὶ προστερονιδίους· καὶ τοὺς μὲν μονίπλους παραμηριδίους,  
τοὺς δ' ὑπὸ τοῖς ἄρμασιν ὄντας παραπλευριδίους· ὥστε  
ἦστραπτε μὲν χαλκῷ, ἦνθει δὲ φοινικίσι πᾶσα ἡ στρατιά.

§ 2. Καὶ τῷ Ἀβραδάτῃ δὲ τὸ τετράρρουμον ἄρμα καὶ  
ἵππων ὀκτὼ παγκάλως ἐκεκόσμητο. ἐπεὶ δ' ἔμελλε τὸν  
λινοῦν θώρακα, ὃς ἐπιχώριος ἦν αὐτοῖς, ἐνδύεσθαι, προσ-  
φέρει αὐτῷ ἡ Πάνθεια χρυσοῦν καὶ χρυσοῦν κράνος καὶ  
περιβραχιόνια καὶ ψέλια πλατέα περὶ τοὺς καρπούς τῶν  
χειρῶν καὶ χιτῶνα πορφυροῦν ποδήρη στολιδωτὸν τὰ  
κάτω καὶ λόφον ὑακινθινοβαφῆ· ταῦτα δ' ἐποιήσατο  
λάθρα τοῦ ἀνδρὸς ἐκμετρησαμένη τὰ ἐκείνου ὄπλα.

§ 3. Ὁ δὲ ἰδὼν ἐθαύμασέ τε καὶ ἐπήρετο τὴν Πάν-  
θειαν· Σὺ δῆπου, ὦ γύναι, συγκόψασα τὸν σαυτῆς κό-  
σμον τὰ ὄπλα μοι ἐποιήσω; Μά Δί', ἔφη ἡ Πάνθεια,  
οὐκ οὐκ τόν γε πλείστου ἄξιον· σὺ γὰρ ἔμοιγε, ἦν καὶ

τοῖς ἄλλοις φανῆς οἷόσπερ ἐμοὶ δοκεῖς εἶναι, μέγιστος κόσμος ἔση. ταῦτα δὲ λέγουσα ἅμα ἐνέδνε τὰ ὄπλα, καὶ λανθάνειν μὲν ἐπειροῦτο, ἐλείβετο δὲ αὐτῇ τὰ δάκρυα κατὰ τῶν παρειῶν.

§ 4. Ἐπεὶ δὲ καὶ πρόσθεν ὦν ἀξιοθέατος ὁ Ἄβραδάτας ὠπλίσθη τοῖς ὄπλοις τούτοις, ἐφάνη μὲν κάλλιπτος καὶ ἐλευθεριώτατος, ἅτε καὶ τῆς φύσεως ὑπαρχούσης· λαβὼν δὲ παρὰ τοῦ ὑφηγιόχου τὰς ἡνίας παρεσκευάζετο ὡς μὴ θησόμενος ἤδη ἐπὶ τὸ ἄρμα. ἐν δὲ τούτῳ ἡ Πάνθη ἐποχωρήσασα κελεύσασα τοὺς παρόντας πάντας ἔλεξεν

§ 5-8. Ἄλλ' ὅτι μὲν, ὦ Ἄβραδάτα, εἴ τις καὶ ἄλλη πρόποτε γυνὴ τὸν ἑαυτῆς ἄνδρα μείζον τῆς ἑαυτῆς ψυχῆς ἐτίμησεν, οἷμαί σε γινώσκω, ὅτι καὶ ἐγὼ μία τούτων εἰμί. τί οὖν ἐμὲ δεῖ καθ' ἐν ἑκαστον λέγειν; τὰ γὰρ ἔργα οἷμαί σοι πιθανώτερα παρεσχῆσθαι τῶν νῦν λεχθέντων λόγων. ὅμως δὲ οὕτως ἔχουσα πρὸς σέ, ὥσπερ σὺ οἴσθαι, ἐπομνύω σοι τὴν ἐμὴν καὶ σὴν φιλίαν, ἢ μὴν ἐγὼ βούλεσθαι ἂν μετὰ σοῦ ἄνδρὸς ἀγαθοῦ γενομένου κοινῇ γῆν ἐπιέσασθαι μᾶλλον ἢ ζῆν μετ' αἰσχυνομένου αἰσχυνομένη· οὕτως ἐγὼ καὶ σὲ τῶν καλλίστων καὶ ἐμαυτὴν ἠξίωκα. καὶ Κύρῳ δὲ μεγάλην τινὰ δοκῶ ἡμᾶς χάριν ὀφείλειν, ὅτι με αἰχμάλωτον γενομένην καὶ ἐξαίρεθεισαν ἑαυτῷ διεφύλαξε σοὶ ὥσπερ ἀδελφοῦ γυναῖκα λαβὼν. πρὸς δὲ καὶ ὅτε Ἄράσπας ἀπέστη αὐτοῦ ὁ ἐμὲ φυλάττων, ὑπεσχόμην αὐτῷ, εἴ με ἑάσειε πρὸς σὲ πέμψαι, ἥξειν αὐτῷ σε πολὺ Ἄράσπα ἄνδρα καὶ πιστότερον καὶ ἀμείονα.

§ 9. Ἡ μὲν ταῦτα εἶπεν· ὁ δὲ Ἄβραδάτας ἀγασθεὶς τοῖς λόγοις καὶ θιγὼν αὐτῆς τῆς κεφαλῆς, ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν ἐπηύξατο Ἄλλ', ὦ Ζεῦ μέγιστε, δός μοι φα-

νηναι ἀξίω μὲν Πανθείας ἀνδρὶ, ἀξίω δὲ καὶ Κύρου φίλῳ τοῦ ἡμῶς τιμήσαντος. ταῦτ' εἰπὼν κατὰ τὰς θύρας τοῦ ἄρματιοῦ δίφρου ἀνέβαινεν ἐπὶ τὸ ἄρμα.

§ 10. Ἐπεὶ δὲ ἀναβάντος αὐτοῦ κατέκλεισε τὸν δίφρον ὁ ὑφηνίοχος, οὐκ ἔχουσα ἢ Πάνθεια, πῶς ἂν ἔτι ἄλλως ἀσπάζαιτο αὐτόν, κατεφίλησε τὸν δίφρον· καὶ τῷ μὲν προῆει ἤδη τὸ ἄρμα, ἢ δὲ λαθοῦσα αὐτὸν συνεφείπετο, ἕως ἐπιστραφεὶς καὶ ἰδὼν αὐτὴν Ἀβραδάτας εἶπε· Θάσσει, Πάνθεια, καὶ χαῖρε καὶ ἄπιθι ἤδη.

§ 11. Ἐκ τούτου δὴ αἱ θεράπαινοι λαβοῦσαι ἀπήγον αὐτὴν εἰς τὴν ἀρμάμαξαν καὶ κατακλίναςαι κατεκάλυψαν τῇ σκηνῇ. οἱ δὲ ἄνθρωποι, καλοῦ ὄντος τοῦ θεάματος τοῦ Ἀβραδάτου καὶ τοῦ ἄρματος, οὐ πρόσθεν ἐδύναντο θεάσασθαι αὐτὸν πρὶν ἢ Πάνθεια ἀπῆλθεν.

§ 12-13. Ὡς δ' ἐκεκαλλιερόηκει μὲν ὁ Κῦρος, ἢ δὲ στρατιὰ παρετέτακτο αὐτῷ ὥσπερ παρήγγειλε, κατέχων σκοπὰς ἄλλας πρὸ ἄλλων συνεκάλεσε τοὺς ἡγεμόνας καὶ ἔλεξε τάδε· Ἄνδρες φίλοι καὶ σύμμαχοι, τὰ μὲν ἱερὰ οἱ θεοὶ ἡμῖν φαίνουσιν οἷάπερ ὅτε τὴν πρόσθεν νίκην ἔδοσαν· ὑμᾶς δ' ἐγὼ βούλομαι ἀναμνήσαι ὧν μοι δοκεῖτε μεμνημένοι πολὺ ἂν εὐθυμότεροι εἰς τὸν ἀγῶνα ἰέναι.

§ 14-15. Ἦσκήκατε μὲν γὰρ τὰ εἰς τὸν πόλεμον πολὺ μᾶλλον τῶν πολεμίων, συντέτραφθε δὲ καὶ συντέταχθε ἐν τῷ αὐτῷ πολὺ πλείω ἤδη χρόνον ἢ οἱ πολέμιοι καὶ συνενικήκατε μετ' ἀλλήλων· τῶν δὲ πολεμίων οἱ πολλοὶ μὲν συνήττηνται μεθ' αὐτῶν, οἱ δὲ ἀμάχητοι ἐκατέρων οἱ μὲν τῶν πολεμίων ἴσασιν, ὅτι προδότας τοὺς παραστάτας ἔχουσιν, ὑμεῖς δὲ οἱ μεθ' ἡμῶν ἴστε, ὅτι μετὰ θελόντων τοῖς συμμάχοις ἀρήγειν μάχεσθε. εἰκὸς δὲ τοὺς μὲν πιστεύοντας ἀλλήλοις ὁμονώως μάχεσθαι μένοντας,

τοὺς δὲ ἀπιστοῦντας ἀναγκαῖον βουλεύεσθαι, πῶς ἂν ἕκαστοι τάχιστα ἐκποδῶν γένοιντο.

§ 16-18. Ἴωμεν δὴ, ὦ ἄνδρες, ἐπὶ τοὺς πολεμίους, ὄργανα μὲν ἔχοντες ὀπλισμένα πρὸς ἄοπλα τὰ τῶν πολεμίων, ὡς δ' αὐτῶς καὶ ἵππεις καὶ ἵππους ὀπλισμένους πρὸς ἀόπλους, ὡς ἐκ χειρὸς μάχεσθαι. πεζοῖς δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις οἷς καὶ πρόσθεν μαχεῖσθε, Αἰγύπτιοι δὲ ὁμοίως μὲν ὀπλισμένοι εἰσίν, ὁμοίως δὲ τεταγμένοι· τὰς τε γὰρ ἀσπίδας μεῖζους ἔχουσιν ἢ ὡς ποιεῖν τι καὶ ὄραν, τεταγμένοι τε εἰς ἕκατὸν δῆλον ὅτι κωλύσουσιν ἀλλήλους μάχεσθαι πλὴν πάνυ ὀλίγων. εἰ δὲ ὠθοῦντες ἐξώσκειν πιστεύουσιν, ἵπποις αὐτοὺς πρῶτον δεῖσει ἀντέχειν καὶ σιδήρῳ ὑφ' ἵππων ἰσχυριζομένων· ἦν δέ τις αὐτῶν καὶ ὑπομείνῃ, πῶς ἅμα δυνήσεται ἵππομαχεῖν τε καὶ φαλαγγομαχεῖν καὶ πυργομαχεῖν; καὶ γὰρ οἱ ἀπὸ τῶν πύργων ἡμῖν μὲν ἐπαρήξουσι, τοὺς δὲ πολεμίους παίοντες ἀμηχανεῖν ἀντὶ τοῦ μάχεσθαι ποιήσουσιν.

§ 19-20. Εἰ δέ τις ἐτι ἐνδείσθαι δοκεῖτε, πρὸς ἐμὲ λέγετε· σὺν γὰρ θεοῖς οὐδενὸς ἀπορήσομεν· καὶ εἰ μὲν τις εἰπεῖν τι βούλεται, λεξάτω· εἰ δὲ μὴ, ἐλθόντες πρὸς τὰ ἱερὰ καὶ προσευξάμενοι οἷς ἐθύσαμεν θεοῖς ἴτε ἐπὶ τὰς τάξεις· καὶ ἕκαστος ὑμῶν ὑπομιμνησκέτω τοὺς μεθ' αὐτοῦ ἄπερ ἐγὼ ὑμᾶς, καὶ ἐπιδεικνύτω τις τοῖς ἀρχομένοις ἑαυτὸν ἄξιον ἀρχῆς, ἄφοβον δεικνὺς καὶ σχῆμα καὶ πρόσωπον καὶ λόγους.

## BIBLION VII

### ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

#### Ὁ θάνατος τῆς Πανθείας.

(§ 1-16)

§ 1-2. Καὶ τότε μὲν οὕτως ἐκοιμήθησαν. τῇ δ' ὕστεραίᾳ καλέσας ὁ Κῦρος τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἡγεμόνας τοῦ στρατεύματος, τοὺς μὲν αὐτῶν ἔταξε τοὺς θησαυροὺς παραλαμβάνειν, τοὺς δ' ἐκέλευσεν, ὅποσα παραδοίη Κροῖσος χρήματα, πρῶτον μὲν τοῖς θεοῖς ἐξελεῖν ὅποια ἂν οἱ μάγοι ἐξηγῶνται, ἔπειτα τὰλλα χρήματα παραδεχομένους ἐν ζυγίστροις στήσαντας ἐφ' ἀμάξων ἐπισκεύασαι καὶ διαλαχόντας τὰς ἀμάξας κομίζειν ὅποιον ἂν αὐτοὶ πορεύονται, ἵνα, ὅπῃ καιρὸς εἴη, διαλαμβάνοιεν ἕκαστοι τὰ ἄξια. οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἐποίουν.

§ 3-5. Ὁ δὲ Κῦρος καλέσας τινὰς τῶν παρόντων ὑπηρετῶν, Εἴπατέ μοι, ἔφη, ἑώρακέ τις ὑμῶν Ἀβραδάταν; θαυμάζω γάρ, ἔφη, ὅτι πρόσθεν θαμίζων ἐφ' ἡμᾶς νῦν οὐδαμοῦ φαίνεται. τῶν οὖν ὑπηρετῶν τις ἀπεκρίνατο, ὅτι Ὡ δέσποτα, οὐ ζῆ, ἀλλ' ἐν τῇ μάχῃ ἀπέθανεν ἐμβάλων τὸ ἄρμα εἰς τοὺς Αἰγυπτίους· οἱ δ' ἄλλοι πλὴν τῶν ἐταίρων αὐτοῦ ἐξέκλιναν, ὥς φασιν, ἐπεὶ τὸ στίφος εἶδον τὸ τῶν Αἰγυπτίων. καὶ νῦν γε, ἔφη, λέγεται αὐτοῦ ἢ γυνὴ ἀνελομένη τὸν νεκρὸν καὶ ἐνθεμένη εἰς τὴν ἀρμάμαξαν, ἐν ἧπερ αὐτὴ ὄχεϊτο, προσκεκομιζέσθαι αὐτὸν ἐνθάδε ποιὸν πρὸς τὸν Πακτωλὸν ποταμὸν. καὶ τοὺς μὲν

θεράποντας αὐτοῦ ὀρούττειν φασὶν ἐπὶ λόφου τινὸς θή-  
κην τῷ τελευτήσαντι· τὴν δὲ γυναῖκα λέγουσιν ὡς κά-  
θηται χαμαὶ κεκοσμηκυῖα οἷς εἶχε τὸν ἄνδρα, τὴν κεφα-  
λὴν αὐτοῦ ἔχουσα ἐπὶ τοῖς γόνασι.

§ 6-7. Ταῦτα ἀκούσας ὁ Κῦρος ἐπαίσατο ἄρα τὸν μη-  
ρὸν καὶ εὐθὺς ἀναπηδήσας ἐπὶ τὸν ἵππον λαβὼν χιλίους  
ἰπέας ἤλαυνεν ἐπὶ τὸ πάθος. Γαδάταν δὲ καὶ Γωβρούαν  
ἐκέλευσεν ὅ τι δύναιτο λαβόντας καλὸν κόσμημα ἄνδρι  
φίλῳ καὶ ἀγαθῷ τετελευτηκότι μεταδιώκειν· καὶ ὅστις  
εἶχε τὰς ἐπομένας ἀγέλας, καὶ βοῦς καὶ ἵππους εἶπε τού-  
τῳ καὶ ἅμα πρόβατα πολλὰ ἐλαύνειν ὅπῃ ἂν αὐτὸν πυ-  
θάνηται ὄντα, ὡς ἐπισφαγεῖη τῷ Ἀβραδάτα.

§ 8-10. Ἐπεὶ δὲ εἶδε τὴν γυναῖκα χαμαὶ καθημένην  
καὶ τὸν νεκρὸν κείμενον, ἐδάκρυσέ τε ἐπὶ τῷ πάθει καὶ  
εἶπε· Φεῦ, ὦ ἀγαθὴ καὶ πιστὴ ψυχὴ, οἷζῃ δὴ ἀπολιπὼν  
ἡμᾶς; καὶ ἅμα ἐδεξιούτο αὐτόν, καὶ ἡ χεὶρ τοῦ νεκροῦ  
ἐπηκολούθησεν· ἀπεκέκοπτο γὰρ κοπίδι ὑπὸ τῶν Αἰγυ-  
πτίων. ὁ δὲ ἰδὼν πολὺ ἔτι μᾶλλον ἠλγησε· καὶ ἡ γυνὴ  
δὲ ἀνωδύρατο καὶ δεξαμένη δὴ παρὰ τοῦ Κύρου ἐφί-  
λησέ τε τὴν χεῖρα καὶ πάλιν ὡς οἶόν τ' ἦν προσήρμοσε,  
καὶ εἶπε· Καὶ τᾶλλα τοί, ὦ Κῦρε, οὕτως ἔχει· ἀλλὰ τί  
δεῖ σε ὀρᾶν; καὶ ταῦτα, ἔφη, οἶδ' ὅτι δι' ἐμὲ οὐχ ἦκι-  
στα ἔπαθεν, ἴσως δὲ καὶ διὰ σέ, ὦ Κῦρε, οὐδὲν ἦτιον·  
ἐγὼ τε γὰρ ἡ μόρα πολλὰ διεκελεύομην αὐτῷ οὕτω  
ποιεῖν, ὅπως σοι φίλος ἄξιος λόγου φανείη, αὐτός τε  
οἶδ' ὅτι οὗτος οὐ τοῦτο ἐνενόει, ὅ τι πείσοιτο, ἀλλὰ, τί ἂν  
ποιήσας σοι χαρίσαιτο. καὶ γὰρ οὖν, ἔφη, αὐτὸς μὲν  
ἀμέμπως τετελεύτησεν, ἐγὼ δ' ἡ παρακελυομένη ζῶσα  
παρακάθημαι.

§ 11. Καὶ ὁ Κῦρος χρόνον μὲν τινα σιωπῇ κατεδά-  
κρυσεν, ἔπειτα δὲ ἐφθέγγετο· Ἀλλ' οὗτος μὲν δὴ, ὦ

γύναι, ἔχει τὸ κάλλιστον τέλος· νικῶν γὰρ τετελεύτησε· σὺ δὲ λαβοῦσα τοῖσδε ἐπικόσμει αὐτὸν τοῖς παρ' ἐμοῦ παρῆν δὲ ὁ Γωβρούας καὶ ὁ Γαδάτας πολὺν καὶ καλὸν κόσμον φέροντες· ἔπειτα δ', ἔφη, ἴσθι ὅτι οὐδὲ τὰ ἄλλα ἄτιμος ἔσται, ἀλλὰ καὶ τὸ μνήμα πολλοὶ χώσουσιν ἀξίως ἡμῶν καὶ ἐπισφαγήσεται αὐτῷ ὅσα εἰκὸς ἀνδρὶ ἀγαθῷ.

§ 12. Καὶ σὺ δέ, ἔφη, οὐκ ἔρημος ἔσσι, ἀλλ' ἐγὼ σε καὶ σωφροσύνης ἕνεκα καὶ πάσης ἀρετῆς καὶ τᾶλλα τιμήσω καὶ συστήσω ὅστις ἀποκομιεῖ σε ὅποι ἂν αὐτὴ ἐθέλῃς· μόνον, ἔφη, δήλωσον πρὸς ἐμέ, πρὸς ὄντινα χρεῖζεις κομισθῆναι. καὶ ἡ Πάνθεια εἶπεν, Ἄλλὰ θάρρει, ἔφη, ὦ Κῦρε· οὐ μὴ σε κρύψω, πρὸς ὄντινα βούλομαι ἀφικέσθαι.

§ 13-16. Ὁ μὲν δὴ ταῦτ' εἰπὼν ἀπῆει, κατοικτεῖρων τὴν τε γυναῖκα, οἷου ἀνδρὸς στέροιο, καὶ τὸν ἄνδρα, οἷαν γυναῖκα καταλιπὼν οὐκέτ' ὄψοιτο. ἡ δὲ γυνὴ τοὺς μὲν θεράποντας ἐκέλευσεν ἀποστῆναι, ἕως ἂν, ἔφη, τόνδ' ἐγὼ ὀδύρωμαι ὡς βούλομαι· τῇ δὲ τροφῷ εἶπε παραμένειν, καὶ ἐπέταξεν αὐτῇ, ἐπειδὴν ἀποθάνῃ, περικαλύψαι αὐτήν τε καὶ τὸν ἄνδρα ἐν ἐνὶ ἱματίῳ· ἡ δὲ τροφὸς πολλὰ ἰκετεύουσα μὴ ποιεῖν τοῦτο, ἐπεὶ οὐδὲν ἦνυτε καὶ χαλεπαίνουσας ἐώρα, ἐκάθητο κλαίουσα. ἡ δὲ ἀκινάκην πάλαι παρασκευασαμένη σφάττει ἑαυτὴν καὶ ἐπιθεῖσα ἐπὶ τὰ στέρνα τοῦ ἀνδρὸς τὴν ἑαυτῆς κεφαλὴν ἀπέθνησκεν. ἡ δὲ τροφὸς ἀνωλοφύρατό τε καὶ περιεκάλυπτεν ἄμφω ὥσπερ ἡ Πάνθεια ἐπέστειλεν. ὁ δὲ Κῦρος ὡς ἦσθετο τὸ ἔργον τῆς γυναικός, ἐκπλαγεῖς ἴεται, εἴ τι δύναιτο βοηθῆσαι. οἱ δὲ θεράποντες ἰδόντες τὸ γεγενημένον, τρεῖς ὄντες σπασάμενοι κάκεινοι τοὺς ἀκινάκας ἀποσφάττονται οὔπερ ἔταξεν αὐτοὺς ἐστηκότες. ὁ δὲ

Κῦρος ὡς ἐπλησίασε τῷ πάθει, ἀγασθεῖς τε τὴν γυναῖκα καὶ κατολοφυράμενος ἀπήει καὶ τούτων μὲν ἢ εἰκὸς ἐπεμελήθη, ὡς τύχοιεν πάντων τῶν καλῶν, καὶ τὸ μνημα ὑπερμέγεθες ἐχώσθη, ὡς φασιν.

## ΒΙΒΛΙΟΝ VIII

### ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Ἐπάνοδος τοῦ Κύρου εἰς τὴν Περσίαν.

(§ 17-28)

§ 17-19. Ἐπεὶ δὲ πορευόμενοι γίνονται κατὰ τὴν Μηδικήν, τρέπεται ὁ Κύρος πρὸς Κυαξάρην. ἐπεὶ δὲ ἠσπάσαντο ἀλλήλους, πρῶτον μὲν δὴ ὁ Κύρος εἶπε τῷ Κυαξάρῃ, ὅτι οἶκος αὐτῷ ἐξηρημένος εἶη ἐν Βαβυλῶνι καὶ ἀρχεῖα, ὅπως ἔγη, καὶ ὅταν ἐκεῖσε ἔλθῃ, εἰς οἰκεία καταγέσθαι· ἔπειτα δὲ καὶ ἄλλα δῶρα ἔδωκεν αὐτῷ πολλὰ καὶ καλά. ὁ δὲ Κυαξάρης ταῦτα μὲν ἐδέχετο, προσέειπε δὲ αὐτῷ τὴν θυγατέρα στέφανόν τε χρυσοῦν καὶ ψέλια φέρουσαν καὶ στρεπτόν καὶ στολὴν μηδικὴν ὡς δυνατὸν καλλίστην. καὶ ἡ μὲν δὴ παῖς ἐστεφάνου τὸν Κύρον, ὁ δὲ Κυαξάρης εἶπε· Δίδωμι δέ σοι, ἔφη, ὦ Κύρε, καὶ αὐτὴν ταύτην γυναῖκα, ἐμὴν οὖσαν θυγατέρα· ἐπιδίδωμι δὲ αὐτῇ ἐγὼ καὶ φερνὴν Μηδίαν τὴν πᾶσαν· οὐδὲ γὰρ ἔστι μοι ἄρῃην παῖς γνήσιος.

§ 20. Ὁ μὲν οὕτως εἶπεν· ὁ δὲ Κύρος ἀπεκρίνατο· Ἄλλ', ὦ Κυαξάρη, τό τε γένος ἐπαινῶ καὶ τὴν παῖδα καὶ τὰ δῶρα· βούλομαι δέ, ἔφη, σὺν τῇ τοῦ πατρὸς γνώμῃ καὶ τῇ τῆς μητρὸς ταῦτά σοι συναίνεσαι. εἶπε μὲν οὖν οὕτως ὁ Κύρος, ὅμως δὲ τῇ παιδί πάντα ἔδωρήσατο ὅποσα ᾤετο καὶ τῷ Κυαξάρῃ χαριεῖσθαι· ταῦτα δὲ ποιήσας εἰς Πέρσας ἐπορεύετο.

§ 21. Ἐπεὶ δ' ἐπὶ τοῖς Περσῶν ὄροις ἐγένετο πορευόμενος, τὸ μὲν ἄλλο στρατεύμα αὐτοῦ κατέλιπεν, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς φίλοις εἰς τὴν πόλιν ἐπορεύετο, ἰερεῖα μὲν ἄγων ὡς πᾶσι Πέρσαις ἱκανὰ θύειν τε καὶ ἐστιᾶσθαι· δῶρα δ' ἦγεν οἷα μὲν ἔπρεπε τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ καὶ τοῖς ἄλλοις φίλοις, οἷα δ' ἔπρεπεν ἀρχαῖς καὶ γεραιτέροις καὶ τοῖς ὁμοτίμοις πᾶσιν· ἔδωκε δὲ καὶ πᾶσι Πέρσαις καὶ Περσίσιν ὄσαλερ καὶ νῦν ἔτι δίδωσιν, ὅτανπερ ἀφίκηται βασιλεὺς εἰς Πέρσας.

§ 28. Ὡς δ' ἀπιὼν ἐγένετο ἐν Μήδοις, συνδόξαν τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ γυναῖκα ἄγεται τὴν Κυαξάρου θυγατέρα, ἧς ἔτι καὶ νῦν λόγος ὡς παγκάλου γενομένης.

#### ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'.

**Αἱ μετὰ ταῦτα κατακτήσεις τοῦ Κύρου. Τὰ ὅρια τοῦ Περσικοῦ κράτους ἐπὶ τῆς μοναρχίας αὐτοῦ.**

(§ 1-23)

§ 1. Ἐπεὶ δ' ἐν Βαβυλῶνι ἦν, ἐδόκει αὐτῷ σατραπίας ἤδη πέμπειν ἐπὶ τὰ κατεστραμμένα ἔθνη, καὶ ἔπεμπε.

§ 19-21. Ἐπεὶ δὲ περιῆλθεν ὁ ἐνιαυτός, συνήγειρε στρατιάν εἰς Βαβυλῶνα, καὶ λέγεται αὐτῷ γενέσθαι εἰς δώδεκα μὲν ἰππέων μυριάδας, εἰς δισχίλια δὲ ἄρματα δρεπανηφόρα, πεζῶν δὲ εἰς μυριάδας ἐξήκοντα. ἐπεὶ δὲ ταῦτα συνεσκεύαστο αὐτῷ, ὄρμα δὴ ταύτην τὴν στρατείαν, ἐν ἧ λέγεται καταστρέφασθαι πάντα τὰ ἔθνη, ὅσα Συρίαν ἐκβάντι οἰκεῖ μέχρι Ἐρυθρᾶς θαλάττης, μετὰ δὲ ταῦτα ἢ εἰς Αἴγυπτον στρατεία λέγεται γενέσθαι καὶ καταστρέφασθαι Αἴγυπτον, καὶ ἐκ τούτου τὴν ἀρχὴν ὠρίζεν αὐτῷ πρὸς ἔω μὲν ἢ Ἐρυθρὰ θάλαττα, πρὸς ἄρ-

κτον δὲ ὁ Εὐξεινος πόντος, πρὸς ἐσπέραν δὲ Κύπρος καὶ Αἴγυπτος, πρὸς μεσημβρίαν δὲ Αἰθιοπία.

§ 23. Οὕτω δὲ διέκειντο πρὸς αὐτὸν οἱ ἄνθρωποι, ὡς πᾶν μὲν ἔθνος μειονεκτεῖν ἐδόκει, εἰ μὴ Κύρῳ πέμψειεν ὅ τι καλὸν αὐτοῖς ἐν τῇ γῶρᾳ ἢ φύοιτο ἢ τρέφοιτο ἢ τεχνῶτο, πᾶσα δὲ πόλις ὡσαύτως, πᾶς δὲ ιδιώτης πλούσιος ἂν ᾔφειτο γενέσθαι, εἴ τι Κύρῳ χαρίσασαιτο· καὶ γὰρ ὁ Κῦρος λαμβάνων παρ' ἐκάστων ὧν ἀφθονίαν εἶχον οἱ διδόντες ἀντεδίδου ὧν σπανίζοντας αὐτοὺς αἰσθάνοιτο.

## ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

### Θάνατος τοῦ Κύρου.

(§ 1-27)

§ 1-2. Οὕτω δὲ τοῦ αἰῶνος προκεχωρηκότος, μάλα δὴ πρεσβύτης ὧν ὁ Κῦρος ἀφικνεῖται εἰς Πέρσας τὸ ἑβδομον ἐπὶ τῆς αὐτοῦ ἀρχῆς. καὶ ὁ μὲν πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ πάλαι δὴ, ὡσπερ εἰκός, ἐτετελευτήκεσαν αὐτῷ. ὁ δὲ Κῦρος ἔθυσσε τὰ νομιζόμενα ἱερά καὶ τοῦ χοροῦ ἠγήσατο Πέρσαις κατὰ τὰ πάτρια καὶ τὰ δῶρα πᾶσι διέδωκεν, ὡσπερ εἰώθει. κοιμηθεὶς δ' ἐν τῷ βασιλείῳ ὄναρ εἶδε τοιόνδε· ἔδοξεν αὐτῷ προσελθὼν κρείττων τις ἢ κατὰ ἄνθρωπον εἰπεῖν· Συσκευάζου, ὦ Κῦρε· ἡδὴ γὰρ εἰς θεοὺς ἄπει. τοῦτο δὲ ἰδὼν τὸ ὄναρ ἐξηγέρθη καὶ σχεδὸν ἐδόκει εἰδέναι ὅτι τοῦ βίου ἡ τελευτὴ παρεῖη.

§ 3. Εὐθύς οὖν λαβὼν ἱερεῖα ἔθυε Δί τε πατρῶφ καὶ Ἥλιφ καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς ἐπὶ τῶν ἄκρων, ὡς Πέρσαις θύουσιν, ὧδε ἐπευχόμενος· «Ζεῦ πατρῶε καὶ Ἥλιε

καὶ πάντες θεοί, δέξεσθε τάδε καὶ τελεστήρια πολλῶν καὶ καλῶν πράξεων καὶ χαριστήρια, ὅτι ἐσημήνατέ μοι καὶ ἐν ἱεροῖς καὶ ἐν οὐρανίοις σημείοις καὶ ἐν οἰωνοῖς καὶ ἐν φήμαις ἅ τ' ἐχοῖν ποιεῖν καὶ ἅ οὐκ ἐχοῖν. πολλῇ δ' ὑμῖν χάρις, ὅτι καὶ γὰρ ἐγίνωσκον τὴν ὑμετέραν ἐπιμέλειαν καὶ οὐδεπώποτε ἐπὶ ταῖς εὐτυχίαις ὑπὲρ ἄνθρωπον ἐφρόνησα. αἰτοῦμαι δ' ὑμᾶς δοῦναι καὶ νῦν παισὶ μὲν καὶ γυναικὶ καὶ φίλοις καὶ πατρίδι εὐδαιμονίαν, ἐμοὶ δὲ οἰόνπερ αἰῶνα δεδώκατε, τοιαύτην καὶ τελευτὴν δοῦναι».

§ 4. Ὁ μὲν δὴ τοιαῦτα ποιήσας καὶ οἴκαδε ἐλθὼν ἔδοξεν ἀναπαύσασθαι καὶ κατεκλίνῃ. ἐπεὶ δὲ ὄρα ἦν, οἱ τεταγμένοι προσιόντες λούσασθαι αὐτὸν ἐκέλευον. ὁ δ' ἔλεγεν, ὅτι ἡδέως ἀναπαύοιτο. οἱ δ' αὖ τεταγμένοι, ἐπεὶ ὄρα ἦν, δεῖπνον παρετίθεσαν· τῷ δὲ ἡ ψυχὴ σίτον μὲν οὐ προσίετο, διψῆν δ' ἔδοκει, καὶ ἔπιεν ἡδέως.

§ 5. Ὡς δὲ καὶ τῇ ὑστεραίᾳ συνέβαινε αὐτῷ ταῦτα καὶ τῇ τρίτῃ, ἐκάλεσε τοὺς παῖδας· οἱ δ' ἔτυχον συνηκολουθηκότες αὐτῷ καὶ ὄντες ἐν Πέρσαις· ἐκάλεσε δὲ καὶ τοὺς φίλους καὶ τὰς Περσῶν ἀρχάς· παρόντων δὲ πάντων ἤρχετο τοιοῦδε λόγου.

§ 6. «Παῖδες ἐμοὶ καὶ πάντες οἱ παρόντες φίλοι, ἐμοὶ μὲν τοῦ βίου τὸ τέλος ἤδη πάρεστιν· ἐκ πολλῶν τοῦτο σαφῶς γινώσκω· ὑμᾶς δὲ χρὴ, ὅταν τελευτήσω, ὡς περὶ εὐδαιμόνος ἐμοῦ καὶ λέγειν καὶ ποιεῖν πάντα. ἐγὼ γὰρ παῖς τε ὢν τὰ ἐν παισὶ νομιζόμενα καλὰ δοκῶ κεκαρπῶσθαι, ἐπεὶ τε ἤβησα, τὰ ἐν νεανίσκοις, τέλειός τε ἀνὴρ γενόμενος, τὰ ἐν ἀνδράσι· σὺν τῷ χρόνῳ τε προΐοντι ἀεὶ συναυξαομένην ἐπιγινώσκειν ἐδόκουν καὶ τὴν ἐμὴν δύναμιν, ὥστε καὶ τοῦμὸν γῆρας οὐδεπώποτε ἠσθόμην τῆς ἐμῆς νεότητος ἀσθενέστερον γινόμενον, καὶ οὐτ' ἐπιχειρήσας οὐτ' ἐπιθυμήσας οἶδα, ὅτου ἠτύχησα.

§ 7-8. Καὶ τοὺς μὲν φίλους ἐπεῖδον δι' ἐμοῦ εὐδαιμόνας γενομένους, τοὺς δὲ πολεμίους ὑπ' ἐμοῦ δουλωθέντας· καὶ τὴν πατρίδα πρόσθεν ἰδιωτεύουσαν ἐν τῇ Ἀσίᾳ νῦν προτετιμημένην καταλείπω ὧν τ' ἐκτησάμην οὐδὲν οἶδα ὅ τι οὐ διεσωσάμην. καὶ τὸν μὲν παρελθόντα χρόνον ἔπραττον οὕτως, ὥσπερ ἠὲ χόμην· φόβος δέ μοι συμπαρομαρτῶν, μή τι ἐν τῷ ἐπιόντι χρόνῳ ἢ ἴδοιμι ἢ ἀκούσαιμι ἢ πάθοιμι χαλεπόν, οὐκ εἶα τελέως με μέγα φρονεῖν οὐδ' εὐφραίνεισθαι ἐκπεπταμένως. νῦν δ', ἣν τελευτήσω, καταλείπω μὲν ὑμᾶς, ὧ παῖδες, ζῶντας, οὕσπερ ἔδοσάν μοι οἱ θεοὶ γενέσθαι, καταλείπω δὲ πατρίδα καὶ φίλους εὐδαιμονοῦντας· ὥστε πῶς οὐκ ἂν ἐγὼ δικαίως μακαριζόμενος τὸν αἰεὶ χρόνον μνήμης τυγχάνοιμι ;

§ 9. Δεῖ δὲ καὶ τὴν βασιλείαν σαφηνίσαντα καταλιπεῖν, ὡς ἂν μὴ ἀμφίλογος γενομένη πράγματα ὑμῖν παράσχη. ἐγὼ δὲ νῦν φιλῶ μὲν ἀμφοτέρους ὑμᾶς ὁμοίως, ὧ παῖδες· τὸ δὲ προβουλεύειν καὶ τὸ ἡγεῖσθαι ἐφ' ὅ τι ἂν καιρὸς δοκῇ εἶναι, τοῦτο προστάττω τῷ προτέρῳ γενομένῳ καὶ πλειόνων κατὰ τὸ εἶκος ἐμπείρω.

§ 10. Ἐπαιδεύθην δὲ καὶ αὐτὸς οὕτως ὑπὸ τῆσδε τῆς ἐμῆς τε καὶ ὑμετέρας πατρίδος, τοῖς πρεσβυτέροις οὐ μόνον ἀδελφοῖς ἀλλὰ καὶ πολίταις καὶ ὀδῶν καὶ θάκων καὶ λόγων ὑπέκτειν, καὶ ὑμᾶς δέ, ὧ παῖδες, οὕτως ἐξ ἀρχῆς ἐπαίδευσεν, τοὺς μὲν γεραιτέρους προτιμᾶν, τῶν δὲ νεωτέρων προτετιμηθῆναι. ὡς οὖν παλαιὰ καὶ εἰθισμένα καὶ ἔννομα λέγοντος ἐμοῦ, οὕτως ἀποδέχεσθε.

§ 11-12. Καὶ σὺ μὲν, ὧ Καμβύση, τὴν βασιλείαν ἔχε, θεῶν τε διδόντων καὶ ἐμοῦ, ὅσον ἐν ἐμοί· σοὶ δ', ὧ Ταναοξάρη, σατράπην εἶναι δίδωμι Μήδων τε καὶ Ἀρμενίων καὶ τρίτων Καδουσίῳν· ταῦτα δέ σοι διδοὺς νομίζω

ἄρχην μὲν μεῖζω καὶ τοῦνομα τῆς βασιλείας τῷ πρεσβυτέρῳ καταλιπεῖν, εὐδαιμονίαν δὲ σοὶ ἀλυποτέραν.

§ 13-14. Οἶσθα μὲν οὖν καὶ σύ, ὦ Καμβύση, ὅτι οὐ τόδε τὸ χρυσοῦν σκῆπτρον τὸ τὴν βασιλείαν διασφῆζόν ἐστιν, ἀλλ' οἱ πιστοὶ φίλοι σκῆπτρον βασιλεῦσιν ἀληθέστατον καὶ ἀσφαλέστατον· ἡ δὲ κτήσις αὐτῶν ἐστὶν οὐδαμῶς σὺν τῇ βίᾳ, ἀλλὰ μᾶλλον σὺν τῇ εὐεργεσίᾳ. εἰ οὖν καὶ ἄλλους τινὰς πειράσῃ συμφύλακας τῆς βασιλείας ποιῆσθαι, μηδαμόθεν πρότερον ἄρχου ἢ ἀπὸ τοῦ ὁμόθεν γενομένου, καὶ πολῖταιί τοι ἄνθρωποι ἀλλοδαπῶν οἰκειότεροι καὶ σύσσιτοι ἀποσκίων· οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σπέρματος φύντες καὶ ὑπὸ τῆς αὐτῆς μητρὸς τραφέντες καὶ ἐν τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ ἀυξηθέντες καὶ ὑπὸ τῶν αὐτῶν γονέων ἀγαπώμενοι καὶ τὴν αὐτὴν μητέρα καὶ τὸν αὐτὸν πατέρα προσαγορεύοντες, πῶς οὐ πάντων οὔτοι οἰκειότατοι;

§ 15-17. Μὴ οὖν ἂ οἱ θεοὶ ὑφήγηται ἀγαθὰ εἰς οἰκειότητα ἀδελφοῖς μάταιά ποτε ποιήσητε, ἀλλ' ἐπὶ ταῦτα εὐθὺς οἰκοδομεῖτε ἄλλα φιλικὰ ἔργα· καὶ οὕτως ἀεὶ ἀνυπέροβλητος ἄλλοις ἔσται ἡ ὑμετέρα φιλία. ἑαυτοῦ τοι κήδεται ὁ προνοῶν ἀδελφοῦ· τίς γὰρ ἄλλος ἀδελφὸς μέγας ὢν οὕτω καλόν, ὡς ἀδελφῷ; τίς δ' ἄλλος τιμήσεται δι' ἄνδρα μέγα δυνάμενον οὕτως, ὡς ἀδελφός; τίνα δὲ φοβήσεται τις ἀδικεῖν ἀδελφοῦ μεγάλου ὄντος οὕτως, ὡς τὸν ἀδελφόν; μήτε οὖν θᾶπτον μηδεὶς σοῦ τούτῳ ὑπακουέτω μήτε προθυμότερον παρέστω· οὐδενὶ γὰρ οἰκειότερα τὰ τούτου οὔτε ἀγαθὰ οὔτε δεινὰ ἢ σοί. πρὸς θεῶν πατρῶων, παῖδες, τιμᾶτε ἀλλήλους, εἴ τι καὶ τοῦ ἔμοι χαρίζεσθαι μέλει ὑμῖν.

§ 22. Θεοὺς δέ γε τοὺς ἀεὶ ὄντας καὶ πάντ' ἐφορῶντας καὶ πάντα δυναμένους, οἱ καὶ τήνδε τὴν τῶν ὄλων

τάξιν συνέχουσιν ἀτριβῆ καὶ ἀγήρατον καὶ ἀναμάρτητον καὶ ὑπὸ κάλλους καὶ μεγέθους ἀδιήγητον, τούτους φοβούμενοι, μήποτε ἀσεβὲς μηδὲν μηδὲ ἀνόσιον μήτε ποιήσητε μήτε βουλευήσητε.

§ 23. Μετὰ μέντοι θεοὺς καὶ ἀνθρώπων τὸ πᾶν γένος τὸ αἰεὶ ἐπιγιγνόμενον αἰδεῖσθε· οὐ γὰρ ἐν σκότῳ ὑμᾶς οἱ θεοὶ ἀποκρύπτονται, ἀλλ' ἐμφανῆ πᾶσιν ἀνάγκη αἰεὶ ζῆν τὰ ὑμέτερα ἔργα· ἃ, ἣν μὲν καθαρὰ καὶ ἔξω τῶν ἀδίκων φαίνεται, δυνατοὺς ὑμᾶς ἐν πᾶσιν ἀνθρώποις ἀναδείξει· εἰ δὲ ἐς ἀλλήλους ἀδικόν τι φρονήσετε, ἐκ πάντων ἀνθρώπων τὸ ἀξιόπιστοι εἶναι ἀποβαλεῖτε. οὐδεὶς γὰρ ἂν ἔτι πιστεῦσαι δύναίτο ὑμῖν, οὐδ' εἰ πάνυ προθυμοῖτο, ἰδὼν ἀδικούμενον τὸν μάλιστα φιλία προσήκοντα.

§ 25. Καὶ τούτων μὲν ἴσως ἤδη ἄλλοις. τὸ δ' ἐμὸν σῶμα, ὃ παῖδες, ὅταν τελευτήσω, μήτε ἐν χρυσῷ θῆτε μήτε ἐν ἀργύρῳ μηδὲ ἐν ἄλλῳ μηδενί, ἀλλὰ τῇ γῆ ὡς τάχιστα ἀπόδοτε. τί γὰρ τούτου μακαριώτερον τοῦ γῆ μειχθῆναι, ἢ πάντα μὲν τὰ καλὰ, πάντα δὲ τὰγαθὰ φύει τε καὶ τρέφει; ἐγὼ δὲ καὶ ἄλλως φιλόανθρωπος ἐγενόμην καὶ νῦν ἠδέως ἂν μοι δοξῶ κοινωνῆσαι τοῦ εὐεργετοῦντος ἀνθρώπους.

§ 26-27. Ἀλλὰ γὰρ ἤδη, ἔφη, ἐκλείπει μοι φαίνεται ἡ ψυχὴ ὄθενπερ, ὡς ἔοικε, πᾶσιν ἄρχεται ἀπολείπουσα. εἴ τις οὖν ὑμῶν ἢ δεξιᾶς βούλεται τῆς ἐμῆς ἄψασθαι ἢ ὄμμα τοῦμὸν ζῶντος ἔτι προσιδεῖν ἐθέλει, προσίτω· ὅταν δ' ἐγὼ ἐγκαλύψωμαι, αἰτοῦμαι ὑμᾶς, ὃ παῖδες, μηδεὶς ἔτ' ἀνθρώπων τοῦμὸν σῶμα ἰδέτω, μηδ' αὐτοὶ ὑμεῖς. Πέρσας μέντοι πάντας καὶ τοὺς συμμάχους ἐπὶ τὸ μνήμα τοῦμὸν παρακαλεῖτε, συνησθησομένους ἐμοί, ὅτι ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ἤδη ἔσομαι, ὡς μηδὲν ἂν ἔτι κακὸν

παθεῖν· ὅποσοι δ' ἂν ἔλθωσι, τούτους εὖ ποιήσαντες· ὅποσα ἐπ' ἀνδρὶ εὐδαίμονι νομίζεται ἀποπέμπετε. καὶ τοῦτο, ἔφη, μέμνησθέ μου τελευταῖον· τοὺς φίλους εὐεργετοῦντες καὶ τοὺς ἐχθροὺς δυνήσεσθε κολάζειν. καὶ χαίρετε, ὦ φίλοι παῖδες, καὶ τῇ μητρὶ ἀπαγγέλλετε ὡς παρ' ἐμοῦ· καὶ πάντες δὲ οἱ παρόντες καὶ οἱ ἀπόντες φίλοι χαίρετε». ταῦτ' εἰπὼν καὶ πάντα δεξιωσάμενος συνεκαλύψατο καὶ οὕτως ἐτελεύτησεν.

# ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

---

Α΄. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Β΄. ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΜΕΛΕΤΕΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Α. ΠΕΛΑΓΙΝ

Β. ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

## Α'. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

### 1. Ξενοφώντας βίος.

Ὁ Ξενοφῶν, υἱὸς τοῦ Γρύλλου καὶ τῆς Διοδώρας, ἐγεννήθη ἐν Ἀθήναις, πιθανῶς τῷ 430 π.Χ. Ἀνῆκεν εἰς εὐπορον καὶ εὐγενῆ οἰκογένειαν, ὡς ἐκ τούτου δὲ ἔτυχεν ἐπιμελημένης ἀγωγῆς. Παις ἀκόμη ἠδύτχισε νὰ παρακολουθήσῃ τὴν διδασκαλίαν τοῦ φιλοσόφου Σωκράτους, τοῦ ὁποίου ἔγινε πιστὸς καὶ ἀφωσιωμένος ὀπαδός.

Ριψοκίνδυνος καὶ φίλος τῶν περιπετειῶν ἐγκατέλειπε τῷ 401 π.Χ. τὰς Ἀθήνας καὶ κατὰ πρόσκλησιν τοῦ φίλου αὐτοῦ Προξένου τοῦ Βοιωτοῦ μετέβη εἰς Μικρὰν Ἀσίαν πρὸς τὸν Κύρου τὸν νεώτερον, ὅτε οὗτος παρεσκευάζετο νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του βασιλέως Ἀρταξέρξου. Εἰς τὴν ἐκστρατείαν ταύτην μετέσχεν ὁ Ξενοφῶν ὄχι ὡς μισθοφόρος, ὅπως ὁ Πρόξενος καὶ ἄλλοι Ἕλληνες, ἀλλ' ὡς ἀνεξάρτητος ἱππεὺς ὑπὸ τύπον πολεμικοῦ παρατηρητοῦ. Ὅτε ὅμως μετὰ τὴν παρὰ τὰ Κούναξα μάχην (Σεπτέμβριος τοῦ 401) καὶ τὸν θάνατον τοῦ Κύρου οἱ Ἕλληνες στρατηγοὶ διὰ δόλου τοῦ Τισσαφέρου ἀπεκεφαλίσθησαν, ὁ Ξενοφῶν ἐξελέγη μετ' ἄλλων στρατηγός, αὐτὸς δὲ κυρίως ἔγινε τότε ἡ ψυχὴ τοῦ ὅλου στρατοῦ καὶ διήυθυνε τὴν κάθοδον τῶν μυριῶν καὶ τὰς μάχας καὶ τὴν πορείαν πρὸς τὰ ἀνεξερευνήτα ὄρη τοῦ βορρᾶ.

Μετὰ τὴν ἀφίξιν τῶν μυριῶν εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον τὸ ἀνήσυχον πνεῦμα τοῦ Ξενοφῶντος δὲν τοῦ ἐπέτρεψε νὰ ἀπέλθῃ καὶ αὐτός, ὅπως ἄλλοι, εἰς τὴν Ἑλλάδα. Μὲ τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ διασωθέντος στρατοῦ διεπεραιώθη εἰς τὴν Θράκην, ὅπου ἐβοήθησε τὸν βασιλέα τῶν Θρακῶν Σεύθην, ἐκεῖθεν δὲ ἐπανῆλθε πάλιν εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, ἔνθα παρέδωκε τὸν στρατὸν του εἰς τὸν Σπαρτιάτην ἀρμοστήν Θίβρωνα κατὰ Μάρτιον τοῦ 399 π.Χ.

Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν κυρίως ἡ πατρίς του κατεδίκασε τὸν Ξενοφῶντα εἰς ἔξορίαν. Μετὰ τὸ γεγονός τοῦτο ὁ Ξενοφῶν ἠναγκάσθη νὰ εἰσέλθῃ πλέον φανερὰ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Σπάρτης καὶ νὰ βοηθήσῃ τὸν Ἀγησίλαον πολεμοῦντα κατὰ τῶν Περσῶν ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν ἐκεῖ Ἑλλήνων. Ἀργότερον ἐπανήλθε μετὰ τοῦ Ἀγησίλαου εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἦτο μετ' αὐτοῦ, ἴσως ὄχι ὡς μαχητῆς, κατὰ τὸ 394, ὅτε ἐκεῖνος ἐνίκησε τοὺς συμμαχίσαντας Ἀθηναίους καὶ Θηβαίους ἐν Κορωνεῖα τῆς Βοιωτίας.

Διὰ τὰς σπουδαίας πρὸς τοὺς Σπαρτιάτας ὑπηρεσίας του ἔλαβεν ὡς δῶρον παρ' αὐτῶν προσοδοφόρον κτῆμα ἐν Σκιλλοῦντι τῆς Ἡλίδος παρὰ τὴν Ὀλυμπίαν. Ἐκεῖ ἐπέρασεν 20 περίπου ἔτη ἰδιωτεύων μετὰ τῆς συζύγου του Φιλησίας καὶ τῶν δύο υἱῶν του Γρύλλου καὶ Διοδώρου, ἀπασχολούμενος εἰς τὸ κνήγιον, τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς, τὴν ἵππασίαν καὶ τὴν συγγραφὴν.

Κύριον μέλημα τῆς κατοπιν ζωῆς του ἦτο νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἄρσιν τῆς ἔξορίας του, ὥστε οἱ υἱοὶ του νὰ μὴ μείνωσιν ἀπάτριδες. Τέλος κατώρθωσε τοῦτο· ὅτε δηλαδὴ αἱ Ἀθηναὶ ἀνενώσαν τὴν πρὸς τὴν Σπάρτην συμμαχίαν ἐναντίον τῶν Θηβαίων ἢ παλαιὰ ἐπὶ λακωνισμῶ κατηγορία, διὰ τὴν ὁποίαν καὶ ἔξωρίσθη, δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ στηριχθῆ καὶ ὁ Ξενοφῶν ἀνεκλήθη ἐκ τῆς ἔξορίας, ἀλλὰ δὲν ἐπανήλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας.

Μετὰ τὴν ἐν Λεύκτροις μάχην, καθ' ἣν οἱ Λακεδαιμόνιοι ἠττήθησαν ὑπὸ τῶν Θηβαίων, ἐκδιωχθεὶς ὑπὸ τῶν Ἡλείων ἐκ Σκιλλοῦντος (370) κατέφυγεν εἰς τὴν Κόρινθον, πόλιν οὐδετέραν, καὶ ἐκεῖ ἐπέρασε τὸ ὑπόλοιπον τῆς ζωῆς του μέχρι τοῦ θανάτου του (355 π.Χ.).

## 2. Ξενοφῶντος Κύρου Παιδεία.

Ὁ Ξενοφῶν, κατὰ τὸν χρόνον ἰδίᾳ τῆς ἐν Σκιλλοῦντι ἡρέμου ζωῆς του, συνέγραψε πλεῖστα συγγράμματα ποικίλου περιεχομένου, ἐκ τῶν ὁποίων ἐγνωρίσαμεν ἤδη τὴν *Κύρου Ἀνάβασιν*. Ἐν ἐκ τῶν συγγραμμάτων του εἶναι καὶ ἡ *Κύρου Παιδεία* εἰς 8 βιβλία. Τὸ σύγγραμμα τοῦτο ὠνομάσθη μὲν ἐκ τοῦ Α' μέρους, ὅπου διαγράφεται ἡ παιδεία τῶν Περσῶν, ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἐξεπαιδεύθη

ὁ ἰδρυτὴς τοῦ περσικοῦ κράτους Κῦρος ὁ πρεσβύτερος, ἀλλὰ κυρίαν ὑπόθεσιν ἔχει τὴν ὅλην περὶ Κύρου παράδοσιν. Τὴν παράδοσιν ὅμως ταύτην μεταπλάττει ὁ Ξενοφῶν οὐσιωδῶς εἰς πολλὰ σημεῖα, διότι συγγράφων τὸ ἔργον τοῦτο ἐσκόπει ὄχι νὰ ὑπηρετήσῃ τὴν ἱστορικὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ νὰ διδάξῃ καὶ τέρψῃ. Εἶναι δηλαδή ἡ *Κύρου Παιδεία* φιλοσοφικὸν μυθιστόρημα, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ ἰδρυτὴς τῆς περσικῆς μοναρχίας Κῦρος ὁ πρεσβύτερος παρίσταται ὄχι ὅπως μᾶς τὸν παρουσιάζουν ἄλλοι ἱστορικοί, ἀσχοληθέντες μὲ τὰ περσικὰ πράγματα, ἀλλ' ὡς ἰδεῶδες ἀγαθοῦ καὶ εὐδαίμονος βασιλέως. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὑπὸ τὴν παιδείαν μὲν τῶν Περσῶν καλύπτεται ἡ ἀγωγή τῶν Σπαρτιατῶν καὶ αἱ ἀτομικαὶ ἀντιλήψεις τοῦ Ξενοφῶντος περὶ ἀγωγῆς, πολιτείας καὶ ἄρχοντος, ἐν τῷ προσώπῳ δὲ τοῦ Κύρου εἰκονίζεται ὁ Ἀγησίλαος, μετὰ τοῦ ὁποίου συνέζησεν ἐπὶ μακρὸν ὁ Ξενοφῶν καὶ πρὸς τὸν ὁποῖον, ὡς γνωρίζομεν ἄλλοθεν, ἔτρεφεν ἀμέριστον ἐκτίμησιν καὶ αὐτὸ τοῦτο θαυμασμόν.

## Β'. ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

### ΒΙΒΛΙΟΝ Ι.

#### ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

(§ 1-2)

*Πατρός*—ἀπὸ πατέρα.—*Περσεῖδαι*—οἱ ἀπόγονοι τοῦ Περσέως. Ὁ δὲ Περσεὺς ἦτο μυθικὸς ἦρωσ, υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Δανάης. Κατὰ τὸν Ἡρόδοτον (Βιβλ. VII κεφ. 61), ὁ Περσεὺς ἐλθὼν κάποτε εἰς τὴν Αἰθιοπίαν, τῆς ὁποίας ἦτο βασιλεὺς ὁ Κηφεύς, ἔλαβε σύζυγον τὴν θυγατέρα τούτου Ἀνδρομέδαν· ἐξ αὐτῆς ἐγέννησεν υἱὸν τὸν Πέρσην, τὸν ὁποῖον ἀφῆκε παρὰ τῷ πενθερῷ του, ὅταν ἀνεχώρησε διὰ τὴν Ἑλλάδα, ἀπὸ τὸν Πέρσην δὲ τοῦτον λέγεται ὅτι κατήγοντο οἱ βασιλεῖς τῶν Περσῶν.—*κληζόμεναι*—ὀνομάζομαι.—*ὁμολογεῖται*—βεβαιοῦται ἀπὸ ὅλους.—*φῦναι*—ἀόρ. β' τοῦ ὄ. *φύσμαι*—εἶμαι ἐκ φύσεως, ἐκ γενετῆς.—*ἄδεται*—ἀναφέρεται εἰς τὰ τραγούδια τῶν Περσῶν. Οἱ Πέρσαι ἐπομένως εἶχαν, φαίνεται, ἰδιαιτέρα τραγούδια ἀφιερωμένα εἰς τὸν Κῦρον.—*εἶδος*, αἰτιατικὴ—κατὰ τὸ εἶδος (=μορφῆν).—*φιλότιμος*—ὁ ἀγαπῶν νὰ τιμᾶται, νὰ διακρίνεται.—*ἀνατλήναι*—τοῦ ὀήματος *ἀνατλάω-ω*—ὑποφέρω.—*φύσις*—φυσικὰ χαρίσματα, δῶρα τῆς φύσεως.—*διαμνημονεύομαι ἔχων*—ἀναφέρομαι ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν, ὅτι ἔχω.—*γε μὴν*—δέ.—*ἐπιμέλομαι*—ἐπιμελοῦμαι, φροντίζω.—*κοινὸν ἀγαθὸν*—ἡ παιδεία (ἐκ τῆς ὁποίας ὀρθῶς λειτουργούσης πηγάζει ἡ κοινὴ εὐδαιμονία).—*οὐκ ἐνθενπερ*—ὄχι ἀπ' ἐκεῖ, ἀπὸ ὅπου.—*ἐν ταῖς πλείσταις πόλεσιν*· διὰ τὴν ἀνατροφήν τῶν παίδων εἰς τὰς περισσότερας τῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν πολιτειῶν δὲν ἐφρόντιζε τὸ Κράτος, ἀλλ' ἡ οἰκογένεια· μόνον εἰς τὰς δωρικὰς πολιτείας, καὶ εἰδικῶς τὴν Λακεδαίμονα καὶ Κρήτην, ἢ ἐκπαίδευσις παρείχετο.

ὑπὸ τῆς πολιτείας.—*ἄρχονται*· ἔνν. ἐπιμελόμενοι.—*γὰρ*· ἐπεξηγηματικός.—*ἔπειτα*—ὁμως.—*βία παρέρχομαι εἰς οἰκίαν*—εἰσέρχομαι διὰ τῆς βίας (=ὡς ληστής) εἰς οἰκίαν.—*παίω*—(πῶς ἠορημεύσαμεν εἰς τὴν Κύρου Ἀνάβασιν τοῦ Ξενοφῶντος «(Κῦρος) παίζει (βασιλέα) κατὰ τὸ στέρον»;— *ζημία*—τιμωρία (σωματική ἢ χρηματική).—*ἐπέθεσαν*· γνωμικός ἀόριστος—*ἐπιτιθέασιν* (=ἐπιβάλλουν).

(§ 3-4)

*προλαβόντες ἐπιμέλονται*—φροντίζουν ἐκ τῶν προτέρων (προληπτικῶς).—*τὴν ἀρχὴν*—ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς (ὅπως λέγομεν ἡμεῖς), ἦτοι ὅλως διόλου.—*τοιοῦτοι οἶοι*—τοιοῦτοι, ὥστε.—*ἐφίεμαι*—ἐπιθυμῶ.—*ἐλευθέρα ἀγορά*· καλεῖται οὕτως ἡ περιοχὴ, ἣτις ἐχρησιμοποιεῖτο διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν ὅχι ὅλων τῶν Περσῶν, ἀλλὰ μόνον τῶν εὐγενῶν, *τῶν ἀρίστων*, ὅπως λέγει ἄλλοῦ ὁ Ξενοφῶν, οἱ ὁποῖοι λέγονται *ὁμότιμοι* καὶ ἀντιτίθενται πρὸς τοὺς «*ἐκ τοῦ δήμου*» (πρβλ. τοὺς ἐν Σπάρτῃ *ὁμοίους*).—*ἀρχεῖα*—δημόσια καταστήματα. Εἰς τὰ οἰκήματα ταῦτα διέμενον οἱ μετὰ τὸν βασιλέα ἀνώτατοι ἄρχοντες τῶν Περσῶν, οἱ ὁποῖοι φαίνεται ὅτι ἦσαν αὐτοὶ οἱ βουλευόντες γέροντες, περι ὧν μᾶς ὁμιλεῖ ἀργότερον ὁ Ξενοφῶν.—*ὠνία*—εἶδη ἐμπορίου.—*ἀγοραῖοι*—οἱ ἀγοράζοντες καὶ πωλοῦντες.—*ἀπειροκαλία*—ἀσχημία, χοντροκοπία.—*ἀπελήλανται*· παρακείμενος τοῦ *ἀπελαύνομαι*—ἀπομακρύνομαι.—*τύρβη*—θόρυβος, ὀχλαγωγία.—*εἰς ἄλλον τόπον*· ὅπως θὰ ἴδωμεν καὶ εἰς ἄλλα μέρη τῆς Κύρου Παιδείας, αἱ πληροφοροῖαι τοῦ Ξενοφῶντος περὶ τῶν Περσῶν καὶ τοῦ Κύρου δὲν συμπίπτουν, κατὰ τὸ πλεῖστον, πρὸς ὅ,τι μᾶς παραδίδουν περὶ αὐτῶν ἄλλοι ἱστορικοί. Οὕτω καὶ περὶ τῆς ἀγορᾶς τῶν Περσῶν διαφωνεῖ ὁ Ξενοφῶν πρὸς τὸν Ἡρόδοτον, ὁ ὁποῖος ἱστορεῖ ὅτι «*οὐκ ἔστι τὸ παράπαν ἀγορὴ τοῖς Πέρσαις*» (βιβλ. I. κεφ. 153).—*τέτταρα μέρη*—εἰς τέσσαρα τμήματα.—*παῖδας* καλεῖ ὁ Ξενοφῶν τοὺς μέχρι τοῦ 17 ἔτους ἀπὸ τῆς γεννήσεως.—*ἔφηβοι*· συνήθως ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἐλέγοντο ἔφηβοι οἱ διανύοντες τὴν ἡλικίαν ἀπὸ τοῦ 17 ἔτους μέχρι τοῦ 20· εἰς τὴν Κύρου Παιδείαν ὁμως ὁ Ξενοφῶν θέτει τὴν ἐφηβικὴν ἡλικίαν μεταξὺ τοῦ 17-27 ἔτους.—*τέλειοι ἄνδρες*· τελείους ἄνδρας ὀνομάζει ὁ συγγραφεὺς.

τοὺς ἀπὸ τοῦ 28·53 ἔτους, οἵτινες καὶ στρατεύονται. Οἱ δὲ ὑπὲρ τὰ στρατεύσιμα ἔτη γεγονότες εἶναι οἱ πέραν τοῦ 53 ἔτους.—νόμῳ=ἐξ ὑποχρέωσης, τὴν ὁποίαν ἐπιβάλλει ὁ νόμος.—χώρα=θέσις.—προχωρεῖ τινι=εἶναι εὐκολον εἰς τινα (ἀδειάζει κανεῖς, ὅπως λέγομεν κοινῶς).—πλὴν ἐν ταῖς τεταγμέναις ἡμέραις, ἐν αἷς=πλὴν τῶν τεταγμένων ἡμερῶν, ἐν αἷς.—γυμνητικὰ ὄπλα=τὰ ὄπλα τῶν γυμνητῶν (=ἐλαφρῶς ὀπλισμένων), τὰ ὁποῖα θὰ γνωρίσωμεν κατωτέρω (§ 9).

(§ 5)

ἄρχοντες=ἐπιμεληταί, ἐπόπται.—δώδεκα . . . διήρηνται=εἰς δώδεκα μέρη εἶναι διηρημένοι καὶ οἱ Πέρσαι. (Ὁ Ἡρόδοτος λέγει εἰς 10 (A. 125).—ἐπὶ τοῖς παισί=πρὸς ἐπίβλεψιν τῶν παιδῶν.—ἀποδείκνυμι τινα=καθιστῶ τινα τὴν ἰδίαν σημασίαν ἔχει κατωτέρω καὶ τὸ παρέχω.—αὐ̄=;.—παρέχω τινὸς μάλιστα τὰ τεταγμένα ποιοῦντα' κατ' ἔννοιαν=καθιστῶ τινα ὑπόδειγμα ἀφοσιώσεως πρὸς τὸ καθῆκον.—ἡ μεγίστη ἀρχή=οἱ (μετὰ τὸν βασιλέα) ἀνώτατοι ἄρχοντες.—προστάτης=ἐπόπτης, ἐπιτηρητής.—ὅπως=πῶς.—ἀποτελῶ=ἐκτελῶ πλήρως.—ἧ̄ (ἐνν. ὀδῶ)=κατὰ ποῖον τρόπον.—ὡς' ἀνωτέρω εἶπεν ὅπως.

(§ 6-7)

διδασκαλεῖα=σχολεῖα' ταῦτα εἶναι ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα προηγουμένως εἶπεν ὁ Ξενοφῶν ἀρχεῖα (§ 3).—διάγω μανθάνων=δι-αρκῶς μανθάνω (μανθάνω ἀπὸ τὸ πρῶν ἕως τὸ βράδυ).—ἐπὶ τοῦτο=πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτόν, τουτέστιν ἐπὶ τὸ μανθάνειν τὴν δικαιοσύνην.—ὡσπερ παρ' ἡμῖν' ὁ συγγραφεὺς ἐννοεῖ τὰς Ἀθήνας.—οἱ ἄρχοντες' δηλαδὴ οἱ δώδεκα γέροντες.—διατελῶ δικάζων τινὶ=διαρκῶς δικάζω τινά.—ἔγκλημα=κατηγορία.—κλοπῆς=διὰ κλοπὴν' τί σημαίνει ἢ γενικὴ αὕτη ὡς καὶ αἱ ἀκόλουθοι;.—οἶων δὴ εἰκός' ὁ πλήρης λόγος θὰ εἶχεν ὡς ἐξῆς' οἶων δὴ εἰκός' ἐστιν ἐγκλήματα γίνεσθαι=διὰ τὰ ὁποῖα εἶναι βέβαια φυσικὸν νὰ διατυπώνωνται κατηγορίαί.—ἐγκαλῶ (ἐγκλημα)=κατηγορῶ.—δικάζω ἐγκλήματος=δικάζω δίκην ἐγ-

*κλήματος* = διεξάγω δίκην διὰ κατηγορίαν. — *δικάζομαι ἥμιστα* = λαμβάνω σπανιώτατα (= *ἥμιστα*) τὸν δρόμον πρὸς τὸ δικαστήριον. — *ἀχαριστίας*· ἐπεξήγησις τῆς λέξεως *ἐγκλήματος*· — *καὶ δὴ ἂν γνῶσι*· ἀναφ. ὑποθετ. πρότασις. — *οἶομαι* = φαντάζομαι (*οἰηματίας* = φαντασμένος). — *ἀμελῶς ἔχω* (= *ἀμελῶ*) *περὶ θεοῦς* = παραμελῶ τὰ καθήκοντά μου ἀπέναντι τῶν θεῶν. — *ἀναισχυντία* = ἀδιαντροπία. — *καὶ γὰρ* = καὶ ὁμολογουμένως, πραγματικῶς.

(§ 8)

*σωφροσύνη* = σεμνότης. — *μέγα συμβάλλομαι* = μεγάλην *συμβολὴν συμβάλλομαι* = πολὺ συντελῶ. — *διάγω* = συμπεριφέρομαι. — *ἰσχυρῶς* = πάρα πολὺ, χωρὶς ἀντιλογίαν. — *γαστήρ* = τὰ διὰ τὴν γαστέρα προοριζόμενα, αἱ τροφαί. — *σιτοῦμαι* = τρώγω. *σημαίνω* = δίδω σημεῖον, διατάσσω. — *φέρομαι* = φέρω μαζί μου. — *σίτος* = τροφή. — *ὄψος* = προσφάγιον. — *κάρδαμον(τὸ)* = ὁ ἀγριοκάρδαμος. — *κῶθων*· ποτήριον λακωνικὸν ἐν χρήσει παρὰ τοῖς στρατιώταις, μακρὸν καὶ στενόν, μὲ μίαν ἢ δύο λαβὰς, εὐκόλως περιλαμβανόμενον εἰς τὸν στρατιωτικὸν σάκκον (γυλιόν). — *ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ*· ἐννοεῖ τὸν Ἀράξην, ὅστις ἔρρεε παρὰ τὴν Περσέπολιν, μητροπόλιν τῆς Περσίας (πρβλ. τὸν Εὐρώταν ἐν Σπάρτῃ). — *ὡς ἀρύσασθαι* (τοῦ ῥ. *ἀρύτομαι*) = ὥστε νὰ ἀντλοῦν, μὲ τὸν σκοπὸν νὰ ἀντλοῦν. — *ἕξ ἢ ἑπτακαίδεκα* = *ἐκκαίδεκα ἢ* (= ἕως) *ἑπτακαίδεκα*. — *εἰς τοὺς ἐφήβους ἐξέρχονται*· βραχυλογία ἀντὶ τοῦ πλήρους· *ἐξιόντες ἐκ παίδων εἰσέρχονται εἰς τοὺς ἐφήβους* = εἰς τὴν τάξιν τῶν ἐφήβων.

(§ 9)

*ἀφ' οὗ*· ἐνν. *χρόνου* = ἀφ' οὗτου. — *αὕτη ἡ ἡλικία . . . δεῖται* = αὕτη ἡ ἡλικία πρὸ πάντων ἔχει ἀνάγκην ἀπὸ (ἀγρουπνον) παρακολούθησιν. — *χρῶμαι τινι* = χρῆσιμοποιῶ τι. — *ὅταν δέη*· ἐνν. *μένειν*. — *ἡ ἡμίσεια τῆς φυλακῆς*· ἀντὶ τὸ *ἡμισυ τῆς φυλακῆς* (= φρουρᾶς)· ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς ἠκολούθησε τὸ γένος τοῦ οὐσιαστικοῦ, τὸ ὁποῖον προσδιορίζει. Εἰς τί ἀσχολοῦνται οἱ παραμένοντες ἔφηβοι — *αἱ μένουσαι φυλαὶ* — ἐκθέτει ὁ Ξενοφῶν κατωτέρω (§ 12). — *τόξα, κοπίδα ἢ σάγαριν, γέρρον*

καὶ παλιὰ δύο· ταῦτα εἶναι τὰ γυμνητικά ὄπλα, περὶ τῶν ὁποίων ἔγινε λόγος εἰς τὴν § 4. Ἐκ τῶν ὄπλων τούτων, ἡ κοπίς ἦτο κυριῆ σπάθη περσικὴ (περίπου ὡς τὸ τουρκικὸν γιαταγάνι), πάλλα· ἡ σάγαρις, ὄπλον σκυθικόν, τὸ ὁποῖον εἶχον καὶ οἱ Πέρσαι, ὅμοιον ἴσως πρὸς τὸν τουρκιστὶ λεγόμενον μπαλιτᾶν· τὸ γέρορον, ἔλαφρὰ τετραγώνος ἀσπίς περσικὴ πεπλεγμένη ἐκ λύγων (= κλάδων λυγαριᾶς) καὶ κεκαλυμμένη ὑπὸ δέρματος, διάφορος τῆς φοειδοῦς τῶν Ἑλλήνων· τὸ παλιτὸν (πάλλω), βραχὺ περσικὸν ἀκόντιον.—φαρέτρα = βελοθήκη, σαῖτοθήκη, —κολεδός = ξιφοθήκη θηκάρι (βλέπε εἰκόνας).—ἐκ χειρὸς χρῶμαι τινι = χρῆσιμοποιῶ τι ἐκ τοῦ πλησίον κρατῶν τοῦτο εἰς τὴν χειρᾶ μου.

(§ 10)

διὰ τοῦτο = διὰ τὸν ἐξῆς λόγον (ὁ λόγος οὗτος ἐκτίθεται κατωτέρω «ὅτι ἀληθεσιᾶται αὐτοῖς δοκεῖ εἶναι αὕτη ἡ μελέτη κλπ.»).—δημοσίᾳ τοῦ θηρῶν ἐπιμέλονται = ἔχουν καταστήσει τὸ κυνήγιον ὑποκείμενον μερίμνης τῆς πολιτείας.—καὶ τῶν ἄλλων ἐπιμέλεται, ὅπως ἂν θηρῶσιν = ἀντὶ ἐπιμέλεται, ὅπως ἂν καὶ οἱ ἄλλοι θηρῶσιν. Τί συντακτικὸν φαινόμενον ἔχομεν ἔδῳ;—μελέτη = ἄσκησις.—τὰ πρὸς τὸν πόλεμον = τὰ πολεμικά.—ἐθίζει· ἡ μελέτη ἐθίζει τινὰ δὲ = συνηθίζω τινά.—θάλλπος = ἕστη.—παραλίπτω = ξεπετιέμαι ἔμπρός.—ἡ ψυχὴ θήγεται = ἡ καρδιά ὀξύνεται, γίνεται θαρραλεωτέρα.—ἄλκιμος = γενναῖος, γερός.—ὁμοσε γίγνομαι = ἔρχομαι εἰς χεῖρας, συμπλέκομαι.—ἐπιφέρομαι = ὁρμῶ, ἐπιτίθεμαι.—ἄπεστι = ἔλλείπει.—οὐ ράδιον εὐρεῖν (τινα), τί ἐν τῇ θήρᾳ ἄπεστι τῶν ἐν πολέμῳ παρόντων· ἐλευθέρως = δὲν εἶναι εὐκολὸν νὰ εὔρη κανεῖς διαφορὰν μεταξὺ πολέμου καὶ κυνηγίου.

(§ 11)

ἄριστον = τὸ μεσημβρινὸν γεῦμα. Οἱ ἄρχαιοὶ Ἕλληνες—κατὰ τὰς συνηθείας δὲ τούτων παρουσιάζει διάγοντας καὶ τοὺς Πέρσας ὁ Ξενοφῶν ἐν τῇ Κύρου Παιδείᾳ—ἔτρωγον τρεῖς τῆς ἡμέρας. Ἄντι τοῦ πρωῖνου ἡσπέρματος ἡμῶν ἔτρωγον ἐκεῖνοι ἄρτον ἐμβεβαπτισμένον ἐντὸς ἀκράτου οἴνου· διὸ ἐκαλεῖτο τοῦτο ἀκράτι-

σμα. Τὴν μεσημβρίαν ἔτρωγον τὸ ἄριστον καὶ τὴν ἑσπέραν τὸ δεῖπνον. Πολλάκις ὅμως ἢ λέξις δεῖπνον σημαίνει ὅ,τι τὸ παρ' ἡμῖν «τραπέξι». Οὕτω «ἐπὶ δεῖπνον παρακαλεῖν τινα» ἔσημαινε καλεῖν τινα εἰς τὸ «τραπέξι» ἀνεξαρτήτως τοῦ κατὰ ποίαν ὥραν τοῦτο παρετίθετο.— *πλεῖον* . . . *ὁμοιον* = περισσότερον μὲν, ὅπως εἶναι φυσικόν, ἀπὸ τὰ παιδιὰ κατὰ τὴν ποσότητα, κατὰ τὸ εἶδος ὅμως ὁμοιον.— *οὐκ ἂν ἀριστήσειαν* = οὐ δύνανται ἀριστιῆσαι = δὲν τοὺς μένει καιρὸς νὰ γευματίσουν.— *ἐπικαταμένω* = παρατείνω τὴν παραμονὴν μου περισσότερον τοῦ ὄρισμένου χρόνου.— *ἄμφω τούτω τῷ ἡμέρᾳ* = τὰς δύο ταύτας ἡμέρας.— *λογίζομαι* = ὑπολογίζω, λογαριάζω.— *σίτος* ἔδω = τροφή· κατωτέρω ὅμως *ἐπὶ τῷ σίτῳ* = ἐκτὸς τοῦ ἄρτου (ὡς ἄρτυμα τοῦ ἄρτου).— *οἱ τηλικούτοι* = οἱ ἀνήκοντες εἰς αὐτὴν τὴν ἡλικίαν (οἱ ἔφηβοι).— *ἀηδῶς* = χωρὶς ὄρεξιν.— *μάζα* = ἄρτος ἀπὸ κριθάλευρον.— *ἄρτος* = ἄρτος ἀπὸ σιτάλευρον.— *ἡδύς* = εὐχάριστος, νόστιμος.— *φαγεῖν-ποιεῖν* τὰ δύο ἀπαρέμφατα ἀντὶ οὐσιαστικῶν = φαγητόν, ποτόν (φαεῖ-πιεῖ, ὅπως λέγουν οἱ χωρικοί).

(§ 12)

*αἱ μένουσαι φυλαί* = οἱ ἔφηβοι τῶν μενουσῶν φυλῶν.— *διατριβῶ* (ἔνν. τὸν χρόνον) = περνῶ τὸν καιρὸν μου.— *διατελῶ διαγωνιζόμενος* = διαρκῶς διαγωνίζομαι.— *ταῦτα* = εἰς τούτους τοὺς ἀγῶνας (τοῦ *τοξεύειν* δηλαδὴ καὶ *ἀκοντίζειν*).— *δημόσιοι ἀγῶνες* = οἱ ἐνώπιον τοῦ λαοῦ διεξαγόμενοι ἀγῶνες.— *τὸ ἄθλον* = ἔπαθλον, βραβεῖον (ὁ *ἄθλος* = ὁ ἀγών).— *δαημονέστατοι* = ὑπερθετικὸς βαθμὸς τοῦ *δαήμων* = ἔμπειρος.— *ἀνδρικός* = γενναῖος.— *εὐπιστος* = πειθαρχικός.— *ἐρευνῶ κακούργους* = ἀναζητῶ καὶ εὐρίσκω κακοποιούς.— *ὑποτρέχω ληστὰς* = τρέχω ἐγκαίρως πρὸς σύλληψιν ληστῶν.— *ὅσα ἰσχύος τε καὶ τάχους ἔργα ἐστίν* = ὅσα ἔργα χρειάζονται δύναμιν καὶ ταχύτητα ἐνεργείας.— *διατελῶ τὰ δέκα ἔτη* = συμπληρῶνω δέκα ἔτη.— *ἐξέρχομαι εἰς τοὺς τελείους ἀνδρας* = μεταβαίνω εἰς τὴν τάξιν τῶν τελείων ἀνδρῶν.

(§ 13)

*ὅσα φρονούντων* . . . *δυναμένων* = εἰς ὅσα ἔργα προσιδιάζονται εἰς ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι καὶ φρόνησιν ἔχουν πλέον (ὅπως

οἱ γέροντες ἀντιθέτως πρὸς τοὺς ἑφήβους) καὶ διατηροῦν ἀκμαίας τὰς σωματικὰς τῶν δυνάμεις (ὅπως οἱ ἔφηβοι, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς γέροντας).—*ἀγγέμαχα δπλα* λέγονται ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἐχρησιμοποιοῦντο κατὰ τὴν ἐκ τοῦ συστάδην μάχην, τοιαῦτα δὲ ἦσαν ὁ *θώραξ*, τὸ *γέρορον*, ἡ *μάχαιρα*, ἡ *σάγαρις*.—*στέρονον*—; πῶς τὸ ἠρμηνεύσαμεν εἰς τὴν Κύρου Ἀνάβασιν; (*παίει κατὰ τὸ στέρονον*).—*οἴονπερ γράφονται ἔχοντες*—ὅπως εἰκονίζονται φέροντες εἰς τὰς εἰκονογραφίας· ὁ Ξενοφῶν ἐννοεῖ τὴν ἐν τῇ Ποικίλῃ Στοᾷ τῶν Ἀθηνῶν εἰκόνα τὴν παριστώσαν τὴν ἐν Μαρθῶνι μάχην.—*ἐκ τούτων καθίστανται*—ἐκ τούτων λαμβανόμενοι διορίζονται.—*εἶψαν ἄν . . . ἔτη*—θὰ εἶναι κάτι περισσότερον ἀπὸ πενήντα ἔτων ἄνθρωποι (ἀκριβῶς πόσων;).—*γενεὰ*—γέννησις.

(§ 14)

*τῆς ἑαυτῶν*· ἐννοεῖται *χώρας* (=πατρίδος).—*τὰ κοινὰ*—τὰς δημοσίας δίκας.—*θανάτου κρίνω*—κρίνω περὶ ζωῆς καὶ θανάτου.—*ἐλλείπω τι τῶν νομίμων*—δὲν ἐκπληρῶ τι ἐξ ὧσων ὀρίζουν οἱ νόμοι.—*φαίνω*—καταγγέλλω.—*οἱ φύλαρχοι*—οἱ δώδεκα ἄρχοντες.—*ὁ βουλόμενος* (ἐνν. *φαίνειν*) *τῶν ἄλλων*· δηλαδή;—*ἐκκρίνω*—ἀποχωρίζω, ἀποβάλλω.—*ἄτιμος*—ὁ στερηθεὶς τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων· ἐδῶ· ἐκεῖνος, ὅστις ἔχασε τὸ δικαίωμα νὰ συγκαταριθμηθῇ μετὰ τῶν ὁμοτίμων.

(§ 15)

*ἵνα σαφέστερον . . . πολιτεία*—ἵνα καλύτερον ἐκτεθῇ ὅλον τὸ διοικητικὸν σύστημα τῶν Περσῶν· ἐλευθέρως—διὰ νὰ δώσω πληρεστέραν εἰκόνα τοῦ ὅλου διοικητικοῦ συστήματος τῶν Περσῶν.—*μικρὸν*—ἐπ' ὀλίγον.—*ἐν βραχυτάτῳ*—συντομώτατα.—*διὰ τὰ προειρημένα (μοι)*—δι' ὅσα ἔχουν λεχθῆ προηγουμένως ὑπ' ἐμοῦ—καιόπιν τῶν ὧσων ἐξέθεσα ἀνωτέρω.—*ἀμφὶ δώδεκα μυριάδας*· εἰς τούτους δὲν συνυπολογίζονται οἱ παῖδες καὶ αἱ γυναῖκες.—*ἀπελαύνομαι . . . ἀρχῶν* = ἀποκλείομαι ὑπὸ τοῦ νόμου ἀπὸ τιμᾶς καὶ ἀξιώματα.—*ἔξεστι*—παρέχεται τὸ δι-

καίωμα.—*ἀργῶ*—εἶμαι ἄνευ ἐργασίας, δὲν ἀσκῶ τέχνην, ἐκ τῆς ὁποίας νὰ πορίζωμαι τὰ ἀπαραίτητα διὰ τὴν ζωὴν.—*νεανισκεύομαι*—περὼν τὰ ἔτη τῆς νεανικῆς μου ἡλικίας.—*διαπαιδεύομαι*—ἐκπαιδεύομαι μέχρι τέλους, συμπληρῶ τὴν ἐκπαίδευσίν μου.—*συναλίξομαι*—συγκάταλέγομαι.—*διαγίγνομαι* (ἐνν. ὦν) ἐν τοῖς ἐφήβοις—εἶμαι μέχρι τέλους εἰς τὴν τάξιν τῶν ἐφήβων (πρὸ βλ. *διαπαιδεύομαι*).—*ἀνεπίληπτος*—ἄμεμπτος, ὁ μὴ παρέχων ἀφορμὴν πρὸς κατηγορίαν.—*διὰ πάντων τῶν καλῶν διέρχομαι*—περὼν ὅλας τὰς βαθμίδας τῆς ἀρετῆς.—*χρῶμενοι*—εἰ χρῶντο.

(§ 16)

*κατὰ πάντων Περσῶν*—περὶ ὅλων τῶν Περσῶν.—*οὗ δὲ ἔνεκα . . . πράξεις*· ἡ φυσικὴ σειρὰ τῶν λέξεων εἶναι αὕτη· *νῦν λέξομεν τὰς Κύρου πράξεις, οὗ (πράγματος) ἔνεκα ὠρμήθη* (=ἔλαβεν ἀφορμὴν) ὁ λόγος—(ἡ [γενομένη] ἐξιστόρησις τῆς περσικῆς ἀγωγῆς).

## ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

(§ 1)

*γὰρ*—οὖν.—*ταύτη τῇ παιδείᾳ*· ἥτις ἐξετέθη εἰς τὸ προηγούμενον κεφάλαιον.—*ἡλιξ*—συνηλικιώτης, συνομήλικος· ἀλλαγῶ τῆς Κύρου Παιδείας ὁ Ξενοφῶν μεταχειρίζεται τὴν λέξιν *ἡλικιώτης*.—*διαφέρω*—ἐξέγω, ὑπερέχω.—*καλῶς καὶ ἀνδρείως*· τὸ *καλῶς* ἀναφέρεται εἰς τὰς ψυχικὰς ἀρετὰς, τὴν σωφροσύνην καὶ τὴν δικαιοσύνην κλπ., τὸ δὲ *ἀνδρείως* εἰς τὰς σωματικὰς δεξιότητας, τὸ *τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν*.

(§ 2)

*μεταπέμπομαι*—προσκαλῶ.—*ὡς ἀφίκετο τάχιστα*—ἐπεὶ *τάχιστα ἀφίκετο*—εὐθύς ὡς ἔφθασε.—*οἷα δὲ . . . ὦν*—ἐπειδὴ πραγματικῶς . . . ἦτο.—*ὡσπερ ἂν εἴ τις . . . ἀσπάζοιτο*· τὸ πλῆ-  
*Ξενοφῶντος Κύρου Παιδεία*.—"Ἐκδοσις Α΄.

ρες θὰ ἦτο· ὡσπερ ἂν ἀσπάζοιτό τις αὐτόν, εἰ ἀσπάζοιτο (αὐτόν) πάλαι συντεθραμμένος (αὐτῷ) καὶ πάλαι φιλῶν.—*ἀσπάζομαι*=ἀγαπῶ μὲ τὴν καρδιά μου.—*συντρέφομαί τινα*=ἀνατρέφομαι μαζί μὲ κάποιον.—*ὄφθαλμῶν ὑπογραφῆ*=βαφή τῶν βλεφαρίδων (ματοφύλων).—*ἐντριψίς χρώματος*=πασσά-λειμμα τοῦ προσώπου μὲ χροῶμα (κοκκινάδι, φκιασίδι).—*πρόσθε-τοι κόμαι*=πρόσθετα (=ξένα) μαλλιά (περοῦκα). Πολλοὶ τῶν Ἀσιανῶν ἔβαφον, ὅπως καὶ αἱ γυναῖκες τῶν Ἑλλήνων, (ἴσως καὶ τινες θηλυπρεπεῖς ἄνδρες), τὰς βλεφαρίδας των μὲ μαῦρον χροῶμα, *στίμμι* (τὸ) καλούμενον (ἀντιμόνιον μετὰ θείου), διὰ νὰ δίδουν μεγαλυτέραν ζωηρότητα εἰς αὐτὰς (διότι τὸ *στίμμι* ἔσφιγγε τὰς βλεφαρίδας), εἰς τοὺς ὄφθαλμοὺς καὶ εἰς τὸ πρόσωπον, ὅπως κάμνουν καὶ σήμερον πολλαὶ γυναῖκες, ἰδίως Ἀσιάτιδες. Διὰ νὰ παρουσιάζεται δὲ καὶ ἡ ἐπιδερμὶς τοῦ προσώπου λευκοτέρα καὶ ἐρυθροτέρα *ἐνέτριβον* αὐτὴν ἀφ' ἑνὸς μὲν μὲ *ψιμύθιον* (τὸ λευκὸν τοῦ μολύβδου), ἀφ' ἑτέρου δὲ μὲ *ἐγχουσαν* παραγομένην ἀπὸ τὴν ῥίζαν ἀγνώστου φυτοῦ, ἢ *μίλτον* (ἢ) ἐρυθρὰν ὀρυκτὴν βαφήν γνωστὴν ἤδη εἰς τὸν Ὅμηρον, ἢ καὶ μὲ ἄλλας ἀκόμη βαφάς. Ἐχρησιμοποιοῦν ἐπίσης οἱ Ἀσιάται, ὅπως βλέπομεν ἐδῶ, καὶ τὰ ξένα μαλλιά.—*ταῦτα πάντα μηδικὰ ἐστί*· μετὰ τὴν ὑποταγὴν τῶν Μήδων εἰς τοὺς Πέρσας τὰς συνηθείας ταύτας παρέλαβον καὶ οἱ κατακτηταί.—*χιτῶν*· εἶδος ὑποκαμίσου κατάσαρκα φορομένου, ἔξ οὗ καὶ «*ἐχέσαρκος*» ἐκαλεῖτο.—*κάνδυσ*· πλατὺ μηδικὸν ἐπανωφόριον μὲ εὐρείας χειρῖδας (μανίκια), ὅμοιον περὶ-που πρὸς τὰ σημερινὰ ῥάσα τῶν ἱερέων, πορφυροῦν ὅμως κατὰ τὸ χροῶμα. Πρὸς τοῦτον παραβάλλεται ἡ ἑλληνικὴ γλαμύς.—*στρεπτὸς* (ἐννοεῖται *κύκλος*)=κόσμημα ἐκ συνεστραμμένου μετὰλλου ἢ ἀλύσειως=περιδέραιον (*collier*).—*ψέλιον*=βραχιόλι.—*οἱ οἴκοι Πέρσαι*· οἱ Πέρσαι οἱ μὴ μετακινήθεντες ἀπὸ τὴν πατρίδα των, οἱ μὴ ταξιδεύσαντες ἄλλοῦ καὶ συνεπῶς διατηρήσαντες ἀμετάβλητα τὰ ἔθιμά των.—*φαῦλος*=πρόστιχος, πενιχρός.—*δίαιτα*=τρόπος τοῦ ζῆν (ἰδίως ἐν σχέσει μὲ τὴν τροφήν, τὸν ἱματισμὸν καὶ τὴν οἴκησιν).—*ὄρων δὴ*· ἐπανερχεται εἰς τὸν διακοπέντα λόγον (*καὶ ὄρων δὴ αὐτὸν κεκοσμημένον*).—*ἐμβλέπω τινα*=πρατηρῶ τινα κατὰμματα.—*ἄρα*=εὐθύς, χωρὶς νὰ χάσῃ καιρόν.—*θύραι*=ἡ βασιλικὴ ἀνλή, τὸ παλάτι.

(§ 3)

*ἀντασπάζομαι τινα* = ἀποδίδω ἀμοιβαίως τὴν ἀγάπην εἰς τινα (πρὸ βλ. *ἀντιτιμῶ τινα*). — *εἴωθα* = συνηθίζω. — *ἄτε ὦν* = ἐπειδὴ ὁμολογουμένως ἦτο. — *χαλεπὸν* = δύσκολον. — *ἐν ὄρεινῃ οὔσῃ τῇ χώρᾳ* = ἐπεὶ ἡ χώρα ὄρεινὴ ἦν. — *καὶ ἰδεῖν (τινα)* = καὶ μόνον νὰ ἴδῃ κανεὶς.

(§ 4)

*δειπνῶ*· ἐδῶ ἡ λέξις ἔχει κάπως εὐρύτεραν ἔννοιαν = καθίζω εἰς τὸ τραπέζι (πρὸ βλ. τὰ ἐν κεφ. Α' § 11 λεγόμενα). — *τὰ οἴκαδε* = τὴν ἐπιστροφὴν εἰς τὴν πατρίδα. — *παροψίς* = φαγητὸν μὲ ποικιλίαν καρυκευμάτων = ὀρεκτικόν, μεζές. — *ἐμβαμμα* = ζωμός, σάλτσα = φαγητὸν μὲ σάλτσα. — *βρωμα* (τὸ) = τὸ φαγητόν. — *ἔχω πράγματα* = ἔχω ἐνοχλήσεις (σκοτοῦρες). — *λεκάριον (λέκος)* = πινάκιον, πιάτο. — *διατείνω* = ἐκτείνω, ἀπλώνω. — *φάναι* (ἐνν. λέγεται) = ἔφη. — *ἐπὶ τὸ ἐμπλησθῆναι* (παθ. ἀόρ. τοῦ ἐμπίπλαμαι) = διὰ τὸ χορτάσωμεν, διὰ νὰ γεμίσωμεν τὴν κοιλίαν μας. Εἰς ὁλόκληρον αὐτὴν τὴν περικοπὴν ὁ Κύριος ὁμιλεῖ μεταφορικῶς.

(§ 5)

*ἄχθομαι* = δυσαρεστοῦμαι. — *μυσάττομαι* = ἀποστρέφομαι, σχιζομαι. — *ἐπερέσθαι*· τίνας ῥήματος; *τεκμαίρομαι* = ; πῶς τὸ ἠρμηνεύσαμεν εἰς τὴν Κύρου Ἀνάβασιν; «*τεκμαίρεσθαι δ' ἦν τῷ νόφω*». — *ἀποψῶμαι* = σπογγίζω. — *χειρόμακτρον* = μανδύλι, πετοῦτα. Ἀντιθέτως πρὸς τοὺς Ἀσιάτας οἱ Ἕλληνες ἀντὶ χειρομάκτρον ἐχρησιμοποίησαν τὸ μαλακὸν τοῦ ἄρτου — τὴν ψύχαν τοῦ ψωμοῦ — διὰ τὸ σκούπισμα τῶν δακτύλων (διότι ἔτρωγον μὲ τὰ δάκτυλα), μεθ' ὃ ἔθροιστον τοῦτο εἰς τοὺς σκύλους. — *πλέα*· ἡ χεὶρ· τὸ ἄρσενικὸν *πλέως* = ; («*πεδίον σύμπλεων ἀμπέλων*» εἶδομεν εἰς τὴν Κύρου Ἀνάβασιν).

(§ 6)

*εὐωχοῦμαι* = ἐσθίω = τρώγω. — *νεανίας* = παλληκάρι. — *παρὰ φέρω* = παραθέτω, βάζω ἐμπρός. — *θήρεια κρέα* = κρέατα

ἀγρίων ζώων (προερχόμενα ἐκ κυνηγίου).—*ἦ*;=ἀλήθεια ;—*ἔγωγε σοι*· ἔνν. *δίδωμι*.

(§ 7)

*ἐνταῦθα*· χρονικόν.—*θεραπευταί*=θεράποντες, ὑπηρεταί.—*νῦν γὰρ τοῦτ' ἔχω (δοῦναί σοι)*=διότι ἐπὶ τοῦ παρόντος αὐτὸ (μόνον) εἶμαι εἰς θέσιν νὰ σοῦ δώσω.

(§ 8)

*ἄρα*=πράγματι.—*τιμῆ*=ἄξιωμα.—*προσάγω*=παρουσιάζω.—*ἀποκωλύω*=ἀπομακρύνω.—*προπειῶς (προπειῆς)*=μὲ θρασύτητα.—*ὡς ἄν*, ἔνν. *ἐπέροιο*.—*ὑποπιήσσω*=συστέλλομαι ἀπὸ φόβου.—*σκώπτω*=πειράζω, ἄστευόμαι.—*εὐσχημόνως*=μὲ χάριν καὶ ἀξιοπρέπειαν.—*ὄχῳ τὴν φιάλην*=κρατῶ τὴν φιάλην. Ἡ δὲ φιάλη ἦτο δοχεῖον στρογγύλον, εὐρὺ καὶ ἀβαθές, εἰς σχῆμα περίπου σημερινοῦ πινακίου. Ἦτο συνήθως ἕξ ὀπτιῆς γῆς μετὰ γραφῶν, ἀλλὰ πολλάκις καὶ τορευτὴ, πλουσίως εἰργασμένη, ἀργυρᾷ ἢ διάχρυσος (ιδίως εἰς ἀναθήματα). Ἐχρησιμοποιοεῖτο παρ' Ἑλλήσιν ἀποκλειστικῶς διὰ τὰς σπονδὰς καὶ τὰς θυσίας· ἐδῶ γίνεται χρῆσις τῆς φιάλης ἀντὶ τῆς κύλικος, τοῦ ποτηρίου δηλαδὴ τοῦ οἴνου (βλ. εἰκόνας).—*ἔκπωμα*=φιάλη=ποτήριον.—*ὡς ἄν ἐνδοῖεν...πίνειν*=διὰ νὰ ἠμποροῦν νὰ δίδουν τὸ ποτήρι εἰς τὸ χεῖρι ἐκείνου, πού πρόκειται νὰ πιῇ, μὲ τρόπον, ὃ ὁποῖος νὰ καθιστᾷ εὐκολώτατον τὸ πιάσιμόν του.

(§ 9)

*ἐγχείας*=μετοχ. ἄορ. τοῦ ῥήματος *ἐγχείω*.—*ἀνακτιῶμαί τινα*=κατακτιῶ τινα, κερδίζω ἕξ ὀλοκλήρου τὴν ἀγάπην τινός.—*τόν*=τοῦτον (τόν Ἀστυάγην).—*κλύζω*=γεμίζω (*κατακλυσμός*).—*ἴστημι τὸ πρόσωπον σπουδαίως καὶ εὐσχημόνως*=προσδίδω εἰς τὸ πρόσωπόν μου σοβαρότητα καὶ χάριν, προσλαμβάνω σοβαρότητα καὶ χάριν.—*πως*=σχεδόν, κάπως.—*ἐγγελῶ*=γελῶ πολύ, σκάζω εἰς τὰ γέλια.—*ἐκβάλλω τινὰ ἐκ τῆς τιμῆς*=βγάζω κάποιον ἀπὸ τὸ ἀξιωμα, ἀπὸ τὴν θέσιν.—*ἐκπίνω*=πίνω ἔντε-

λῶς· μέχρι σταγόνος.—**ἄρα**· βλέπε § 8.—**κύαθος**· μικρὸν χάλκινον ποτήριον μετὰ λαβῆς, διὰ τοῦ ὁποίου ἤντλουν τὸν οἶνον ἀπὸ τὸν κρατήρα (ἔδῶ ἀπὸ τὴν φιάλην) (βλ. εἰκ.).—**λυσιτελῶ τινι**—ᾧφελῶ τινι.—**τοῦ δὴ... αὐτοῖς**· ἢ σύνταξις· **τοῦ μὴ λυσιτελεῖν δὴ αὐτοῖς, εἰ φάρμακα ἐγγέοιεν** (τὸ ἐγγεῖν φάρμακα)—διὰ νὰ μὴ ἔχουν ὄφελος αὐτοί, ἂν ἤθελον χύσει (ἐν τῷ οἴνῳ) δηλητήρια—διὰ νὰ μὴ ἔχουν νὰ κερδίσουν τίποτε, ἂν...

(§ 10)

**ἐκ τούτου**—ἐνεκα τούτου.—**κρατήρ**· συνηθέστατον ἀγγεῖον μετάλλινον ἢ χωμάτινον (κεραμεῦν) μετ' εὐρέος στομίου. Κατὰ τὰ συμπόσια ἐτοποθετεῖτο ἐπὶ τραπέζης καὶ ἐντὸς αὐτοῦ ἐγίνετο ἢ ἀνάμειξις (**κρᾶσις**) τοῦ οἴνου μετ' τὸ ὕδωρ 2 πρὸς 1. Ἐξ αὐτοῦ κατόπιν ἐλάμβανον τὸν οἶνον δι' ἐπὶ τοῦτο δοχείου (**ἀρυτήρ, κύαθος** κ.λ.) καὶ τὸν ἔχυναν εἰς τὰς φιάλας ἢ τὰς κύλικας (βλ. εἰκ.).—**ἐστιῶ τινι**—φιλοξενῶ τινι ἐν τῇ ἐστία μου, τῷ οἴκῳ μου.—**καταγινώσκω τι**—γνωρίζω τι ἀκριβῶς, ἐξακριβῶν.—**σφάλλομαι**—κλονίζομαι, τρικλίζω.—**ἐκεκράγεται**· ὑπερσυντέλ. μὲ σημασίαν παρατατικού. Ποῖον τὸ ῥῆμα;—**μανθάνω τινὸς**—ἀκούω τινά, καταλαμβάνω τινά.—**μὴ ὅπως**—ὄχι μόνον δέν.—**ὄρχομαι**—χορεύω.—**ὄρθμὸς**—ἔμμετρος κίνησις, χρόνος.—**ὄρθομαι**—στέκομαι ὄρθιος εἰς τὰ πόδια μου.—**ἐπιλανθάνομαι**—λησμονῶ.—**ἄρα**—ὅπως φαίνεται.—**ἰσηγορία**—τὸ δικαίωμα νὰ διατυπώνη κανεὶς ἐλευθέρως τὰς σκέψεις του (γνώρισμα τῶν ἐλευθέρων πολιτευμάτων [δημοκρατίας] καὶ ὄχι τῶν τυραννουμένων, ὅπως ἡ Μηδία).—**γοῦν**—τοῦλάχιστον.

(§ 11-12)

**διψῶν παύεται**—**διψῶν πίνει, ἀλλ' οὐ μεθύσκειται**—ὅταν διψᾷ πίνει καὶ καταπαύει τὴν δίψαν του, ἀλλὰ δὲν μεθᾷ.—**ἄλλο κακὸν οὐδὲν πάσχει**· ἢ ἔννοια εἶναι αὐτῆ· ἐκτὸς ἀπὸ τὴν δίψαν, ἢ ὁποία βεβαίως εἶναι κακόν, ἄλλο κακὸν μεγαλύτερον, ὅπως ἡ μέθη, δὲν πάσχει.—**μιαρὸς**—ἄθλιος.—**στάς ἂν ὁ ἂν ἀνήκει ὄχι εἰς τὴν μετοχὴν, ἀλλ' εἰς τὸ κατωτέρω λέγοιμι**, παρὰ

τὸ ὁποῖον ἐπαναλαμβάνεται, διότι ἀπεμακρύνθη πολύ.—*σπουδάσω πρὸς τινα*—ἔχω σπουδαίας ὑποθέσεις πρὸς τινα, λύω σπουδαίας ὑποθέσεις μὲ κάποιον.—*λοῦνται τὸ δεῖπνον*· οἱ Μῆδοι—ὅπως δὲ εἶδομεν καὶ οἱ Πέρσαι (κεφ. Α΄. § 11)—παρουσιάζονται ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος ἔχοντες συνηθείας ἑλληνικάς· διὸ πρὸ τοῦ δείπνου λούονται.—*σπουδάσω*—δεικνύω σπουδῆν, βιάζομαι.—*παραιοῖν τινά*—βασανίζω τινά, βγάζω τὴν ψυχὴν κάποιου.—*εὐθυμία*—ἀφορμαὶ πρὸς εὐθυμίαν.

(§ 13-14)

*χαρίζομαι τινι*—κάνω χάριν εἰς τινα, ἱκανοποιῶ τὴν ἐπιθυμίαν τινός.—*οὐκ ἄρξει.....εἰσόδου σοι*—τὴν πρὸς ἐμὲ εἰσόδόν σου δὲν θὰ ἐξουσιάζῃ ὁ Σάκας· ἐλευθέρως—δὲν θὰ σοῦ κανονίξῃ ὁ Σάκας τὴν ὥραν τῆς εἰσόδου σου εἰς τὸ δωμάτιόν μου.—*ἐπὶ τινὶ ἐστι*—ἔξεστί τινι—εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν τινός, ἔχει κανεὶς τὸ ἐλεύθερον.—*εἴσομαι*· μέλλον τοῦ ὁ. *οἶδα*.—*χάριν οἶδά τινι*—γνωρίζω χάριν εἰς τινα, χρεωστῶ ὑποχρέωσιν εἰς κάποιον.—*ἐπὶ τὸ μετρίως.....πορεύσει*—πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον σοῦ φαίνεται μέτριον (=διὰ τὴν φθῆσιν εἰς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον νομίζεις ὅτι εἶναι κανονικόν), θὰ ἀκολουθήσῃ ὅποιον δρόμον σοῦ ἀρέσει. Διὰ τὴν ὁμίλει οὕτω ὁ Ἄστυάγης;—*παράδεισος*· λέξις περσικὴ σημαίνουσα μέγαν κήπον περιτειχισμένον (περιβόλι), ἐντὸς τοῦ ὁποίου ζοῦν ἄγρια ζῶα.—*οὐκ ἀτυχήσεις*· ἔνν. *αὐτῶν ἀτυχῶ τινος* δὲ—ἀποτυγχάνω εἰς τι (ἔδω εἰς τὰς αἰτήσεις του).

(§ 15)

*διερωτῶ τινα*—ἔρωτῶ τινα ζητῶν ἀκριβεῖς πληροφορίας, ἐξετάζω τινά λεπτομερῶς.—*μέλλω*—βραδύνω· ἔδω—σκέπτομαι πολὺ διὰ τὴν δώσω ἀπάντησιν.—*ἀνιω τινα*—στενοχωρῶ τινα, πικραίνω τινά.—*ἐκείνους*—ἐκείνους τοὺς φημισμένους.—*ἐαδίως*—;

(§ 16-17)

*ταῦτα*· ἐννοεῖται *τὰ δίκαια*—τὴν δικαιοσύνην.—*ἀκριβῶ τι*—γνωρίζω τι μὲ ἀκριβείαν.—*καθιστῶ τινα δικάζειν ἄλλοις*—ἀνα-

θέτω εἰς τινα νὰ δικάζη ἄλλους.—*ἡμφίεσε*· ἄορ. τοῦ ὁ. *ἀμφιέννυμι*—ἐνδύω (πρβλ. ἀμφίσεις, ἱερὰ ἀμφια).—*ὁ ἀρμόττων (χιτῶν)*—ὁ ταιριαστός, ἐκεῖνος πού ἔρχεται εἰς τὸ σῶμα.—*ἀφελόμενος*—;—*πριάμενος*—;—*τίθεμαι τὴν ψῆφον*—*ψηφίζομαι*—ἐκδίδω ἀπόφασιν.—*ἄρα*—ἴσως, τυχόν.—*προσδέομαι*—*προσέτιδέομαι*—ἔχω ἀκόμη ἀνάγκην.—*ἐπιδιδάσκω*—διδάσκω συμπληρωματικῶς.

(§ 18)

*οὐ ταῦτὰ παρὰ τῷ πάππῳ . . . ὁμολογεῖται*—τὰ ἴδια πράγματα δὲν γίνονται δεκτὰ (=ὁμολογεῖται) ὡς δίκαια εἰς τὴν χώραν τοῦ πάππου σου καὶ εἰς τὴν Περσίαν· ἐλευθέρως—δὲν συμπίπτουν αἱ ἀντιλήψεις περὶ δικαιοσύνης μεταξὺ τῶν Μήδων καὶ τῶν Περσῶν.—*δεσπότης*—ἀπόλυτος μονάρχης.—*τὸ ἔσον ἔχειν*—ἡ ἰσότης.—*τὰ τεταγμένα*· συναπιέον *τῇ πόλει*—οἱ ὑπὸ τῆς πόλεως τεθειμένοι νόμοι.—*λαμβάνει τὰ τεταγμένα* (ἐνν. *τέλη, χρήματα*)—λαμβάνει τὸν καθωρισμένον μισθόν.—*μέτρον*—κανὼν.—*ψυχῇ*—ἡ (αὐθαίρετος) θέλησις.—*ὅπως οὖν μὴ ἀπολεῖ μαστιγούμενος*· ἡ δευτερεύουσα αὕτη πρότασις (τίνος εἶδους εἶναι;) ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ νοουμένου ῥήματος *ὄρα* (=πρόσεχε, κοίτα)—πρόσεχε λοιπὸν μήπως πὰς χαμένος ἀπὸ τὸ ξύλο (μήπως σὲ ψοφήσουν στὸ ξύλο) (οἱ διδάσκαλοί σου).—*ἂν μαθὼν ἦκης*—ἂν ἐπανέλθης μαθημένος (δασκαλεμένος ἀπὸ τὸν πάππον σου).—*τὸ βασιλικὸν—τὸ τυραννικὸν*—ἡ ἀρμόζουσα εἰς τὸν βασιλέα συμπεριφορὰ—ἡ αὐθαιρεσία τοῦ τυράννου.—*ἐν ᾧ ἐστι . . . ἔχειν*· ἡ σύνταξις ἔχει οὕτω· *ἐν ᾧ (τυραννικῷ) ἐστι τὸ οἶσθαι χρῆναι πλεῖον ἔχειν (τὸν τύραννον) πάντων*—γνώρισμα τοῦ ὁποίου εἶναι ἡ ἀντίληψις, ὅτι πρέπει (ὁ τύραννος) νὰ εὐρίσκειται εἰς πλεονεκτικωτέραν θέσιν (=πλεῖον ἔχειν) ἀπὸ ὅλους.—*δεινότερος*—ἰκανώτερος (ποῖος ὁ β' ὄρος τῆς συγκρίσεως;).—*μείον ἔχω*—ἀντίθετον τοῦ *πλεῖον ἔχω*.—ὡς· αἰτιολογικός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

(§ 7)

αὐτόν· τὸν Κῦρον, ὅστις παραμείνας πλησίον τοῦ πάππου μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῆς μητρὸς του κατώρθωσεν ἔντος ὀλίγου διὰ συνεχοῦς ἀσκήσεως ἐν τῷ παραδείσῳ τοῦ Ἀστυάγουσ νὰ γίνῃ δεξιὸς ἰππεὺς καὶ κυνηγὸς καὶ τέλος ἐξεδήλωσε τὴν ἐπιθυμίαν νὰ κυνηγήσῃ εἰς τὰς πεδιάδας καὶ τὰ βουνὰ τῆς Μηδίας.—*σὺν τῷ*· θείῳ· τῷ Κυαξάρῃ.—*δυσχωραίαι*—δυσκολοπέραστα μέρη, κατοπιές.—*πυνθάνομαι*—ἐρωτῶ νὰ μάθω.—*πελάζω*—; πῶς ἤρμη-νεύσαμεν εἰς τὴν Κύρου Ἀνάβασιν· «καὶ παντάπασιν οὐδὲ πελάσαι οἶόν τ' ἦν τῇ εἰσόδῳ»;—*κάπρος*—ἀγριογούρουνον, καπρί.—*δορκὰς*—ζαρκάδι.—*οἷς*—πρόβατον.—*ἀσινῆς*—ὁ μὴ σι-νόμενος· *σίνομαι* δὲ—βλάπτω, πειράζω.

(§ 8)

*ἐπιλανθάνομαι τινος*—λησμονῶ τι.—*ὄπη*—πρὸς ποίαν διεύ-θυνσιν, κατὰ ποῦ.—*καὶ πῶς διαπηδῶν*· τὸ πῶς (=ἄγνωστον πῶς) ἀνσφέρεται οὐχὶ εἰς τὸ *διαπηδῶν*, ἀλλ' εἰς τὸ *πίπτει εἰς γόνατα*—γονατίζει, ἄγνωστον πῶς.—*μικροῦ* (ἐνν. *δεῖν*)—ὀλίγον ἔλειψε, παρ' ὀλίγον.—*ἐκτραχηλίζω τινὰ*—ρίπτω τινὰ ἔμπρὸς ἐκ τοῦ τραχήλου—πετῶ κάτω ἀπὸ τὸν λαιμόν.—*οὐ μὴν*· ἐνν. *ἐξε-τραχήλισεν*.—*μόλις πῶς*—μὲ κάποιαν δυσκολίαν.—*χρημα*—πρᾶγμα, ζῶον (ἓνα ζωντανό, ὅπως λέγομεν κοινῶς).—*λοιδορῶ τινὰ* καὶ κατωτέρω *λοιδοροῦμαι τινι*—ἐπιπλήττω, μαλώνω τινά.—*κατερεῖν*· ἀπαρέμφ. μέλλ. τοῦ *καταγορεύω*· *καταγο-ρεύω τινὸς* δὲ—καταγγέλλω τινά.—*ἠνιᾶτο*—; (βλέπε κεφ. Γ' § 15 *ἀνιῶ*).—*ἐκ τοῦ ἀντίου*—ἀπὸ τὸ ἀπέναντι μέρος.—*ελαύνω ἀντίος*—ὄρμῳ κατὰ τινος ἔφιππος.—*διατεινόμενος*· ἐνν. *τὸ παλιόν*· *διατεινόμεαι τὸ παλιόν*—ὑψώνω τὸ ἀκόντιον.—*εὐστό-χως*—μὲ καλὴν σκόπευσιν.—*κατέχω τὸν κάπρον*—λαμβάνω εἰς τὴν κατοχὴν μου τὸ ἀγριογούρουνον· κατ' ἔννοιαν· καρφώνω εἰς τὴν θέσιν του τὸ ἀγριογούρουνον.

(§ 9)

ἐνταῦθα· χρονικόν.—*θρασύτης* = θάρρος ἀπερίσκεπτον.—*ὄσα αὐτὸς ἔλαβεν* = ὅσα θηρία συνέλαβεν (= ἐκτύπησεν) αὐτός.—*εἰσκομίσαντα* (τὸν Κῦρον) = ἄφ' οὗ τὰ μεταφέρει εἰς τὸ ἀνάκτορον (τοῦ πάππου).—*τιμωροῦμαί τινα* = τιμωρῶ τινα.—*ἔοικα* = ; («φιλοσόφῳ ἔοικας, ᾧ νεανίσκῳ» εἶδομεν εἰς τὴν Κύρου Ἀνάβασιν).

(§ 10)

ἐκεῖνῳ = δι' ἐκεῖνον, πρὸς χάριν ἐκεῖνου.—*ὄπου* = ἐκεῖ ὄπου.—*ἄρα* = τότε.—*διαδίδωμι* = ; (βλ. κεφ. Γ' § 7).

(§ 11)

*ἄρα* = ὅπως βλέπω τώρα.—*φλυαροῦμαι* = ματαιοπονῶ, ἀεροκοπανίζω.—*ὅμοιον ἔμοιγε . . . θηρῶν*· πλήρης ὁ λόγος θὰ εἶχεν οὕτω (τὸ θηρᾶν τὰ ἐν τῷ παραδείσῳ θηρία) *δοκεῖ ἔμοιγε εἶναι ὅμοιον* (= τοιοῦτο), *οἷόνπερ δοκεῖ μοι εἶναι εἷ τις θηρῶν* (= τὸ θηρᾶν τινα) *ζῶα δεδεμένα*.—*ὡς καλὰ* = πόσον ὠραῖα (τί ὠραῖα !, ὅπως συνήθως λέγομεν).—*λιπαρὸς* = ζωηρός, εὐρωστος.—*πτηνὸς* (-ή, -όν) = πτερωτός, πετούμενος.—*ἄλλομαι* (ἄλμα) = πηδῶ.—*ὁμόσε φέρομαι* = ὀίχομαι ἀπὸ κοντά, συμπλέκομαι.—*ὡσπερ φασί*· ἔνν. *φέρεσθαι ὁμόσε*.—*πλατύτης* (τοῦ σώματος) = τὸ πλάτος τοῦ σώματος, ὁ ὄγκος (ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ λεπτόν καὶ ψωραλέον τῶν ἐν τῷ παραδείσῳ).—*ἀμαρτάνω* = ἀποτυγχάνω εἰς τὸ κτύπημα, χάνω τὴν ὀξιά μου, ὅπως λέγουν σήμερον οἱ κυνηγοί—*τὰ περιωκοδομημένα* = τὰ κλεισμένα (περιμανδρωμένα) μέσα εἰς τὸν περίβολον (τοῦ παραδείσου).

(§ 12)

*τίς ἂν Ἀστιάγει μνησθείη* ; = ποῖος θὰ ἠμποροῦσε νὰ κάμῃ λόγον περὶ αὐτοῦ εἰς τὸν Ἀστιάγειν ;—*τίς γὰρ ἂν*· ἔνν. *εἶη*.—*ὅστις* = ὁποῖος, ποίου εἶδους.—*ἀναβλέπω πρὸς τινα* = ὀίπτω βλέμμα πρὸς τινα, σηκώνω τὰ μάτια μου νὰ κοιτάξω κά-

ποιον.—*ἐκ τοῦ ἴσου*—ἐξ ἴσου (=ὁμοίως) ὅπως πρωτίτερα.—*ἐπιδίδωμι*=προσδεύω, προχωρῶ (πρβλ. ἐπίδοσις εἰς τὰ μαθήματα)—*βλάξ τις*· τὸ *τις* ἐπιτείνει τὴν ἔννοιαν τοῦ *βλάξ*, δηλαδή;—*πονηρὸν λέγεις τὸ πρᾶγμα*—*πονηρὸν* (=δυσάρεστον) *ἔστι τὸ πρᾶγμα, ὃ λέγεις*—*τὸ ἐπὶ σέ*—διὰ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον ἀρμόζει εἰς σέ, ἀνήκει εἰς τὴν δικαιοδοσίαν σου.—*ἐδήχθη*· παθ. ἀόρ. τοῦ ῥήμ. *δάκνομαι*=πειράζομαι, μὲ κεντοῦν καρφιά.—*διακελεύομαι τινι*=προτρέπω τινά, ἐπιβάλλω εἰς τινα.—*ἐπιβουλεύω*· ἀμετάβ.=σκέπτομαι ἐπὶ πολύ.—*ἀλυπότατα*=χωρὶς τὴν παραμικρὰν λύπην (ἐνόχλησιν). — *διαπράττω* = κατορθώνω, ἐπιτυχάνω.—*ὧν ἐδέοντο*—*ταῦτα, ὧν ἐδέοντο*· *δέομαι* δέ=;

(§ 13)

*ἀποδιδράσκω τινὰ*=φεύγω κρυφίως ἀπὸ κάποιον.—*δήσας*;= πῶς ἠρμηγεύσαμεν εἰς τὴν Κύρου Ἀνάβασιν τὸ «*δήσαντες τὸν ἡγεμόνα παραδιδόασιν αὐτοῖς*»;—*αὐτόματος*=ἄφ' ἑαυτοῦ, μόνος του.—*ἐξ ἀρχῆς*=ἐκ νέου, ὅπως πρωτίτερα.—*ὥρα ἂν . . . μαστιγώσεις με*· ἢ σύνταξις ἔχει οὕτω· *ὥρα ἂν εἴη σοι παρασκευάζεσθαι ὄτω (τρόπῳ) μαστιγώσεις με*.—*εὖ ἐποίησας προειπὼν*=καλὰ ἔκαμες καὶ μοῦ τὸ εἶπες ἐγκαίρως.—*χαρίεν* (ἐνν. ἔσται)· *χαρίεν* δὲ=νόστιμον.—*κρεάδια*· περιφρονητικῶς=παλιοκρέατα.—*ἀποβουκολοῦμαι τινά*· κατὰ μεταφορὰν ἐκ τῶν ποιμνίων=ἀφήνω κάποιον νὰ περιπλανᾶται καὶ νὰ χαθῆ.

(§ 14)

*ἀνιαρός*;=; (*ἀνιωμαι*).—*συναλίζω* = συναθροίζω. — *συναλάυνω τὰ θηρία*=συγκεντρώνω τὰ θηρία (κάπου) κατόπιν διώξεως (ἀπὸ τὰ ὄρη καὶ τὰ δάση).—*ἐπ'άσιμα χωρία*=τόποι δυνάμενοι νὰ πατηθοῦν ἀπὸ ἄλογα· ἀλλαχοῦ λέγει ὁ Ξενοφῶν τὰ χωρία ταῦτα *εὐήλατα* (§ 16).—*βασιλικῶς*=μὲ τὴν βασιλικὴν μεγαλοπρέπειαν καὶ ἀκολουθίαν.—*οἱ κατ' ἐμὲ*=οἱ σύγχρονοί μου, οἱ συνομήλικοί μου.

(§ 15)

*ἀμιλλῶμαι ἐπὶ τὰ θηρία*=ὁρμῶ μὲ ἀμιλλαν κατὰ τῶν θηρίων.—*Κύρω ἤδετο*=ἠὺχαριστεῖτο μὲ τὸν Κύρον, ἔκανε γοῦστο

μὲ τὸν Κῦρον.—*ἀλλ' ὡσπερ σκύλακι γενναίῳ ἀνακλάζοντι*  
 ὁ πλήρης λόγος θὰ εἶχεν οὕτω· *ἀλλ' ἀνακλάζοντι (τῷ Κύρῳ)*  
*ὡσπερ (ἀνακλάζει) σκύλαξ γενναῖος.*—*σκύλαξ*=μικρὸς σκύ-  
 λος.—*γενναῖος*=ἀπὸ καλὸν γένος (ράτσαν).—*ἀνακλάζω*=γαν-  
 γίζω. — *παρακαλῶ* = προσκαλῶ, παρακινῶ. — *ἠὺφραίνεται*· ὁ  
 Ἀστυάγης. — *καταγελῶ τινος* = περιπαίζω τινά. — *οὐδ' ὀπω-  
 σσιοῦν*=οὔτε κατ' ἐλάχιστον. — *τὸ λοιπὸν*=εἰς τὸ ἕξῃς.—*οὕτως*  
*ἦσθη* (τοῦ ὁ. ἡδομαι) *τῇ τότε θήρᾳ*=τόσην εὐχάριστον ἀνάμνη-  
 σιν διετήρησεν ἀπὸ τὸ κυνήγιον ἐκεῖνο.—*συναίτιος*=συνεργός.

(§ 19)

ὁ δὲ Κῦρος κλπ.· ὁ υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Ἀσσυρίας Να-  
 βουχοδονόσορος προκειμένου νὰ τελέσῃ τοὺς γάμους του ἐπέδρα-  
 μεν εἰς τὸ γειτονικὸν ἔδαφος τῆς Μηδίας, ἵνα ἀπαγάγῃ ζῶα πρὸς  
 σφαγὴν κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν γαμηλίων ἑορτῶν· ὅταν ἔμαθε  
 τοῦτο ὁ Ἀστυάγης ἔτρεξεν εἰς τὰ σύνορα μετὰ τοῦ υἱοῦ του  
 Κυαξάρου καὶ ὀλίγον μηδικοῦ ἱππικοῦ πρὸς ἀπόκρουσιν τοῦ ἐπι-  
 δρομέως. Μετ' ὀλίγον μεταδοθείσης τῆς εἰδήσεως καθ' ὅλην τὴν  
 Μηδίαν ἔσπευδον πολλοὶ πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς ὑπὸ τὸν βασιλέα  
 πρωτοπορίας. Μαζὶ μὲ αὐτοὺς ἀνεμείχθη καὶ ὁ Κῦρος, ὅστις  
 ἦτο ἤδη 16 περίπου ἔτων, ὠπλισμένος μὲ τὴν πανοπλίαν, τὴν  
 ὁποίαν τοῦ εἶχε κατασκευάσει ἐπὶ παραγγελίᾳ ὁ πάππος του. Ὁ  
 Ἀστυάγης ἐξεπλάγη, ὅταν τὸν εἶδεν, ἀλλ' ἠναγκάσθη ἐκὼν ἄκων  
 νὰ τὸν κρατήσῃ πλησίον του.—*ἀντίοι*=ἀπὸ τὸ ἀπέναντι μέρος,  
 ἀπ' ἀντικρύ.=ἦ=; (βλ. Κεφ. Β' § 6).—*ἠρέμα*=ἡσυχως, χωρὶς  
 νὰ σαλεύουν ἀπὸ τὴν θέσιν των.—*μέντοι*=ὅμως· ἐδῶ=βεβαίως.—  
*ἀλλ' οὖν*=ἀλλὰ βεβαίως.—*πονηρὸς*=ἐλεεινός, χαμένος.—  
*ἄγω τὰ χρήματα*=ἀπάγω, ἀρπάζω τὰ πράγματα.—*οὐχ ὄραῖς*  
*ὄσον.....συντεταγμένον*;=οὐχ ὄραῖς ὄσον (=πόσον) ἐστὶ τὸ  
*στῖφος τῶν ἱππέων, ὃ ἔστηκε συντεταγμένον*;—*ὑποτέμνομαι*  
*τινα*=κόπτω τὸν δρόμον τινός.—*ἰσχύς*=στρατιωτικὴ δύναμις·  
*ἐδῶ*=τὸ κύριον σῶμα τοῦ στρατοῦ.—*ἀναλαμβάνω*=παραλαμ-  
 βάνω.—*φοβήσονται*=φοβηθῆσονται.

(§ 20)

ταῦτα εἰπόντος αὐτοῦ (τοῦ Κύρου) ἔδοξεν (ὁ Κύρος)•  
 ἀντί ταῦτα εἰπὼν οὗτος (ὁ Κύρος) ἔδοξεν (ὁ Κύρος).—  
 φρονῶ=ἔχω φρόνησιν, εἶμαι μυαλωμένος.—γρηγορῶ=εἶμαι  
 ἄγρυπνος, ξύπνιος (ἔχω τὰ μάτια μου τέσσερα, ὅπως λέγομεν  
 κοινῶς).—τάξις· ἔδῶ=ἴλη· εἰς τὴν Κύρου Παιδείαν ἢ λέξις  
 τάξις σημαίνει τμῆμα στρατοῦ ἀποτελούμενον ἀπὸ ἑκατὸν πεζοῦς  
 ἢ ἰσαριθμούς ἵππεῖς.—ἐλῶ· τίς ὁ τύπος καὶ τίνος ῥήματος;—  
 ἐρρωμένος=ἰσχυρός, γερός.—προσελαύνω=ὄρμῳ ἔφιππος.—  
 καὶ οἱ ἄλλοι δὲ=ἀλλὰ καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι.—ἀπολείπομαι=μέ-  
 νω ὁπίσω.

(§ 21)

παράλλάξαντες ἐφθασαν=ἐπρόφθασαν νὰ περάσουν ἐμ-  
 πρὸς.—οὐκ ἀνίεσαν (ἐνν. διώκοντες)=δὲν ἄφηναν (ἔπαιναν)  
 τὴν καταδίωξιν.—ἄπειρος=μὴ ἠσκημένος, ἄπραγος ὅπως λέγουν  
 οἱ χωρικοί.—ἀπρονοήτως=ἀπερισκέπτως.—ἐώρων πονοῦντας  
 τοὺς σφετέρους=ἔβλεπον, ὅτι ὑποφέρουν (πιέζονται) οἱ ἰδικοί  
 των στρατιῶται.—ὡς πανσομένους τοῦ διωγμοῦ=μὲ τὴν ἰδέαν  
 (=ὡς), ὅτι (οὕτω) οἱ περὶ τὸν Κύρον θὰ ἐσταματοῦσαν τὴν κα-  
 ταδίωξιν.—προορμῶ=ὄρμῳ πρὸς τὰ ἐμπρός.

(§ 22)

οὐδὲν μᾶλλον ἀνίει (διώκων)=καθόλου περισσότερον δὲν  
 ἔπαινε τὴν καταδίωξιν=ὁμοίως ὅπως πρωτίτερα δὲν ἔπαινε τὴν  
 καταδίωξιν· τὸ ἀνίει τίνος ῥήματος εἶναι;—χαρμονή=χαρά.—  
 ἀνακαλῶ τινα=μὲ φωνάς προσπαθῶ νὰ ἐμπνεύσω θάρρος εἰς  
 τινα.—κατέχων=ἐπιμένων εἰς τὴν καταδίωξιν.—ἐν τῷ τοιού-  
 τῳ=εἰς τοιαύτην περίστασιν (καθ' ἣν οἱ μὲν ἐχθροὶ ἔφρευγον, ὁ  
 δὲ Κύρος ἐδίωκεν).—ἄλκιμος=γενναῖος.—μὴ πάνυ ἄλκιμος=;  
 τοὺς μὲν· τοὺς ἰδικούς του.—ἀθρόοι=εἰς πυκνὴν φάλαγγα.—  
 ὑπαντῶ=ὑποδέχομαι, ἀνθίσταμαι.—μὴ πάθοιέν τι=μὴ ἀπο-  
 θάνοιεν (ὁ υἱὸς καὶ ὁ Κύρος). Διὰ τὸ δὲν εἶπεν ἀποθάνοιεν,  
 ἀλλὰ πάθοιέν τι; πῶς καλεῖται τοῦτο;

(§ 23)

διατείνομαι τὸ παλιόν=; (βλ. § 8).—ὡς στησομένους (τοὺς Μήδους)=μὲ τὴν ἰδέαν (=ὡς) ὅτι οἱ Μῆδοι θὰ σταθοῦν.—εἰς τόξενμα=ἐντὸς βολῆς τόξου, εἰς διάστημα, ὥστε νὰ φθάσῃ τὸ βέλος τόξου.—τὰ πλεῖστα=ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, τὰς περισσοτέρας φορὰς.—μέχρι τοσοῦτου=μέχρι τόσης ἀποστάσεως (ἦτοι μέχρι βολῆς τόξου).—ὁπότε ἐγγύτατα γίνονται=ὁσάκις ἔφθανον πάρα πολὺ πλησίον.—προσῆλαννον ἀλλήλοις=ἐφόρμων κατ' ἀλλήλων, συνεκρούοντο.—ἀκροβολίζομαι=μάχομαι ἀκροβολιστικῶς, ἀπὸ μακρῆς ἀντίθετον πρὸς τὸ μάχεσθαι ἐκ τοῦ συστάδην.—ἐγκλίνω=ὑποχωρῶ.—ὁμόθεν=ἐκ τοῦ πλησίον.—ἀνὰ κράτος=μὲ ὅλην τὴν δύναμιν.—ἤρουν· ὁ Ἀστυάγης καὶ οἱ ἄμφ' αὐτόν.—κατακαίνω=; «τοὺς μὲν κατακανόντες, τοὺς δὲ καταδιώξαντες αὐτοὶ ἐνταῦθ' ἔμενον» εἶδομεν εἰς τὴν Κύρου Ἀνάβασιν.—ἐνέδρα=ἐνεδρεύουσα δύναμις, ἐνεδρεύοντες στρατιῶται.—μείζων· ὡς β' ὄρος τῆς συγκρίσεως νοεῖται : τῆς δυνάμεως, τὴν ὁποίαν ἔτρεψαν εἰς φυγὴν.—ὑπειμι=εἶμαι κρυμμένος.—ἐπέσχον· ἀμετάβ.=ἔσταμάτησαν.

(§ 24)

ἐκ τούτου=μετὰ ταῦτα.—ἀνάγω (ἀμετάβατον)=ἀναχωρῶ, ἀποχωρῶ.—ἱπποκρατία=ἐπικράτησις (νίκη) τοῦ ἱππικοῦ.—οὐκ ἔχων ὅ,τι χρὴ λέγειν τὸν Κύρον=μὴ γνωρίζων τί νὰ εἴπῃ περὶ τοῦ Κύρου (νὰ τὸν ἐπαινέσῃ δηλαδὴ ἢ νὰ τὸν μαλώσῃ).—τὸ ἔργον=ἡ νίκη.—ἀπιόντων· τῶν ἄλλων, δηλαδὴ τῶν Μήδων.—οὐδὲν ἄλλο· ἐνν. ἐποίει.—οἱ πεπτωκότες=οἱ σκοτωμένοι, οἱ νεκροί.—περιελαύνω=περιτρέχω ἔφιππος.—μόλις=μὲ δυσκολίαν.—μάλα ἐπίπροσθεν ποιοῦμαι τοὺς προσάγοντας=βιάζω πολὺ ἐμπρὸς μου τοὺς ὀδηγούς μου (διὰ νὰ κρύπτωμαι ὀπισθεν αὐτῶν)· ἐπομένως=καταβάλλω μεγάλην προσπάθειαν νὰ κρυφθῶ ὀπισθεν τῶν ὀδηγῶν μου.—ἐπὶ τῇ θέᾳ τῇ αὐτοῦ=ὅτι τοὺς πεπτωκότας ἐθεᾶτο=διότι ἐκάθητο καὶ ἔβλεπε τοὺς σκοτωμένους.

(§ 25)

διὰ στόματος ἔχω τινά=ἔχω εἰς τὸ στόμα μου τινά, ὁμιλῶ διαρκῶς διὰ κάποιον.—*ἐν ᾧδαῖς*· πρβλ. λέγεται *Κῦρος καὶ ἄδεται* (Κεφ. Β' § 1-2).—*ὑπερεκπλήττομαι ἐπὶ τινι*=ἐκπλήττομαι ὑπεροβλικά διὰ τινά.—*διαχειρίζομαι ἔργα ἀνδρός*=καταπιάνομαι μὲ ἔργα τελείου ἀνδρός, ἐκτελῶ ἔργα κλπ.—*ἀποκαλῶ τινά*=προσκαλῶ τινά νὰ ἐπιστρέψῃ, ἀνακαλῶ.—*τὰ ἐπιχώρια*=τὰ ἐν τῇ πατρίδι νόμιμα.—*ἀποτελῶ*=ἀποτελειώνω, συμπληρώνω.—*ἐνταῦθα*· χρονικόν.—*μὴ ὁ πατήρ ἄχθοιτο* (ἐνν. αὐτῷ)=*δεδιῶς μὴ ὁ πατήρ ἄχθοιτο αὐτῷ*· *ἄχθομαι τινι* δὲ=δυσασεστοῦμαι κατὰ τινος, κακιώνω ἐναντίον τινός.—*μέμφομαι τινι*=παραπονοῦμαι κατὰ τινος.—*συσκευάζω*=ἐτοιμάζω πράγματα.—*ἀνιῶ τοὺς ἐχθροὺς*=βλάπτω τοὺς ἐχθροὺς. Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησιν εἶχεν ἀναχθῆ εἰς ἠθικὸν δόγμα ἢ γνώμη «*τοὺς φίλους ὠφελεῖν καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἀνιᾶν*» ἢ «*τοὺς μὲν φίλους εὖ, τοὺς δὲ ἐχθροὺς κακῶς ποιεῖν*»· πρῶτος ὁ Σωκράτης, προηγηθεὶς καὶ ἐν τούτῳ αἰῶνας τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας, διεκίρηνεν, ὅτι· «*οὐ δεῖ τινά ἀνταδικεῖν οὔτε κακῶς ποιεῖν οὐδένα ἀνθρώπων, οὐδ' ἂν ὀνειδιῶν πάσχη ὑπ' αὐτῶν*» (Πλάτωνος Κρίτων Κεφ. 10).

(§ 26)

*προπέμπω τινά*=συνοδεύω τινά ἔξω τῆς πόλεως, ἐπεροβδιῶ.—*ἀποστρέφομαι*=ἐπιστρέφω ὀπίσω (εἰς τὴν πόλιν).—*ἀποχωρῶ*=ἀναχωρῶ, ἀπέρχομαι.—*ῶν* (ἐνν. δώρων)=*τούτων, ἄ*.—*τινὶ τῷ Ἀράσπρ*, τὸν ὁποῖον παρουσιάζει ὁ Ξενοφῶν εἰς τὸ Ε' καὶ Στ' βιβλίον τῆς Κύρου Παιδείας διαλεγόμενον οἰκειότατα πρὸς τὸν Κῦρον.—*ἀπενεγκεῖν*· ἄορ. β' τοῦ ἀποφέρω=δίδω ὀπίσω.—*λέναι ὡς σὲ μὴ αἰσχυνόμενον*=*λέναι ὡς* (=πρὸς) *σὲ καὶ μὴ αἰσχύνεσθαι*.—*ἐπιστέλλω*=παραγγέλλω δι' ἐπιστολῆς.

## BIBLION IV.

### ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

(§ 1-3)

Ἔξω μέσου ἡμέρας ὅταν ὁ Κῦρος εἶχεν εἰσέλθει εἰς τὴν τάξιν τῶν τελείων ἀνδρῶν ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ πατρός του καὶ τῆς περσικῆς γερουσίας εἰς τὴν Μηδίαν ἐπὶ κεφαλῆς ἱκανῆς στρατιωτικῆς δυνάμεως πρὸς βοήθειαν τοῦ διαδεχθέντος τὸν ἀποθανόντα Ἀστυάγην βασιλέως Κυαξάρου, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἐμπλακῆ εἰς πόλεμον πρὸς τοὺς Ἀσσυρίους. Αἱ πρῶται κατὰ τῶν Ἀσσυρίων καὶ τῶν συμμάχων των ἐπιχειρήσεις, τὰς ὁποίας διηθύνουν ὁ Κῦρος, ἀπέβησαν ὑπὲρ τῶν περσικῶν καὶ μηδικῶν ὄπλων· οἱ ἀντίπαλοι ἠττηθέντες κατὰ τὴν πρώτην σύγκρουσιν ἐγκατέλειψαν ἐν καιρῷ νυκτὸς τὸ περιχαρακωμένον στρατόπεδον αὐτῶν καὶ ἀπεσύρθησαν εἰς τὴν ἀσσυριακὴν ἐνδοχώραν. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ Κῦρος δὲν ἤθελε νὰ δώσῃ εἰς αὐτοὺς καιρὸν νὰ ἀνασυντάξουν τὰς δυνάμεις των ἀπεφάσισε νὰ τοὺς καταδιώξῃ. Ὅθεν τὴν μεθελομένην ἀπὸ τῆς ἠττης των ἐσπέραν παραλαβὼν τὸν περσικὸν στρατόν, τοὺς μετ' αὐτοῦ συστρατεύοντας Ἀρμενίους, μέγα τμήμα μηδικῶν ἵπικου, τὸ ὁποῖον κατόπιν ἀδείας τοῦ Κυαξάρου προσεφέρθη νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ, ἐπροχώρησεν ὁ Κῦρος μετὰ τῶν ἀναγκαίων προφυλάξεων καὶ κατὰ τὰ ἑξημερώματα ἐπέπεσεν αἰφνιδιαστικῶς ἐπὶ τοῦ νέου ἀσσυριακοῦ στρατοπέδου καὶ τὸ κατέλαβεν. Ἄπειρα λάφυρα καὶ πολυπληθεῖς αἰχμάλωτοι περιήλθον εἰς χεῖράς του, ἀλλ' ἄρκετον τμήμα τοῦ ἐχθρικοῦ στρατεύματος κατώρθωσε νὰ διαφύγῃ μετὰ τοῦ νεωστὶ ἀνακηρυχθέντος βασιλέως τῶν Ἀσσυρίων—ὁ τέως βασιλεὺς ἐφρονεύθη κατὰ τὴν πρώτην σύγκρουσιν—καὶ τοῦ συμμάχου του βασιλέως τῆς Λυδίας Κροίσου. Τὴν καταδίωξιν αὐτῶν ἀνέλαβε τὸ ἐν τῷ στρατεύματι τοῦ Κύρου ἵπικὸν τῶν Μήδων καὶ οἱ Ὑρκάνιοι ἵππεις, τοὺς ὁποίους θὰ γνωρίσωμεν κατωτέρω. Ἐδῶ λοιπὸν πρόκειται

περὶ τῆς ἡμέρας, ἣ ὁποία ἐπηκολούθησε τὴν νύκτα, καθ' ἣν κατελήφθη ὑπὸ τοῦ Κύρου τὸ δεύτερον ἄσσυριακὸν στρατόπεδον.—*Ἡνίκα* =; («*ἡνίκα δεῖλη ἐγίνετο*» εἶδομεν εἰς τὴν Κύρου Ἀνάβασιν).—*ἔξω μέσου ἡμέρας* = πέραν τῆς μεσημβρίας, ὑπὲρ τὴν μεσημβρίαν (τὸ ἀπομεσήμερον, ὅπως λέγομεν κοινῶς)· οἱ ἀρχαῖοι διήρουν τὴν ἡμέραν εἰς τέσσαρα μέρη· 1) εἰς *πρωί*, περιλαμβάνον τὸν χρόνον ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου μέχρι τῆς ἐνάτης περιπόου πρωινῆς· 2) εἰς *ἀμπι* ἢ *περὶ ἀγορὰν πλήθουσσαν* (9-12 π.μ.)· 3) εἰς *μέσον ἡμέρας* ἢ *μεσημβρίαν* (12-2 μ.μ.) καὶ 4) εἰς *δείλην*, ὑποδιαιρουμένην εἰς *δείλην πρωίαν* (2-4) καὶ *δείλην ὄψιαν* (4-6). Ἐδῶ πρόκειται περὶ τῆς δείλης πρωίας.—*προσελαύνω* = φθάνω ἔφιππος.—*Οἱ Μῆδοι ἱππεῖς*· ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι κατόπιν ἀδείας τοῦ Κυαζάρου ἠκολούθησαν τὸν Κύρον κατὰ τὴν νυκτερινὴν ἐξόρμησιν αὐτοῦ. Πόσοι ἦσαν οὗτοι ἠγνόει ὁ Κυαζάρης· ὑπελόγιζεν ὅμως ὅτι θὰ ἦσαν ὀλίγοι, ἐπειδὴ ἐφρόνει ὅτι ἐλάχιστοι θὰ ἐδέχοντο αὐθορμήτως νὰ ἐκτεθοῦν εἰς τὰς τάλαιπωρίας καὶ τοὺς κινδύνους μιᾶς νέας, νυκτερινῆς μάχης, ἐπιχειρήσεως.—*Υρκάνιοι*· λαὸς οἰκῶν ΝΑ τῆς Κασπίας θαλάσσης. Ἐστρατεύοντο τὸ πλεῖτον ἐφ' ἵππων καὶ ἦσαν πολεμικώτατοι. Ὑπόδουλοι ὄντες εἰς τοὺς Ἀσσυρίους συνεπολέμουν μετ' αὐτῶν βίᾳ· διὸ μετὰ τὴν ἦταν καὶ φυγὴν αὐτῶν κατὰ τὴν πρώτην πρὸς τοὺς Πέρσας καὶ Μήδους σύγκρουσιν ἀπέστειλαν ἀντιπροσώπους πρὸς τὸν Κύρον καὶ ἐδήλωσαν προσχώρησιν· τῇ ὁδηγίᾳ δὲ τῶν ἀπεσταλμένων τούτων καὶ τῇ συμπράξει τῶν ἐν τῷ ἄσσυριακῷ στρατοπέδῳ ὁμοφύλων των, καταλλήλως εἰδοποιηθέντων κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς νυκτός, κατέλαβεν ὁ Κύρος αἰφνιδιαστικῶς τὸ δεύτερον στρατόπεδον τῶν Ἀσσυρίων. Οἱ Ὑρκάνιοι μετὰ τῶν Μήδων ἐπεδόθησαν, κατὰ τὰ ἀνωτέρω λεχθέντα, εἰς τὴν καταδίωξιν τῶν τμημάτων τοῦ ἐχθροῦ, τὰ ὁποῖα κατώρθωσαν νὰ διαφύγουν.—*αὐτῷ* = πρὸς χαρὰν του, διὰ νὰ χαίρεται.—*μεγαληγορῶ* = λέγω μεγάλους λόγους, παχιά λόγια. = *καυχῶμαι*.—*διακούω* = ἀκούω ἐντελῶς, ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ἕως τὸ τέλος.—*μείξουσ'*· ἐνν. τὸ *σῶμα* = μεγαλοσωμότεροι.—*γοργός* = φοβερός.—*ἰδεῖν* = κατὰ τὸ ἰδεῖν, τὴν ὄψιν. Ἐδῶ ὁ Κύρος ἐπαινῶν εἰρωνεύεται ἅμα καὶ ἀστεΐζεται.

(§ 4-6)

*διελαύνω* = διασχίζω ἔφιππος. — *μεσιτός* = πλήρης. — *οἷς* = πρόβατον. — *Δυοῖν ἄν...*· ἄσυνδέτως πρὸς τὰ προηγούμενα. — *αὐτοί*· οἱ ἔχοντες αὐτὰ (τὰ ἄνωτέρω μνημονευόμενα οἷας, αἶγας κλπ.). — *μενοῦσιν*· δηλαδή *ἐν τῇ ἑαυτῶν* = εἰς τὸν τόπον των. — *κτῆμα* = ἀπόκτημα. — *ὀρθῶς ποιοῦντες* = καὶ καλὰ ἐκάματε = καὶ σᾶς συγγαίρω διὰ τοῦτο. — *παραδιδόντας*· ἔνν. *ἑαυτοῦς*. — *οὓς* = τούτους δέ· ἡ ἀναφορική ἀντωνυμία μετ' ἄνω ἢ μέσσην στιγμήν ἢ τὸ ἐρωτηματικὸν σημεῖον ἰσοδυναμεῖ πρὸς δεικτικὴν ἀντωνυμίαν καὶ ἓνα τῶν καταλλήλων συνδέσμων (δὲ ἢ *ἀλλά, γὰρ, οὖν* κλπ.) κατὰ τὴν ἀνάγκην τῶν συμφραζομένων. — *εἰ ἀφείημεν* = ἂν ἠθέλομεν ἀφήσει ἐλευθέρους. — *αὖ* = ἐπίσης (ὅπως δηλαδή καλὰ ἐκάματε καὶ ἐφρονέσατε τοὺς ἀντιταχθέντας).

(§ 7-8)

*φυλάττομαί τινα* = προφυλάττομαι ἀπὸ κάποιον. — *σιτοποιῶ* *τινι* = προμηθεύω τινὶ σιτία, τρέφω τινά. — *οὐ γὰρ λιμῶ...* *αὐτοῦς* = διότι βέβαια δὲν θὰ τοὺς ἀφήσωμεν νὰ ἀποθάνουν ἀπὸ τὴν πείναν. Καὶ ἐδῶ εὐθυμολογεῖ ἐπίσης ὁ Κύριος. — *κρατῶ* *τινος* = γίνομαι κύριός τινος. — *τούτους*· δηλαδή ὅσους ἀπελευθερώσωμεν. — *οὕτω γινώσκω* = ταύτην τὴν γνώμην ἔχω. — *συναίνῳ* = δίδω τὴν συγκατάθεσίν μου.

(§ 9-10)

*οὕτω δὲ* = τότε λοιπόν. — *τοὺς αἰχμαλώτους*· ποίους; — *περιποιοῦμαι τὴν ψυχὴν* = σφῶζω τὴν ζωὴν μου. — *καινὸν* = ἀπροσδόκητον, ξαφνικόν, ὅπως λέγομεν εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν = κακόν. — *ἀλλ' ἢ*· μετὰ προηγουμένην ἀποφατικὴν πρότασιν = ἕκτος τοῦ ὅτι. — *ἄρξει* = βασιλεύσει. — *ὑπὲρ ὑμῶν* = διὰ λογαριασμόν σας, πρὸς ὑπεράσπισίν σας.

(§ 11-13)

*ὅπως δὲ μηδ' ἐπαγγέλλη μηδεις* = ὅπως δὲ μηδὲ παρακελεύηται (*ὑμῖν*) *μηδεις* = ἀλλ' ἵνα μὴ οὔτε κἂν σᾶς παρακινῆ  
*Ξενοφῶντος Κύρου Παιδεία*. — "Ἐκδοσις Α'.

6

κάνεις.—καὶ ἃ λέγομεν (=ὑποσχόμεθα) ἀδόλως· ἐννοεῖται τὸ ὄημα ἔσται· ἀδόλως δὲ=τιμίως, χωρὶς ἀπάτην.—καὶ δὴ=καὶ μάλιστα τὴν ἁμέσως.—*ὑμεῖς ἐκείνων* ἐνν. ἄρχητε.—*ἰών... πράττων... διδάσκων*· πᾶσαι αὐταὶ αἰ μετοχαὶ ἐξαρτῶνται ἐκ τοῦ (*ἐὰν*) φαίνονται· καὶ εἰς τὰς τρεῖς δὲ ταύτας μετοχὰς ἀναφέρεται τὸ *ἐννοϊκῶς* (=μὲ καλῶς διαθέσεις).—*διδάσκω*=ὑποδεικνύω, διαφωτίζω.—*περιέπω τινά*=συμπεριφέρομαι πρὸς τινά καλῶς ἢ κακῶς, συνηθέστερον δὲ καλῶς, ὅποτε=περιποιουμαι τινά.—*διαγγέλλω*=διακοινώνω, ἀνακοινώνω.—*ἦν ἄρα*=ἂν ἴσως, ἂν τυχόν.—*προσεκύνουν*· οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες προσέκλινον μόνον ἐνώπιον τῶν θεῶν· οἱ λαοὶ ὅμως τῆς ἀνατολῆς προσέπιπτον καὶ ἐνώπιον τῶν βασιλέων καὶ γενικῶς τῶν ἀνωτέρων εἰς ἐνδειξιν σεβασμοῦ ἢ ἀπλῶς πρὸς χαιρετισμὸν (τοῦτο κάμνουν μέχρι σήμερον οἱ Τοῦρκοι, οἱ Αἰγύπτιοι κ.ἄ.).

## ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

(§ 1-3)

*οἴχομαι* = ἀναχωρῶ, φεύγω. — *Ἀρμένιοι*· οὗτοι, μολονοί ἦσαν φόρου ὑποτελεῖς εἰς τοὺς Μήδους καὶ ὑπεχρεοῦντο ὑπὸ συνθηκῶν νὰ στρατευῶνται μετ' αὐτῶν, ἔδειξαν διαθέσεις κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ πρὸς τοὺς Ἀσσυρίους πολέμου νὰ ἀθετήσουν τὰς ὑποχρεώσεις των· διὰ τῆς ἐπεμβάσεως ὅμως τοῦ Κύρου καὶ πρὸς χάριν αὐτοῦ μετέσχον τελικῶς τοῦ πολέμου καὶ ἠκολούθουν τὸν Κύρον παντοῦ.—*σῖτος* = ἄριτος.—*διάγω τινά*=ὀδηγῶ τινά.—*αὐτούς*· τοὺς Μήδους καὶ τοὺς Ὑρκανίους.—*γινώσκετε δέ*· τὸ δὲ ἐνταῦθα=γάρ.—*τοὺς δ' ἄλλους... ἔχειν*· θὰ ἐπεριμέναμεν μᾶλλον νὰ εἴπῃ· *τοὺς δ' ἄλλους (διαγάγετε) ἐφ' ἃς σκηνάς δοκῆ ἂν (ὑμῖν) ἔχειν αὐτούς κάλλιστα*.—*ὅπουπερ ἤδιστον*· ἐνν. *ἐστί*. Οἱ Ὑρκανιοὶ ἀφήνονταί ἐλεύθεροι νὰ δειπνήσουν ἢ εἰς τὰς σκηνάς των, ἢ μὲ τοὺς Μήδους, ἢ ὅπου ἄλλοῦ ἀρέσει εἰς αὐτούς.—*σῶναι... καὶ ἀκέραιοι*=ἀπείραχτες καὶ ἀνεγγιχτες=μὲ ὅλα τὰ φαγητά.—*παρεσκευάσαι*· ἀπροσώπως = παρασκευῆ (=ἐτοιμασία) ὑπάρχει.—*ἐνθάδε*· δηλαδὴ ἐν ταῖς σκηναῖς, αἱ

ὅποια προωρίζοντο διὰ τοὺς Ὑρκανίους.—*τούτοις*· τοῖς ἄλλοις.—*ἀμφοτέροι*· δηλαδή ὑμεῖς τε καὶ οὗτοι (Μῆδοι καὶ Ἀρμένιοι)—*ὕμῃν* = πρὸς χάριν ὑμῶν, ἵνα ἀναπαυθῆτε σεῖς.—*ὄρατε* = προσέχετε.—*εὖ τίθεμαι τὰ ὄπλα* = ἔχω πρόχειρα τὰ ὄπλα.—*οὐπω* = ὄχι ἀκόμη.

(§ 4)

*οἱ ἀμφὶ Τιγράνην*· οἱ Ἀρμένιοι, τῶν ὁποίων ἡγεμὼν ἦτο ὁ Τιγράνης, πρωτότοκος υἱὸς τοῦ βασιλέως των.—*ἐλοῦντο*· ὁ Ξενοφῶν, ὡς εἶδομεν ἤδη (βιβλ. I. κεφ. Β' § 11), ἀποδίδει εἰς τοὺς βαρβάρους τὴν ἑλληνικὴν συνήθειαν τοῦ λοῦσθαι πρὸ τοῦ δεῖπνου.—*ἦν γάρ*· ὁ γὰρ αἰτιολογεῖ συνήθως προηγούμενα· ἐδῶ ἐπόμενα· ἐτέθη λοιπὸν ἀντὶ τίνος συνδέσμου;—*μεταλαμβάνω ἱμάτιον* = ἀλλάσσω φορέματα. Ὁ Κῦρος διὰ τῶν ὑπηρετῶν τοῦ στρατοῦ εἶχε μεριμνήσει νὰ ὑπάρχουν ἔτοιμα ἱμάτια καθαρὰ ἀπὸ τὸν κονιορτὸν καὶ τὸ αἶμα.—*ἔφη*· ὁ Κῦρος.—*ἔλεγεν* = ἐνόει.—*τὸν λιμὸν*· ἀλλιαχοῦ (βιβλ. I. κεφ. Ε' § 12) ὁ Κῦρος λέγει εἰς τοὺς ὁμοτίμους· «*λιμῶ ὅσαπερ (= ὡσπερ) ὄψω διαχρησθε*»· λέγων λοιπὸν καὶ ἐδῶ *λιμὸν* ἐννοεῖ τὴν *λιτότητα*, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχον ἀσκηθῆ οἱ Πέρσαι.

(§ 5-6)

*δειπνίζω τινὰ* = παρέχω εἰς τινὰ δεῖπνον, φιλεῶ κάποιον.—*σσκοτάζει*· ἀπρόσωπον = γίνεται σκότος, σκοτεινιάζει.—*πενμπὰς* = πεντάς.—*διαπέμπω* = πέμπω κατὰ διαφόρους διευθύνσεις (ἐδῶ κί' ἐκεῖ).—*κρυπτεύω*· ἀμετάβατον = μένω κρυμμένος.—*ἅμα μὲν... ἅμα δέ* = ἀφ' ἑνὸς μὲν, ἀφ' ἑτέρου δέ.—*ἂν ἀποδιθράσκη* = ἂν προσπαθῆ νὰ ἀποδράσῃ.—*πολλοὶ ἐάλωσαν* = πάντες (οἱ ἐπιχειρήσαντες νὰ δραπτεύσουν) συνελήφθησαν.—*τοὺς λαβόντας* = τοὺς συλλαβόντας.—*οὐδὲ βουλόμενος* = καὶ εἰ ἐβούλου· καὶ μὲ τὸ κερὶ νὰ τὸν ἐγύρευες, θὰ ἐλέγομεν ἡμεῖς σήμερον.

(§ 7)

*διῆγον*· ἐνν. *τὸν χρόνον*.—*ἔπινον* = συνέπινον.—*αὐλοῦμαι* = ἀρχίζω τὸ τραγούδι μὲ εἰσαγωγὴν αὐλοῦ (= σουραυ-

λιοῦ).—*τὰ τοιαῦτα*· τὰ χρήσιμα εἰς τὸ πίνειν.—*ἤλω*· τοῦ ῥήματος ;—*ἔργα*=ἀσχολίαι (ἀποβλέπουσαι εἰς τὴν συντήρησιν αὐτῶν).

(§ 8)

*τὴν νύκτα ἐν ἧ'*· περὶ ταύτης βλέπε σημείωσιν § 13 τοῦ Δ'. κεφ.—*ἐπ' εὐτυχία*=ἐπὶ τῷ εὐτυχεῖ γεγονότι, δηλαδὴ τῆς νίκης.—*οἱ οἰκέται*=οἱ ὑπηρέται (τῶν στρατιωτῶν)· οὗτοι καλοῦνται ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος καὶ *ἐπίτροποι*.—*ἄτε...ἀπεληλυθόντων*=ἐπειδὴ εἶχον ἀναχωρήσει, ἐπειδὴ ἀπουσίαζον.—*ἀνειμένως (ἀνίημι)*=ἐλευθέρως, χωρὶς περιορισμόν.—*ἄλλως τε*=καὶ δι' ἄλλας αἰτίας καὶ διότι=καὶ μάλιστα.

(§ 9-10)

*θύραι*=ἀνάκτορον· ἐδῶ ;—*πλὴν οἷπερ*=πλὴν ἐκείνων, οὔτινες.—*ἐξῆλθε*· τῶν θυρῶν.—*βριμόομαι—οὔμαι (ἢ βριμάομαι—ῶμαι)*=φρουάτω ἐξ ὄργης, εἶμαι πολὺ ὠργισμένος.—*τῷ καταλιπόντας...οἷχεσθαι*· ἡ φυσικὴ σειρά τῶν λέξεων εἶναι· *τῷ οἷχεσθαι (=ἐπεὶ ὄχοντο) καταλιπόντας αὐτὸν ἔρημον*.—*ῶμος*=σκληρός, ἀγροῖκος.—*ἀγνώμων*=ἀνόητος, ἐπιπόλαιος.—*ῶσπερ λέγεται ῶμος εἶναι καὶ ἀγνώμων*=μὲ τὴν σκληρότητα καὶ τὴν ἐπιπολαιότητα, ἡ ὁποία, ὅπως λέγουν, τὸν ἐχαρακτῆριζεν.—*ἐπὶ τὸ*=πρὸς τό.—*ἀπρονοήτως*=χωρὶς ὑπολογισμόν (περὶ τοῦ τί εἶναι δυνατὸν νὰ συμβῆ).—*οὐκ ἂν ἐθελῆσαι*· τὸ ἀπαρέμφατον ἐκ τοῦ *ῶμην*.—*ἂν μὲν ὁ Κῦρος βούληται* (ἐνν. *παρεῖναι*)· ὥς ἀπόδοσις τῆς ὑποθετικῆς ταύτης προτάσεως πρέπει νὰ νοηθῆ τὸ «*καλῶς ἔχει*».—*τὴν ταχίστην* (ἐνν. *ὁδὸν*)=τάχιστα.

(§ 11-12)

*ὁ ταπεινός πορεύεσθαι*· ἐκεῖνος, περὶ τοῦ ὁποίου εἶπεν ἄνωτέρω (§ 9)· *τῶν παρόντων κελεύει τινά*.—*πῶς δὲ Κῦρος, ἔφη, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ*· ἐνν. *ἡῶρον τούτους*.—“*Οτι νῆ Δία*· τὸ *δι* αἰτιολογεῖ τὴν νοουμένην πρότασιν· *ἠρόμην οὕτω (καὶ πῶς ῶ δέσποια κλπ.)*, *δι*...—*ἀφεστηκότας*· μετοχὴ παρκ. τοῦ ῥήματος *ἀφίσταμαι*=ἀποστατῶ.—*ἠγοῦμαί τι*=ὑποδεικνύω εἰς.

τινα τὴν ὁδόν, γίνομαι ὁδηγός τινος. Ἡ ἔννοια τῶν λόγων τοῦ ὁμιλοῦντος ἔδῳ εἶναι αὕτη: Ἔκαμα τὴν ἐρώτησιν αὐτὴν (*καὶ πῶς, ᾧ δέσποτα κλπ.*), διότι ἐγὼ δὲν ἔχω ὁδηγόν, ὅπως ἀκούω, ὅτι εἶχεν ὁ Κῦρος μερικούς Ὑρκανίους, οἱ ὅποιοι ἔλθόντες ἔδῳ ἀνεχώρησαν μαζί του διὰ νὰ τοῦ χρησιμεύσουν ὡς ὁδηγοί. — *τῷ μηδ' εἰπεῖν αὐτῷ ταῦτα* = *τῷ μὴ εἰπεῖν* (= *ὅτι οὐκ εἶπεν*) *αὐτῷ μηδὲ ταῦτα* (τὰ τῆς ἀποστασίας δηλαδή τῶν Ὑρκανίων ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς καὶ προσχωρήσεως αὐτῶν πρὸς τὸν Κῦρον), — *ἔπεμπεν*: ὁ παρατατικὸς σημαίνει ἔδῳ καθαρῶς παρατάσιν χρόνου, ἐκφράζει δὲ τοῦτο: ἐπέμενε εἰς τὴν διαταγὴν του καὶ τὴν ἐπανελάμβανε πολλάκις. — *ὡς ψιλῶσων αὐτόν*: ἔνν. *τῶν Μήδων ψιλῶ τινά τινος* δὲ = ἀπογυμνῶ τινά τινος, *στερῶ τινά τινος*. — *ἰσχυρῶς* = ἐντόνως.

(§ 13)

*τότε*: δηλαδή κατὰ τὴν νύκτα, καθ' ἣν ἐκίνησεν ὁ Κῦρος πρὸς καταδίωξιν τῶν φευγόντων ἐχθρῶν. — *διασχισθέντες*: ἔνν. *τῆς ὁδοῦ διασχίζομαι τῆς ὁδοῦ* = χάνω τὸν δρόμον, παραστρατῶ. — *τριβος* = ἀτραπός, μονοπάτι. — *ἐντυγχάνω τινί* = συναντῶ τινα. — *ἠγεῖσθαι*: ἔνν. *αὐτοῖς ἠγοῦμαι τινί*: (βλ. § 11-12).

(§ 14)

*γίνομαι πρὸς τινί* = πλησιάζω τινά. — *εἰσέφρησαν*: ἄορ. τοῦ ῥήματος *εἰσφρέω*: *εἰσφρέω τινά* = ἐπιτρέπω εἰς τινα νὰ εἰσέλθῃ. — *ὑποφαίνει ἡμέρα* = ἀρχίζει νὰ φαίνεται ἡ ἡμέρα, νὰ γλυκοχαράξῃ. — *μάγοι*: λέξις περσική· ἐκάλουν δὲ οἱ Πέρσαι μάγους τοὺς ἐρμηνευτὰς τῶν ὀνειρῶν καὶ τῶν λοιπῶν φαινομένων, τοὺς ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καλουμένους μάντις. — *τὰ νομιζόμενα* = τὰ ὑπὸ τῆς συνηθείας καθωρισμένα. — *ἐξαιροῦμαι τι* = ἐκλέγω τι, ξεχωρίζω, βγάζω ἰδιαιτέρως. Οἱ βάρβαροι πρὸ τῆς διανομῆς τῶν λαφύρων μεταξὺ τοῦ στρατοῦ ἐξεχώριζον τιμητικὰ δῶρα διὰ τοὺς θεοὺς καὶ τὰ ἐπιφανῆ πρόσωπα. — *ἔχω ἀμφί τι* = εἰμί περὶ τι = ἀπασχολοῦμαι μὲ κάτι.

(§ 15)

Ὁ δέ· ὁ Κῦρος.—*προφαίνω*—προδηλῶ, δεικνύω ἐκ τῶν προτέρων.—*ὥς*—ὥστε.—*ἐγκρατής εἰμί τινος*—γίνομαι κύριός τινος.—*κατεργάζομαι*—ἐκτελῶ μὲ κόπον, φέρω εἰς πέρας μετὰ κόπου.—*φυλάττω*—διατηρῶ.—*ἐπὶ τοῖς ἐφ' ἡμῖν γιγνομένοις*—δι' ὅσα περιέρονται εἰς χεῖράς μας.—*αὐτίκα*—ἀμέσως, εἰς τὴν στιγμήν.

(§ 16—17)

*ἐπιπέμπω*—ἐπὶ τῷ ὑπάρχοντι πέμπω = κοντὰ εἰς τὸ ὑπάρχον πέμπω.—*κάρπωσις*—ὠφέλεια, ἀπολαυή.—*ἰών* ἐπὶ σημασίας ἀορίστου—ἐλθών.—*μέλει μοι περὶ τινος*—φροντίζω περὶ τινος.—*τροφῆ*—μέσα συντηρήσεως.—*αὐτοῖς*—αὐτῶν.—*ἄχομεν* ἔνν. λάφυρα.—*καλῶς καὶ νομίμως*—ὀρθῶς καὶ συμφώνως πρὸς τὴν συνήθειαν.—*τὰ μὲν πρὸς τοὺς θεοὺς... τὰ δὲ πρὸς τὸ κοινόν*—ὅσον ἀφορᾷ τοὺς θεοὺς..., ὅσον ἀφορᾷ τὸ δημόσιον.—*τὰς ἀρχάς* τὰς ἀνωτάτας ἀρχάς, τὰς μετὰ τὸν βασιλέα ἀρχάς.—*πεμπάντων* προστακτικὴ.—*ὀπτῆρ*—αὐτόπτης μάγιστρος.—*φραστῆρ*—ὀδηγός, σύμβουλος. Ὁ Κῦρος ζητεῖ ἀνθρώπους ἀπὸ τὴν Περσίαν, οἱ ὅποιοι νὰ παρακολουθοῦν τὴν δρασίν του καὶ νὰ τοῦ χρησιμεύουν ὡς σύμβουλοι ἐπὶ τῶν μελετωμένων σχεδίων του.—*λόχον* εἰς τὴν Κύρου Ἀνάβασιν ὁ λόχος εἶναι, ὅπως ἐμάθαμεν πέρυσι, τμημα στρατοῦ συγκείμενον ἐξ 100 ἀνδρῶν εἰς τὴν Κύρου Παιδείαν ὅμως ὁ λόχος ἀποτελεῖται ἀπὸ 24 ἀνδρας.—*προπομπὸς (προπέμπω)*—συνοδός.

(§ 18-19)

*ἐν πᾶσι*—ἐνώπιον ὄλων.—*μένειν* ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου νοητέον *αὐτοῦς*.—*ἀποροῦντες... ἀπειθεῖν*—ἀποροῦντες πῶς θὰ ἔφθαναν εἰς τὸ σημεῖον νὰ παρακούσουν εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ Κυαξάρου.—*φοβούμενοι*—ἀποροῦντες καὶ τὸ ἀποροῦντες καὶ τὸ φοβούμενοι περιέχουν περιῖπου τὴν ἔννοιαν τοῦ μὴ γνωρίζοντες, διερωτώμενοι.—*ἀπειλοῦντι* τῷ Κυαξάρῃ.

(§ 20)

ὄκνῶ *περὶ τινος* = φοβοῦμαι *περὶ τῆς τύχης τινός*. — *αἰσθάνομαι* = μανθάνω, πληροφοροῦμαι. — *ἀπεληλαμένους* = ; (βλ. «ἀπελήλανται εἰς ἄλλον τόπον» βιβλ. I κεφ. Β' § 3 4).

(§ 21)

*ἀλλὰ μὴν* = ἀλλ' ὅμως. — *μέμψις (μέμφομαι)* = μομφή, παράπονον. — *εὖ ποιῶ τινα* = εὐεργετῶ τινα, προσφέρω ὑπηρεσίας εἰς τινα. — *αὐτοματιζῶ* = πράττω τι αὐτομάτως, ἔξ ἰδίας πρωτοβουλίας (χωρὶς νὰ ἐρωτήσω κανένα). — *τῆς ἐξόδου* = τῆς διώξεως. — *ἠρωτήσατε τὸν Κναξάρην*. — *εἰ ἐξιίτε* = *εἰ δεῖ ἐξιέναι ὑμᾶς*. — *καὶ νῦν* = καὶ οὕτω. — *ὅτι ὑμῶν μὴ ἀχθομένῳ εἴη* = εἰς ὅποιον ἀπὸ σαῶ δὲν ἦτο (τοῦτο) δυσάρεστον. — *σάφ' (σάφα = σαφῶς) οἶδα* = καλῶς γνωρίζω, εἶμαι βέβαιος. — *πεπαίνομαι (πέπων)*· κυρίως λέγεται ἐπὶ τῶν ὀπωρῶν καὶ σημαίνει ὠριμάζω· μεταφορικῶς = καταπραῦνομαι, κατευνάζομαι.

(§ 22)

*πονῶ* = κουράζομαι. — *προσδέχομαι* = περιμένω. — *ἦτοι... ἦ = ἦ... ἦ*. — *πεισομένους*· τοῦ ὁ. *πείθομαι* = ὑπακούω· ἐδῶ = δηλῶ ὑποταγὴν αὐτοπροαιρέτως, μὲ τὴν ἐλευθέραν μου θέλησιν. — *εἰκόσ'*· ποῖον ὄῃμα νοεῖται ; — *προανύτω* = τελειώνω πρωτύτερα, φέρω ἐγκαίρως εἰς πέρας. — *χρηζῶ τινός* = ἔχω ἀνάγκην τινός, ἐπιθυμῶ τι. — *ὑπόμεινον προστάξας* = ἀφοῦ διατάξῃς, μείνε ὀπίσω (διότι ὁ Κῦρος ἠθέλε νὰ εἴπῃ εἰς αὐτὸν κατὰ ἰδιαιτέρως).

(§ 23-25)

*ἀλλὰ καί... φαίνει μοι*· ἐνῶ περιμέναμεν κανονικῶς νὰ ἐξαριθῶνται καὶ ἡ πρότασις αὕτη ἐκ τοῦ *αἰσθανόμενος*, ἐπέθη ὡς κυρία πρότασις, ἐν τῇ ὁποίᾳ τὸ *ἠδομαι αἰσθανόμενος* ἀντικατεστάθη ὑπὸ τοῦ ὁμοίου περίπου κατὰ τὴν σημασίαν *φαίνει*. — *συμφέρεει ἡμῖν ταυτά* = τὰ συμφέροντά μας ταυτίζονται. — *ἐχθίονες* = ; — *οὕτως οὖν* = εἰς τοιαύτας λοιπὸν δυσκόλους στιγμάς. —

ὅπως τῶν μὲν νῦν παρόντων... συμμάχων· ἡ φυσικὴ σειρά τῶν λέξεων εἶναι· ὅπως (=πῶς) μηδεὶς τῶν νῦν παρόντων συμμάχων ἀποστιαθεῖσιν ἡμῖν (δοτικὴ ἀντιχαριστικὴ = πρὸς βλάβην ἡμῶν).—προσληψόμεθα· ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ὅπως.—τοῦ Μήδου· τοῦ ἀπειταλμένου τοῦ Κυαξάρου.—ὁ ἀποκαλῶν=ὁ κοιμιστὴς τῆς διαταγῆς τῆς ἀνακλήσεως.—εὐρών δὸς=εὐρὲ καὶ δός.—ὅπου κάλλιστα διάξει (ἐνν. τὸν βίον)=εἰς τὴν ὁποίαν (σκηνὴν) θὰ περάσῃ ἀναπαυτικώτατα, μὲ ὅλην τὴν δυνατὴν ἄνεσιν.—προσιάτω ἔργον=ἐπιβάλλω ἔργον, ἀναθέτω ἔργασίαν.—ἦν ταῦτ' εὖ γένηται=ἐὰν ταῦτα (=ἡ ἐπιχείρησις μας) λάβῃ αἴσιον τέρμα, εὐδοκῶθῃ.

(§ 26)

Ὁ ἰὼν εἰς Πέρσας=ὁ μέλλον ν' ἀναχωρήσῃ εἰς τὴν Περσίαν (ὁ πρεσβύτατος, εἰς τὸν ὅποιον ἀπετάθη ἀνωτέρω (§ 16-17) ὁ Κῦρος).—σσκευάζομαι=ἐτοιμάζω τὰς ἀποσκευάς μου, τὰ πράγματά μου.—ἐπιστέλλω τινί τι=παραγγέλλω εἰς τινά τι.—ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ· εἰς τὴν § 16-17.—ἀποδίδωμι τὰ γράμματα=ἐπιδίδω τὴν ἐπιστολήν, ἐγχειρίζω τὴν ἐ.—τὰ ἐπιστελλόμενα=τὸ περιεχόμενον τῆς ἐπιστολῆς.—ὁμολογῶ=συμφωνῶ, δίδω ἀνάλογον ἀπόκρισιν.—πρὸς ταῦτα=ἐν σχέσει πρὸς αὐτά, ἐπάνω εἰς αὐτά (τὰ ἐν τῇ ἐπιστολῇ δηλ. γεγραμμένα).—ἐνῆν=ἦσαν γεγραμμένα.

(§ 27-28)

χαίρειν· ἐνν. λέγει. Ὁ συνήθης εἰς τοὺς Ἕλληνας τρόπος, κατὰ τὸν ὅποιον ἤρχιζαν τὴν ἐπιστολήν.—διαν...κρατῆ· ὁ Κῦρος ἐκ μειριοφροσύνης λέγει νικητὴν τὸν Κυαξάρην, ἐνῶ πράγματι αὐτὸς μόνον εἶναι ὁ νικητὴς.—γίγνεται=μένει.—ἐν κινδύνῳ καθίστημί τινα=ἀφήνω τινὰ ἐκτεθειμένον εἰς κίνδυνον.—καθήμενοι· ἐνν. ἀργοί.—μήκιστον· σπάνιος ὑπερθετικὸς βαθμὸς τοῦ ἐπιρρήματος μακρῶς=μακροτάτω.—μᾶλλον=πολὺ περισσότερον.

(§ 29-31)

*σκέψαι*· προστακτ. μέσ. ἀορ. α' τοῦ ῥήματος *σκοποῦμαι* = σκέπτομαι, λαμβάνω ὑπ' ὄψει μου. — *οὔφ*.... *μέμφη* = μέ ποῖον τρόπον φέρομαι ἐγὼ πρὸς σὲ καὶ πῶς φέρεσαι οὐ πρὸς ἐμὲ καὶ ὅμως μοῦ παραπονεῖσαι. — *οὐχ ὄσους* = οὐ (μόνον) τούτους, ὄσους· διότι ὁ Κύρος ἐκτὸς τῶν Περσῶν προσήγαγεν ὡς συμμαχους εἰς τὸν Κναξάρον τοὺς Ἀρμενίους (βλ. § 1—3) καὶ τοὺς Χαλδαίους, ὁμόρους τῶν Ἀρμενίων. — *ἐν τῇ φιλίᾳ*· δηλαδὴ *χώρα*. Ἐννοεῖται ἡ χώρα τῶν Ἀσσυρίων, ὅπου μετὰ τὴν νίκην ἦσαν τόσον ἀσφαλεῖς, ὅσον ἐὰν εὐρίσκοντο εἰς τὸ ἰδικόν των ἔδαφος. — *ὄσους*· δηλ. ἐκ τοῦ ἱππικοῦ τῶν Μήδων. — *δυνασθείην*· εὐκτική τοῦ σπανίου παθ. ἀορ. τοῦ ῥ. *δύναμαι* (*ἐδυνάσθην* = ἐδυνήθην). — *ὄντος*· ἐμοῦ. — *τοιγαροῦν* = ὡς ἐκ τούτου λοιπόν. — *ἀμφοτέροις ὑμῖν*· σοί τε δηλαδὴ καὶ τοῖς ἀκολουθήσασιν. — *ἐπιλανθάνομαι τινος* = λησμονῶ τινα, παύω νὰ ἐνθυμοῦμαι τινα. — *καὶ νῦν* = καὶ τώρα ἀκόμη. — *ἐπὶ στρατεύμα* = ἵνα ζητήσω τὴν ἀποστολὴν (νέου) στρατοῦ. — *ἐπιστέλλω*· ἔνν. *τοῖς Πέρσαις*, δηλαδὴ *τῷ πατρὶ καὶ τοῖς ἀρχοῦσι*. — *πρὶν ἡμᾶς ἐλθεῖν* = προτοῦ νὰ ἐπανεέλθωμεν ἡμεῖς αὐτοῦ (σύμφωνα μὲ τὴν ἐντολὴν τοῦ Κναξάρου). — *ὑπάρχω τι* = προσφέρω τὰς ὑπηρεσίας μου εἰς τινα. — *ὅπως ἂν ἐθέλωσιν*· ὑποκείμενον *ἐκεῖνοι*, οἱ μέλλοντες νὰ ἔλθουν ἐκ Περσίας στρατιῶται.

(§ 32-33)

*καίπερ ὦν* = ἂν καὶ εἶμαι. — *ἂν δῶς* = ἂ ἂν δῶς. — *ἀπειλοῦντα* = μὲ ἀπειλάς. — *μεταπέμπεσθαι*· τὸ ἀπαρέμφατον ἐκ τοῦ *συμβουλεύω*· τὸ δὲ *μεταπέμπομαι* = ; (προβλ. βιβλ. I, κεφ. Γ', § 2). — *φάσκοντα*· ἐναντιωματικὴ μετοχή. — *διδάσκω τινά* = διαφωτίζω τινά, ἀνοίγω τὰ μάτια κάποιου, ὅπως λέγομεν. — *μὴ φροντίζειν σοῦ* = νὰ ἀδιαφοροῦν εἰς τὰς διαταγὰς σου, νὰ μὴ σὲ λαμβάνουν ὑπ' ὄψει. — *ὅταν τάχιστα* = εὐθύς ὡς. — *ἔρρωσο* = ὑγίαινε. Συνήθης κατακλιεῖς εἰς τὰς ἐπιστολάς τῶν ἀρχαίων.

(§ 34)

*ἦ* = ὅπως. — *σύμφημι* = συμφωνῶ. — *καὶ γὰρ ἐγώ*..... *γέγραπται* = διότι ἐγώ, προκειμένου περὶ τῶν Περσῶν, σοῦ δίδα

ἐντολήν νὰ τοὺς ἀνακοινώσης ὅ,τι εἶναι γραμμένον εἰς τὴν ἐπι-  
στολήν.—*προσεντέλλομαι*—παραγγέλλω προσθέτως.

(§ 35-36)

*οἱ Πέρσαι δὲ*—οἱ Π. προσέτι.—*πρόσχωρος*—πλησιόχωρος,  
γειτονικός.—*ἀποφέρω*—φέρω καὶ παραδίδω.—*ὅπουπερ τοὺς  
πρόσθεν...ἐκέλευσεν*—*ἐν ᾧ χωρίῳ* (=τόπῳ) διέταξε τοὺς προη-  
γουμένως συλληφθέντας νὰ ἀπορρίπτουν (τὰ ὅπλα). Ὁ Κῦρος  
κατὰ τὴν κατάληψιν τοῦ δευτέρου στρατοπέδου τῶν Ἀσσυρίων  
εἶχε διατάξει, ἵνα οἱ συλλαμβανόμενοι αἰχμάλωτοι συγκομίζουν τὰ  
ὅπλα των εἰς ὄρισμένον μέρος, ὅπου ἐπὶ τοῦτο τεταγμένοι στρα-  
τιῶται τὰ ἔκαιαν.—*οἷς τοῦτο ἔργον ἦν*—*οὔτοι, οἷς ἔργον τοῦτο  
ἦν* (δηλ. τὸ *κάειν*)—ἐκεῖνοι, εἰς τοὺς ὁποίους εἶχεν ἀνατεθῆ ἡ  
ἐργασία αὐτή.—*ὀπόσων* ἔνν. *παλιῶν*.

## BIBLION VI

### ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

(§ 1)

*τῇ ὕστεραίᾳ*· μετὰ τὴν ἀποσύνθεσιν τοῦ στρατοῦ τῶν Ἀσσυρίων καὶ τῶν συμμάχων αὐτῶν καὶ τὴν κατάληψιν μεγάλου μέρους τοῦ ἀσσυριακοῦ ἐδάφους ὁ Κῦρος μετὰ τοῦ περσικοῦ στρατοῦ, τῶν λοιπῶν συμμάχων καὶ ἡγεμόνων καὶ λαῶν ἀποστάντων τοῦ βασιλέως τῶν Ἀσσυρίων, διηυθύνθη πρὸς τὰ μεθόρια τῆς Μηδίας καὶ Ἀσσυρίας. Πορευόμενος διῆλθεν ἔξω τῆς Βαβυλῶνος, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχε καταφύγει ὁ διασωθεὶς ἀσσυριακὸς στρατὸς μετὰ τοῦ Ἀσσυρίου βασιλέως. Κατὰ ταύτης οὐδὲν ἐπεχείρησεν ὁ Κῦρος, διότι ἐπροστατεύετο ὑπὸ φυσικῆς καὶ τεχνητῆς ὀχυρώσεως δυσκαταβλήτου. Ὄταν ἔφθασεν εἰς τὰ σύνορα τῆς Μηδίας ἐκάλεσε δι' ἀπεσταλμένου τὸν Κυαξάρην, ὅστις παρέμενεν ἀκόμῃ εἰς τὴν θέσιν, ὅπου διεξήχθη ἡ πρώτη κατὰ τῶν Ἀσσυρίων καὶ τῶν συμμάχων των ἐπίθεσις. Ὁ Μῆδος βασιλεὺς ἔσπευσε πρὸς τὸν Κῦρον ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ 40.000 Πέρσας ψιλούς, τοὺς ὁποίους ἀπέστειλεν εἰς τὸν Κῦρον ἢ κυβένησις τῆς Περσίας κατὰ τὴν γνωστὴν παραγγελίαν του. Εὐθὺς μετὰ ταῦτα ἐν κοινῷ μετὰ τοῦ Κυαξάρου συμβουλίῳ, εἰς τὸ ὁποῖον μετέσχον καὶ οἱ ἡγεμόνες τῶν συμμάχων, ἀπεφασίσθη νὰ γίνῃ διάλυσις τοῦ στρατοῦ, ἀφ' οὗ ἐν τῷ μεταξὺ ἀνεγερθῶν φρουρία ἐντὸς τῆς κατακτηθείσης χώρας, τῶν ὁποίων τὴν φρουρῆσιν νὰ ἀναλάβουν οἱ Πέρσαι. Αἴφνης πληροφορεῖται ὁ Κῦρος, ὅτι οἱ Ἀσσύριοι ἀνασυγκροτήσαντες τὸν στρατὸν των ἐν Βαβυλῶνι βαδίζουσιν πρὸς τὴν Λυδίαν, ὅπου γίνεται συγκέντρωσις μεγάλων στρατιωτικῶν δυνάμεων ὑπὸ τὴν γενικὴν ἀρχηγίαν τοῦ βασιλέως τῆς Λυδίας Κροίσου. Ἀφ' οὗ δὲ ὁ Κῦρος ἤλεγξε τὴν ἀλήθειαν τῶν πληροφοριῶν τούτων διὰ κατασκόπων, τοὺς ὁποίους ἀπέστειλεν εἰς τὸ παρὰ τὸν Πακτωλὸν ποτα-

μόν στρατόπεδον τῶν πολεμίων, ἐξεκίνησε μετὰ τοῦ στρατοῦ κατευθυνόμενος πρὸς τὴν Λυδίαν. Εἰς τὰ σύνορα παρέμεινεν ὁ Κυαξάρης μὲ τὸ τρίτον τῆς δυνάμεως τῶν Μήδων. Ὅταν ὁ Κῦρος μετὰ τοῦ στρατοῦ ἔφθασεν εἰς ἀπόστασιν ὀκτώ περίπου χιλιομέτρων ἀπὸ τοῦ τόπου τῶν ἐχθρικῶν συγκεντρώσεων ἐστάθμεισε. Κατόπιν ἐκάλεσε τοὺς ἀνωτάτους ἡγεμόνας τοῦ στρατεύματος καὶ ἔδωκεν ὁδηγίας περὶ τῆς θέσεως, τὴν ὁποίαν ἔπρεπε νὰ καταλάβῃ ἕκαστον στρατιωτικὸν τμήμα καὶ ἡγεμῶν κατὰ τὴν ἐπικειμένην μάχην. Συγχρόνως συνέστησεν, ὅπως τὴν ἐπομένην ἡμέραν πρῶτὴ προγευματίση τὸ στράτευμα καὶ ἐξοπλισθῇ. Ἡ ὑστεραία λοιπὸν εἶναι ἢ μετὰ τὰς δοθείσας ταύτας ἐντολὰς ἐπακολουθήσασα ἡμέρα.—*σπονδὰς ποιῶμαι*—προσφέρω σπονδὰς (εἰς τοὺς θεοὺς): *σπονδῆ* δὲ ἦτο ὁ οἶνος, τὸν ὁποῖον ἔχνον ἐκ ποτηρίου πρὸς τιμὴν τῶν θεῶν.—*χιτῶν* ἔδῶ=θώραξ. Οὗτος ἦτο πιθανῶς ἐκ δέρματος κεκαλυμμένου διὰ λεπίδων ἢ κρῖκων μεταλλίνων· πάντως διαφέρει τοῦ συνήθους θώρακος, ὅπως καθαρὰ φαίνεται ἐδῶ.—*προμετωπίδια*—*προστερνίδια* (ἐνν. *δπλα*). Ταῦτα ἦσαν χάλκινα καλύμματα τοῦ μετώπου καὶ τοῦ στήθους τῶν ἵππων.—*μόνιπποι*—οἱ μονοὶ ἵπποι, οἱ ἵπποι τῆς ἵππασίας οὗτοι ἀντιτίθενται πρὸς τοὺς ἐξευγμένους εἰς τὰ ἄρματα (*ὑπὸ τοῖς ἄρμασιν ὄντας*), οἱ ὁποῖοι συνήθως ἦσαν δύο.—*παραμηρίδια*—*παραπλευρίδια* (*δπλα*)—καλύμματα τῶν μηρῶν—καλύμματα τῶν πλευρῶν.—*τοὺς ὑπὸ τοῖς ἄρμασιν ὄντας*· τὸ *ἄρμα* ἦτο δίτροχον πολεμικὸν ὄχημα, ἐλαφρόν, ὅπισθεν ἀνοικτὸν καὶ ἀσκεπές, δεχόμενον ὀρθίους τὸν πολεμιστὴν καὶ τὸν ἡνίοχον· ἐσύρετο συνήθως ὑπὸ δύο ἵππων (*ξυνωρίς*), ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τεσσάρων (*τέθριππον*). Ἐδῶ ὅμως δὲν πρόκειται περὶ τοῦ ἀπλοῦ τούτου ἄρματος, ἀλλὰ τοῦ *δρεπανηφόρου* λεγομένου (ποῦ τὸ πρῶτον τὸ ἐγνωρίσαμεν); τὸ ὁποῖον διὰ πρώτην ἤδη φοράν ἐνεπνεύσθη ὁ Κῦρος νὰ κατασκευάσῃ. Τοῦτο εἶχε τροχοὺς ἰσχυροτάτους «ὡς μὴ ῥαδίως συντριβῆται» καὶ «ἄξονας μακρούς», ἔφερε δὲ «δρέπανα σιδηρᾶ ὡς διπήχη πρὸς τοὺς ἄξονας ἐνθεν καὶ ἐνθεν τῶν τροχῶν καὶ ἄλλα κάτω ὑπὸ τῶ ἄξονι εἰς τὴν γῆν βλέποντα» (βλ. εἰκ.), ἵνα δι' αὐτῶν εἰσβάλλουν οἱ ἡνίοχοι εἰς τὰς τάξεις τῶν ἐχθρῶν, ἐν ᾧ μέχρι τότε τὰ πολεμικὰ ἄρματα ἐχρησιμοποιοῦντο δι' ἀψιμαχίας μόνον καὶ ὡς βοηθητικὰ μέσα τῆς

διώξεως ἢ τῆς φυγῆς (Βιβλ. VI κεφ. Α' § 28-30). Τοιαῦτα δρεπανηφόρα ἄρματα κατεσκεύασεν ὁ Κῦρος 300.—*φοινικίς (ἦ)*— τὸ βαθέος ἐρυθροῦ χρώματος στρατιωτικὸν ἱμάτιον τῶν Λακεδαιμονίων, ὅμοιον τοῦ ὁποίου παρουσιάζει ἐδῶ ὁ Ξενοφῶν φοροῦντας τοὺς Πέρσας.

(§ 2)

*τῷ Ἀβραδάτα*· οὗτος ἦτο ἡγεμὼν τῶν συμμάχων τῶν Ἀσσυρίων Σουσίων. Ἐδραπέτευσεν μετὰ τῶν ἱππέων του ἐκ τοῦ ἄσσυριακοῦ στρατοῦ καὶ κατέφυγεν εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Κύρου διὰ τὴν ἐξῆς αἰτίαν· κατὰ τὴν δι' αἰφνιδιασμοῦ κατάληψιν τοῦ δευτέρου στρατοπέδου τῶν Ἀσσυρίων, καθ' ἣν ὁ Ἀβραδάτας ἀπουσίαζεν εἰς διπλωματικὴν ἀποστολήν, μεταξὺ τῶν συλληφθέντων αἰχμαλώτων ἦτο καὶ ἡ σύζυγος αὐτοῦ Πάνθεια (διότι οἱ Ἀσιᾶται ἡγεμόνες—πολλάκις καὶ οἱ στρατιῶται—στρατευόμενοι παρελάμβανον συνήθως μεθ' ἑαυτῶν καὶ τὰς οἰκογενείας των). Τὴν Πάνθειαν ἐξέλεξεν ὁ στρατὸς διὰ τὸν Κῦρον, εἰς τὸν ὁποῖον καὶ τὴν παρέδωκεν. Εἰς τὴν αἰχμάλωτον ταύτην ἐπεδαψίλευσεν ὁ Κῦρος πᾶσαν τιμὴν καὶ περιποίησιν. Ἐκ τοῦ γεγονότος τούτου καὶ διότι ἡ Πάνθεια ἐθαύμασε τὴν ὀσιότητα καὶ σωφροσύνην τοῦ Κύρου κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς αἰχμαλωσίας της, διεμήνυσεν εἰς τὸν σύζυγον αὐτῆς Ἀβραδάταν διὰ κατασκόπου νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ ἄσσυριακὸν στρατόπεδον καὶ νὰ προσέλθῃ εἰς τὸν Κῦρον. Προσελθὼν δὲ οὗτος συνειργάσθη μὲ ζῆλον μετὰ τοῦ Κύρου εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν δρεπανηφόρων ἀρμάτων. Μόνος του μάλιστα κατεσκεύασε τὸ ἰδικόν του μεγαλοπρεπές, διότι προήλειφεν ἑαυτὸν διὰ τὴν διοίκησιν τοῦ νέου τούτου πολεμικοῦ ὅπλου τοῦ Κύρου.—*τετράρρυμον ἄρμα*—τὸ τέσσαρας ὄρυμους (=τιμόνια) ἔχον ἄρμα.—*ἵππων ὀκτώ*· τί εἶναι συντακτικῶς ἢ γενικῆ;—*παγκάλως*—ὠραιότατα (διὰ ποῖον λόγον;).—*ἐκεκόσμητο*· συναπτόεν τῷ Ἀβραδάτα.—*λινοῦς (λίνεος)*—λινός, κατεσκευασμένος ἀπὸ λινάρι.—*ἐπιχώριος*—ὁ ἐν χρήσει ἔν τινι χώρᾳ· ἐδῶ· ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον ἐφόρουσιν οἱ Σούσιοι.—*αὐτοῖς· τῷ Ἀβραδάτα καὶ τοῖς ἱππεῦσιν αὐτοῦ*.—*χρυσοῦς*· ἐδῶ—ἐπίχρυσος.—*περιβραχιόνια* (ἐνν. ὄπλα) = κρίκοι (βραχιόλια) πρὸς φύλαξιν τοῦ βραχίονος.—*ψέλια πλατέα*—κρίκοι πλατεῖς.—

καρπὸς τῆς χειρὸς = ὁ ἄρμος τῆς ὠλένης καὶ παλάμης. — ποδή-  
 ρος χιτῶν = ὁ μέχρι τῶν ποδῶν φθάνων χιτῶν. — στολιδωτὸς  
 (χιτῶν) τὰ κάτω = χιτῶν σχηματίζων πολλὰς πτυχὰς εἰς τὸ κάτω  
 μέρος (στολῖς = πτυχὴ, falbalas) = πτυχωτός, φαρμπαλαδωτός  
 (ὅπως λέγουν αἱ γυναῖκες). — λόφος = λοφίον (τῆς περσικῆς περικε-  
 φαλαίας, πιθανὸν ἐκ τριχὸς τῆς οὐρᾶς Ἴλπου). — ὑακινθινο-  
 βαφῆς = βαμμένος διὰ χρώματος ὁμοίου πρὸ τὸ τοῦ ὑακίνθου.  
 Ὁ δὲ ὑάκινθος (ἡ σημερινὴ ἴσως βιολέτα), ἦτο ἄνθος φερόμε-  
 νον ὑπὸ διάφορα χρώματα παρὰ τοῖς ἀρχαίοις (μέλας, πορφυ-  
 ροῦς, ἐρυθρός, χρώματος σιδήρου, λευκός, κυανοῦς) — ἐποιή-  
 σατο = παρήγγειλε νὰ τῆς κατασκευάσουν (τίνος διαθέσεως εἶναι  
 τὸ ἐποίησατο); — ἐκμετροῦμαί τι = παίρνω τὰ μέτρα τίνος.

(§ 3)

συγκόπτω τὸν κόσμον = κόπτω εἰς μικρὰ τεμάχια τὰ κοσμή-  
 ματα καὶ τὰ διαλύω = λειώνω τὰ κοσμήματα. — οὔκουν (ἐνν. συ-  
 νέκοψα) τὸν . . . ἄξιον (κόσμον) = δὲν ἐχάλασα πάντως τὸ πο-  
 λυτιμότερόν μου κόσμημα. — ἐνέδυσ· τὸν Ἀβραδάταν. — ἐπειραῖτο  
 λανθάνειν (ἐνν. λείβουσα τὰ δάκρυα) = ἐπάσχιζε νὰ μὴ γίνῃ  
 ἀντιληπτή, ὅτι ἐδάκρυε. — λείβεται τὸ δάκρυα = τρέχουν τὰ  
 δάκρυα. — αὐτῆ = αὐτῆς. — κατὰ τῶν παρειῶν = ἐπὶ τῶν παρειῶν.

(§ 4)

ἐλευθέριος = ἐπιβλητικός. — ἅτε καὶ τῆς φύσεως ὑπαρχού-  
 σης = ἐπειδὴ καὶ ἐκ φύσεως ἦτο προικισμένος μὲ μεγαλοπρέπειαν  
 ἐξωτερικῆς παραστάσεως = ἐπειδὴ εἶχεν ἐκ φύσεως ἐπιβλητικὴν  
 σωματικὴν διάπλασιν. — ὑφηγίοχος ὁ ἠγίοχος, ὅστις καὶ παρόν-  
 τος πολλάκις τοῦ πολεμιστοῦ, ἀλλὰ πρὸ πάντων, ὅταν ἐκεῖνος  
 ἀπουσίαζεν, ἐκράτει τὰς ἡνίας.

(§ 5-8)

ὅτι μὲν . . . εἰμί. Ὁ λόγος ἐδῶ παρουσιάζει ἀνακολουθίαν, διότι  
 παρεμβληθέντος εὐθύς μετὰ τὴν ὑποθετικὴν πρότασιν (εἴ τις  
 καὶ ἄλλη κλπ.) τοῦ οἴμαι σε γινώσκειν, τοῦ ὁποίου ἡ θέσις

ἦτο εἰς τὸ τέλος τῆς περιόδου, ἐπανελήφθη τὸ *ὅτι* τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν ψυχολογικὴν κατάστασιν τῆς ὁμιλοῦσης, ἢ ὁποῖα κανονικῶς θὰ ἔλεγεν οὕτω «*ἀλλ' ὅτι μὲν, ὦ Ἀβραδάτα, εἴ τις καὶ ἄλλη πώποτε γυνὴ τὸν ἑαυτῆς ἄνδρα μεῖζον τῆς ἑαυτῆς ψυχῆς ἐτίμησε καὶ ἐγὼ μία τούτων (τῶν γυναικῶν) εἰμί, οἴμαί σε γινώσκειν*». — *πώποτε* = ποτὲ μέχρι σήμερον. — *ψυχῆ* = ζωή. — *καθ' ἓν ἕκαστον* = ἕνα-ἕνα χωριστά. — *τὰ ἔργα οἴμαί σοι . . . λόγων* = φαντάζομαι ὅτι σοῦ ἔχω παρῶσκει τὰς πράξεις μου περισσότερον πειστικὰς ἀπὸ τοὺς λόγους, οἱ ὁποῖοι ἐλέχθησαν αὐτὴν τὴν στιγμὴν κατ' ἔννοιαν = φαντάζομαι, ὅτι αἱ μέχρι τοῦδε πράξεις μου σοῦ ἔχουν πιστοποιήσει τοῦτο (τὸ ὅτι δηλαδὴ ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην γυναῖκα ἐτίμησε τὸν σύζυγόν της) καλύτερον ἀπὸ τοὺς λόγους, οἱ ὁποῖοι ἐλέχθησαν αὐτὴν τὴν στιγμὴν. — *οὕτως ἔχουσα πρὸς σέ* = μολονότι τοιαῦτα αἰσθήματα τρέφω πρὸς σέ = καίτοι εἶμαι τόσον ἀφωσιωμένη εἰς σέ. — *ἐπομνύω* = ὀρκίζομαι. — *τὴν φιλίαν* = εἰς τὴν ἀγάπην, ποῦ μᾶς ἐνώνει. — *ἧ μὴν* = ναί, ἀλήθεια ἢ χοῆσις τοῦ *ἧ μὴν* ἐπὶ ὄρκιων καὶ ἰσχυρῶν διαβεβαιώσεων. — *βούλεσθαι ἄν'* συναπτεόν πρὸς τὸ κατωτέρω *μᾶλλον μᾶλλον βούλομαι* δὲ = *προαιροῦμαι* = προτιμῶ. — *ἐπιέσασθαι* ἀπαρέμφ. μέσ. ἀορ. α'. τοῦ ὀήματος *ἐπιέννυμαι* (προβλ. *ἀμφιέννυμαι*, ἀμφίεις) = καλύπτομαι, σκεπάζομαι. — *γῆν ἐπιέννυμαι* = καλύπτομαι ἀπὸ χῶμα. — *αἰσχύνομαι* = ; — *τῶν καλλίστων* ἔνν. *ἔργων*, πράξεων — *ἀξιῶ τινα* = κρίνω τινὰ ἄξιον. *ἐξαιρεθεῖσαν* πότε; (βλ. σημείωσιν εἰς § 2). — *πρὸς δὲ* = *πρὸς δὲ τούτω* = προσέτι. — *ὅτε Ἀράσπας ἀπέστη* μεταξὺ τῶν ἄλλων κατασκόπων, τοὺς ὁποίους ἐχρησιμοποίησεν ὁ Κύρος, ὅταν ἔμαθε τὰ περὶ νέων ἐχθρικῶν συγκεντρώσεων εἰς τὴν Λυδίαν (βλ. σημείωσιν § 1) ἦτο καὶ ὁ Μῆδος Ἀράσπας. Οὗτος εἶχε συνδεθῆ ἐκ παιδικῆς ἡλικίας μετὰ τοῦ Κύρου, αὐτὸς δὲ ἦτο ἐκεῖνος, πρὸς τὸν ὁποῖον ὁ Κύρος, ἀναχωρῶν παῖς ἀπὸ τῆς Μηδίας, ἐχάρισε τὴν μηδικὴν στολὴν, τὴν ὁποίαν τοῦ εἶχε κατασκευάσει ὁ Ἀστυάγης «*δηλῶν ὅτι τοῦτον μάλιστα ἠσπάζετο*» (Βιβλ. I, κεφ. Δ', § 26). Εἰς αὐτὸν ἐπίσης εἶχεν ἀναθέσει τὴν φύλαξιν καὶ ἐπιμέλειαν τῆς Πανθείας. Ὅταν λοιπὸν ὁ Ἀράσπας ἀπῆλθεν εἰς τὸ ἐν Λυδία ἐχθρικὸν στρατόπεδον πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ἐμπιστευτικῆς ἀποστολῆς, ἢ ὁποῖα τοῦ ἀνετέθη, τῆς κατα-

σκοπείας δηλαδή τοῦ ἐχθροῦ, ὁ Κῦρος ἀφῆκε νὰ διαδοθῆ σκοπίμως εἰς τὸ στράτευμα, ὅτι ὁ Ἄρασπας ἠτύμολγησε πρὸς τοὺς ἀντιπάλους· ὑπὸ τὴν ἐντύπωσιν λοιπὸν αὐτὴν διατελοῦσα ἡ Πάνθεια ὁμιλεῖ ἤδη εἰς τὸν Ἀβραδάταν περὶ ἀποστασίας τοῦ Ἄρασπα καὶ ἐπαναλαμβάνει πρὸς αὐτὸν ὅ,τι εἶχεν εἶπει ἄλλοτε εἰς τὸν Κῦρον.—*αὐτῷ· τῷ Κύρῳ.*

(§ 9)

*ἀγαμαι* = θαυμάζω· ἐδῶ ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ *ἠδομαι*· διὰ τοῦτο καὶ τὸ αἴτιον ἐκφέρεται κατὰ δοτικὴν (*τοῖς λόγοις*).—*θυγών*· ἄορ. β'. τοῦ ῥήματος *θυγγάνω* = ψαύω, θωπεύω.—*ἀξίω... ἀνδρί, ἀξίω δέ... φίλω*· καθ' ἑλξιν πρὸς τὸ *μοι (δός μοι)* ἐτέθησαν κατὰ δοτικὴν ἀντὶ νὰ τεθοῦν κατὰ ποίαν πτώσιν;—*κατὰ τὰς θύρας*· ἐννοεῖται ἡ θύρα (=εἴσοδος) τοῦ δρεπανηφόρου ἄρματος, ἡ ὁποία μετὰ τὴν ἐπ' αὐτοῦ ἄνοδον τοῦ πολεμιστοῦ ἐκλείετο.—*ἀρμάτειος δίφρος* καὶ κατωτέρω ἀπλῶς *δίφρος* = *ἄρμα*. Κυρίως *δίφρος*, κατὰ συγκοπὴν ἐκ τοῦ *δίφορος (δῖς-φέρω)*, ἐκαλεῖτο ἡ θέσις τοῦ ἄρματος, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἴσταντο ὁ ὀδηγῶν (*ἠνίοχος, ὑφηνίοχος*) καὶ ὁ πολεμιστὴς (*παραβάτης*). Ὁ δίφρος οὗτος εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ Κύρου κατασκευασθέντα ἄρματα ἦτο «*ὡσπερ πύργος ξύλου*», τοῦ ὁποίου τὸ ὕψος ἔφθανε μέχρι τῶν ἀγκώνων «*ὡς δύνωνται ἠνιοχεῖσθαι οἱ ἵπποι ὑπὲρ τῶν δίφρων*» (Βιβλ. VI, κεφ. A, § 29).

§ 10)

*οὐκ ἔχουσα πῶς* = μὴ γνωρίζουσα πῶς.—*τῷ μὲν*· δηλ. *τῷ Ἀβραδάτα*.—*προήει* = ;—*λαθοῦσα αὐτὸν συνεφέειπετο*· ἀντὶ ἔλαθεν αὐτὸν *συνεπισπομένη· λανθάνω συνεπόμενος* δὲ = ἀκολουθῶ κρυφίως, χωρὶς νὰ γίνωμαι ἀντιληπτός.

(§ 11)

*ἀρμάμαξα*· ἀντιθέτως πρὸς τὸ ἄρμα, τὸ ὁποῖον εἶδομεν ὅτι ἦτο δίτροχον, ἡ ἀρμάμαξα ἦτο τετράτροχος, ὅπισθεν καὶ ἄνωθεν κλειστή, μὲ παραπετάσματα κατὰ τὰ πλάγια. Αὕτη ἐχρησιμοποι-

εἶτο κυρίως διὰ τὴν μεταγωγὴν γυναικῶν καὶ παιδίων.—*κατακλίνω τινά* = ὑποβοηθῶ τινὰ νὰ κατακλιθῆ, βάζω κάποιον νὰ πλαγιαίσῃ.—*σκηνή*· διὰ τῆς λέξεως ταύτης νοοῦνται τὰ παραπετάσματα, διὰ τῶν ὁποίων «*κύκλω ἦν περιπεφραγμένη*» ἡ ἄρμάμαξα, ὅπως ἱστορεῖ ὁ Πλούταρχος, καὶ περὶ τῶν ὁποίων ἐγινε λόγος ἄνωτέρω.—*καλοῦ ὄντος τοῦ θεάματος* = *καίπερ ὄντος καλοῦ τοῦ θεάματος* = ὅσον καὶ ἂν ἦτο ὠραῖον τὸ θέαμα.

(§ 12-13)

*καλλιερῶ* = ἔχω καλὰ (εὐνοϊκὰ) σημεῖα ἐκ τῶν ἱερῶν (= θυσιῶν).—*παραγγέλλω* = διατάσσω.—*κατέχων* = *παραγγέλλας κατέχειν* (= καταλαμβάνειν).—*σκοπαὶ* = ὑψώματα, τόποι ὑψηλὰ κείμενοι, ἀπὸ τῶν ὁποίων κατοπτρεῖ κανεῖς τὰ πέριξ.—*οἰ-άπερ ἔνν. ἔφαινον*.—*τὴν πρόσθεν νίκην*· τίνα;—*ῶν* = *ταῦτα, ὧν*.—*ἄν*· ἀναφέρεται εἰς τὸ *ἰέναι*.—*εὐθυμος* = πρόθυμος, θαρραλέος.

(§ 14-15)

*τὰ εἰς τὸν πόλεμον* = τὰ ἔργα τοῦ πολέμου, τὴν τέχνην τοῦ πολέμου.—*συντέθραφθε*· τίνος ὀήματος καὶ τίς τύπος; *ἐν τῷ αὐτῷ*· ἔνν. *χωρίῳ* (= τάξει).—*οἱ πολλοὶ* = οἱ περισσότεροι (διότι ἤδη ἔχουν προστεθῆ καὶ νέοι σύμμαχοι κατὰ τὰς μεταδοθείσας εἰς τὸν Κύρον πληροφορίας παρὰ τῶν κατασκόπων του)· *οἱ πολλοὶ* δέ, οὗτοι ἦσαν οἱ Ἀσσύριοι, Λυδοί, Φρυγες, Καππαδόκαι, Ἀράβιοι.—*μεθ' αὐτῶν* = μετ' ἀλλήλων.—*ἀμάχητοι* = *ἄμαχοι* = μὴ λαβόντες μέρος εἰς τὴν γενομένην μάχην.—*ἐκατέρων*· διότι καὶ εἰς τὸ ἐχθρικὸν στράτευμα ὑπῆρχον, ὡς ἐλέχθη ἄνωτέρω, νέοι σύμμαχοι (Αἰγύπτιοι, Κύριοι, Θερᾶκες, Ἕλληνες κλπ.) καὶ εἰς τὸ στράτευμα τοῦ Κύρου ἐπίσης (Γωβρύας, Γαδάτας, Καδούσιοι, Σάκαι, Ἀβραδάτας, ἀποστάται ὅλοι τοῦ βασιλέως τῶν Ἀσσυρίων).—*προδότας* = ἀνάνδρους, δειλοὺς.—*παραστάτης* = ὁ πλησίον τινὸς ἰστάμενος, ὁ ἐν τῇ μάχῃ σύντροφος (*προστάτης* = ὁ πρό τινος ἰστάμενος—*ἐπιστάτης* = ὁ ὀπισθεν ἰστάμενος).—*ὕμεῖς δὲ... μάχεσθε*· ἡ πλοκή: *ὕμεῖς δὲ οἱ μεθ' ἡμῶν (ὄντες) ἴστε, ὅτι μάχεσθε μετὰ θελόντων ἀρήγειν τοῖς συμ-*

*Ξενοφῶντος Κύρου Παιδεία*.—*Ἐκδοσις Α'*.

7

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

*μάχοις*—ἐνῶ σεις, οἱ ὅποιοι εἴσθε μαζί μας, γνωρίζετε, ὅτι συμπολεμεῖτε μὲ ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι ἔχουν ὅλην τὴν θέλησιν νὰ βοηθοῦν τοὺς συμμάχους των.—*εἰκὸς δέ*· τὸ δὲ ἐδῶ=ὄθεν, λοιπόν.—*πιστεύω τιγί*=ἔχω ἐμπιστοσύνην εἰς τινα.—*δμονόως μάχομαι*=μάχομαι διαπνεόμενος ἀπὸ τὰ ἴδια αἰσθήματα (πρὸς ἄλλους).—*μένοντας*=ἀκλόνητοι εἰς τὰς θέσεις των.—*τοὺς ἀπιστοῦντας*=τοὺς πρὸς ἀλλήλους δυσπιστοῦντας.—*ἐκποδὼν γίγνομαι*=ἀποχωρῶ, φεύγω (τὸ βάζω στὰ πόδια, ὅπως λέγομεν εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν).

(§ 16-18)

*ἴωμεν*· ὑποτακτικὴ παρακλευσματικὴ—ἄς ἐπέλθωμεν, ἄς βαδίσωμεν.—*πρὸς ἄσπλα τὰ τῶν πολεμίων*=ἐναντίον ἀόπλων, οἷα εἶναι τὰ ἄρματα τῶν ἐχθρῶν (διότι ἐκείνων δὲν ἦσαν δρεπανηφόρα). Ἐν τῇ προθέσει *πρὸς* ἐνυπάρχει κάποια συγκριτικὴ ἔννοια = ἐν συγκρίσει πρὸς...—*ὡς δ' αὐτως* = ὡσαύτως, ἐπίσης.—*ὠπλισμένους*· διότι καὶ οἱ ἵπποι (*οἱ τε μόνιπποι καὶ οἱ ὑπὸ τοῖς ἄρμασιν ὄντες*) ἔφερον χάλκινον ὄπλισμὸν (*προμετωπίδια, προστερνίδια, παραμηρίδια καὶ παραπλευρίδια*) καὶ οἱ ἵππεῖς καὶ ἡνίοχοι ἐφόρουν ἀμυντικὴν πολεμικὴν σκευὴν (Βιβλ. VI, κεφ. Δ', § 1).—*ὡς*=ὥστε.—*ἐκ χειρὸς*=ἐκ τοῦ συστάδην, σῶμα πρὸς σῶμα.—*Αἰγύπτιοι δέ*· κανονικῶς ἔπρεπε νὰ εἶπῃ ὁ Ξενοφῶν *Αἰγυπτίοις δὲ μόνον νέοις μαχεῖσθε, οἱ ὁμοίως μὲν (τοῖς ἄλλοις) ὠπλισμένοι εἰσίν, ὁμοίως δὲ τεταγμένοι*. Οἱ Αἰγύπτιοι ἔφερον ἀντὶ παλτῶν μακρὰ δόρατα, ποδήρεις ξυλίνας ἀσπίδας καὶ κοπίδας, ὅπως μᾶς ἐδίδαξεν ὁ Ξενοφῶν ποῦ;—*ἢ ὡς ποιεῖν τι*· ὁ β' ὄρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται ἐδῶ διὰ τοῦ ἢ ὡς (=ὥστε) μετ' ἀπαρεμφάτου· *διατί*;—*ποιεῖν τι*· τὸ *τί*=ἀξιόλογόν τι, ἐπωφελές τι.—*εἰς ἑκατὸν*=εἰς βάθος ἑκατὸν ἀνδρῶν· κατὰ τὰς πληροφορίας τοῦ Ἀράσπα.—*πλὴν πάνυ ὀλίγων*· ὅσοι δηλαδὴ εἶναι εἰς τὰς πρώτας γραμμάς.—*πιστεύω*· ἐδῶ=ἐλπίζω.—*εἰ ὠθοῦντες ἐξώσειν πιστεύουσιν*=ἐὰν ἐλπίζουν, ὅτι διὰ τῆς πιέσεως τοῦ ὄγκου των θὰ μᾶς ἀπωθήσουν.—*ἵπποις αὐτοὺς... ἰσχυριζομένῳ*=θὰ εἶναι ἀνάγκη αὐτοῖς νὰ ἀνθίστανται κατὰ πρῶτον ἐναντίον τῶν ἵππων μας καὶ (δεύτερον) ἐναντίον ὄπλων (=σιδήρῳ), τὰ ὅποια γίνονται ἐπικινδυνότερα

διὰ τὸν ἀντίπαλον ἐκ τῆς ὀρμῆς τῶν ἵππων.—*ἦν τις ὑπομείνη*—ἐάν τις μείνη εἰς τὴν θέσιν του.—*φαλαγγομαχῶ*—μάχομαι πρὸς τὰς φάλαγγας (=τάξεις) τοῦ στρατοῦ.—*πυργομαχῶ*—μάχομαι ἐναντίον πύργων, κατὰ τῶν ἀπὸ τῶν πύργων μαχομένων· *πύργοι* δὲ ἐλέγοντο κυρίως μὲν οἱ ἐπὶ τῶν τειχῶν πόλεως, ἐδῶ δὲ οἱ κινητοὶ πύργοι, οἵτινες ἐφέροντο ἐπὶ βάσεως τροχοφόρου συρομένης ὑπὸ ὀκτὼ ζευγῶν βοῶν (Βιβλ. VI, κεφ. I, § 52). Οἱ πύργοι οὗτοι, οἱ ὁποῖοι τὸ πρῶτον ἀναφέρονται ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος, εἶχον στοὰς καὶ ἐπάξεις, ἐπὶ ἐκάστου δὲ αὐτῶν ἐτοποθετεῖτο δύναμις εἴκοσι ἀνδρῶν ψιλῶν. Τὸ ὕψος των, συνυπολογιζομένης καὶ τῆς τροχοφόρου βάσεως, ἦτο τριῶν ὀργυιῶν (*τριώργυρον*). [βλ. εἰκ.] Εἰς ὑστερωτέρους χρόνους οἱ τοιοῦτοι πύργοι ἐφέροντο ἐπὶ τῶν νώτων ἐλεφάντων, ἐξ οὗ καὶ *πυργοφόροι* ἢ *πυργοῦχοι* ἐλέγοντο οἱ ἐλέφαντες οὗτοι.—*οἱ ἀπὸ τῶν πύργων* βραχυλογικῶς, ἀντί: *οἱ ἐν τοῖς πύργοις ἀπὸ τῶν πύργων*.—*ἐπαρῆξουσιν* τὸ ῥῆμα εἶναι εἰς τὸν ἐνεστώτα· *ἐπαρῆγω* πῶς ἡρμηνεύσαμεν τὸ ἀπλοῦν *ἀρῆγω*;—*ἀμηχανῶ* = εὐρίσκομαι ἐν ἀμηχανίᾳ, δὲν ἠξεύρω τί νὰ πράξω.

(§ 19•20)

*ἐνδέομαι τινος*—ἔχω ἀνάγκην τινός.—*καὶ εἰ μὲν τὸ καὶ=καὶ τοίνυν*, καὶ νῦν.—*εἰ δὲ μὴ (βούλειαι τις εἰπεῖν τι)*—ἄλλως.—*πρὸς τὰ ἱερά*—εἰς τὸν τόπον, ὅπου ἔγιναν αἱ θυσίαι.—*οἷς ἐθύσαμεν θεοῖς=τοῖς θεοῖς, οἷς ἐθύσαμεν*· ὁ Κῦρος μεταχειρίζεται τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν τοῦ ῥήματος, μολονότι αὐτὸς μόνον ἔθυσε, διότι ἐν τῇ ιδιότητι του ὡς ἀρχηγοῦ τοῦ στρατοῦ θύει ὑπὲρ ὅλου τοῦ στρατεύματος.—*τάξις*· εἰς τὴν Κύρου Παιδείαν νοεῖται, ὡς εἶδομεν, (βιβλ. I' κεφ. Δ' § 20) τμημα στρατοῦ ἀποτελούμενον ἀπὸ ἐκατὸν πεζοῦς ἢ ἰσοαριθμοῦς ἵππεις.—*ἅπερ ἐγὼ ὑμᾶς*· ἐνν. *ὑπέμνησα*.—*τις*—εἷς ἕκαστος.—*τοῖς ἀρχομένοις*—εἰς τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἀνδρας.—*σχῆμα*—ἡ ἐκφρασις, τὸ καθόλου ἐξωτερικόν.

## ΒΙΒΛΙΟΝ VII.

### ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

(§ 1-2)

τότε· μετὰ τὴν παρακείμεσιν τοῦ Κύρου πρὸς τοὺς ἡγεμόνας τοῦ στρατοῦ, οὗτοι συνέταξαν τὰς οἰκείας στρατιωτικὰς μονάδας, μεθ' ὃ ἤρχισεν ἡ προέλασις. Ὅταν εἶχαν προχωρήσει εἴκοσι περίπου στάδια ἀπὸ τοῦ τόπου τῆς ἔξορμήσεως ἐφάνη ὁ ἐχθρός. Ἐπηκολούθησε κρατερὰ μάχη, καθ' ἣν τὸ κέντρον τῶν ἐχθρῶν, τὸ ὁποῖον κατεῖχον οἱ Αἰγύπτιοι, προσέβαλεν ἐρρωμένην ἄμυναν. Ἐπὶ τέλους ἡ νίκη ἔκλινεν ὑπὲρ τῶν περσικῶν ὄπλων. Ὁ βασιλεὺς τῶν Ἀσσυρίων μετὰ μέρος τῶν δυνάμεών του ἔφυγε πρὸς τὴν Βαβυλῶνα, ἐνῶ συγχρόνως ὁ ἀρχιστράτηγος τῶν ὄλων ἐχθρικῶν δυνάμεων Κροῖσος ἐτρόπη πρὸς τὰς Σάρδεις, τὴν πρωτεύουσαν τῆς ἐπικρατείας του. Κατ' αὐτοῦ στρέφεται ἤδη ὁ Κύρος καὶ μετὰ βραχυτάτην πολιορκίαν καταλαμβάνει τὰς Σάρδεις. Ὁ Κροῖσος συλληφθεὶς ἐκδηλοῖ μεταμέλειαν καὶ θέτει εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Κύρου τοὺς θησαυροὺς του, ἀπὸ τοῦ χρόνου δὲ τούτου καὶ ἐφεξῆς ἔγινε, κατὰ τὸν Ξενοφῶντα, πιστὸς καὶ ἀφωσιωμένος φίλος του· διὰ τοῦ τότε λοιπὸν ἔννοεῖ ὁ συγγραφεὺς τὴν ἐσπέραν τῆς ἀλώσεως τῶν Σάρδεων.—*οὕτως*· τουτέστι ὁ μὲν Κύρος μετὰ τὸ συναίσθημα τῆς χαρᾶς διὰ τὴν νίκην, ὁ δὲ Κροῖσος μετὰ τὸ συναίσθημα τῆς λύπης διὰ τὴν ἥττάν του.—*τοὺς φίλους*· τοὺς ὁμοίτους.—*τοὺς ἡγεμόνας τοῦ στρατεύματος*· ἔνν. τῶν συμμάχων.—*ταίτω*=δρίζω.—*τοὺς θησαυροὺς*· τοῦ Κροῖσου, τοὺς ὁποίους κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἔθεσεν οὗτος εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ νικητοῦ.—*ὅποσα χρήματα*· ἀντὶ ὅποσα τούτων τῶν χρημάτων.—*ἐξελεῖν*· ἐκ τοῦ ἐκέλευσεν.—*ὅποια ἂν οἱ μάγοι ἐξηγῶνται* (ἔνν. *ἐξελεῖν*)=ὅποια τυχὸν παραγγέλλουν (δρίζουν) οἱ μάγοι (να ἐκλέξουν διὰ τοὺς θεοὺς). — *παραδέχομαι* = παραλαμβάνω.

νω.—*ζύγαστρον*—ξύλινον κιβώτιον, κασέλλα.—*ἴστημι ἐν ζυγάστροις* = τοποθετῶ εἰς τὰ ξύλινα κιβώτια.—*ἐφ' ἀμαξῶν* ἢ ἀμαξα ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ ἄρμα ἦτο βαρὺ ὄχημα πρὸς μεταφορὰν πραγμάτων, ἐσύρετο δὲ ὑπὸ ὄνων ἢ βοῶν.—*ἐφ' ἀμαξῶν ἐπισκευάζω* = τοποθετῶ ἐπὶ ἀμαξῶν.—*διαλαγχάνω* = μοιράζω διὰ λαχνοῦ (κλήρου).—*τὰς ἀμάξας*· κοινὸν ἀντικείμενον τοῦ *διαλαχόντας* καὶ τοῦ *κομίζειν*.—*ὄπη* (=ὄποι) καιρὸς εἴη=ὄπου ὑπάρχει (δοθῆ) εὐκαιρία.—*διαλαμβάνοιεν*=*διαλαβόντες λαμβάνοιεν*· *διαλαμβάνω* δὲ=διαμοιράζω, διανέμω.—*τὰ ἄξια*=τὰ κατ' ἀξίαν, τὰ ἀνάλογα πρὸς τὴν δρᾶσίν του.—*οἱ μὲν* ἐκεῖνοι, πρὸς τοὺς ὁποίους ἔδωκεν ὁ Κύρος τὰς ἀνωτέρω διατάγας, δηλαδὴ οἱ ὁμότιμοι καὶ οἱ ἡγεμόνες τοῦ συμμαχικοῦ στρατοῦ.

(§ 3-5)

τινάς... *τῶν ὑπηρετῶν* νοοῦνται οἱ σωματοφύλακες τοῦ Κύρου.—*εἶπατε*;—*θανυμάζω*=ἀπορῶ.—*θαμίζω ἐπίτινα*=*θαμινὰ* (=συχνὰ) *προσέρχομαι τινι*=ἔρχομαι συχνὰ πρὸς συνάντησίν τινος.—*ἐφ' ἡμᾶς*=ἐπ' ἐμέ, πρὸς συνάντησίν μου.—*ἐμβάλων τὸ ἄρμα εἰς τοὺς Αἰγυπτίους*· ὁ Ἀβραδάτας καταλαβὼν ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἁρμάτων τὸ κέντρον τῆς παρατάξεως εἰσέβαλε κατὰ τὴν κατάλληλον στιγμὴν εἰς τὰς ἀπέναντι αὐτοῦ τάξεις τῶν Αἰγυπτίων, αἱ ὁποῖαι μετὰ γενναίαν ἀντίστασιν υπεχώρησαν. Ἐν τῷ μεταξὺ τὸ ἄρμα τοῦ Ἀβραδάτου διελαῦνον διὰ τῶν ἐχθρικῶν γραμμῶν προσέκρουσεν ἐπὶ πτωμάτων καὶ λοιπῶν στερεῶν ἀντικειμένων καί, ἀφ' οὗ ἔχασε τοὺς τροχοὺς του, ἔπεσε καὶ ἐθρουματίσθη. Ὁ ἐπιβαίνων αὐτοῦ Ἀβραδάτας ἐπληγώθη καὶ μετὰ ταῦτα «*κατεκόπη ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν*» (Βιβλ. VII κεφ. Α'. § 29-32).—*οἱ δ' ἄλλοι* ἠνίοχοι.—*τῶν ἐταίρων*· οἱ *ἐταῖροι* καὶ *ὁμοτράπεζοι* αὐτοῦ συνεισέβαλον μετὰ τοῦ Ἀβραδάτου εἰς τοὺς Αἰγυπτίους (Βιβλ. VII, κεφ. Α'. § 30).—*ἐκκλίνω*=τρέπομαι εἰς φυγὴν.—*στίφος*=πλήθος.—*ἔφη*· ὁ ὑπηρετῆς.—*ἡ γυνή*· ἡ Πάνθεια.—*ἀναιροῦμαι τὸν νεκρὸν*=σηκῶνω τὸν νεκρὸν ἀπὸ τὸ μέρος, ὅπου ἔπεσε, καὶ τὸν μεταφέρω ἀλλοῦ νὰ τὸν θάψω (*θάπτω*=θάπτω ἐπὶ τόπου) [πρβλ. τὸ εἰς τὴν Κύρου Ἀνάβασιν «*οὔτε ἀνελέσθαι οὔτε θάψαι ἐδυνάμεθα*»].—*ὀχοῦμαι*=ἐπο-

χοῦμαι, μεταφέρομαι ἐπὶ ὀχήματος.—πρὸς τὸν Πακτωλὸν ποταμὸν=παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Π. ποτ. ἐπεξήγησις τοῦ ἐνθάδε ποι.—θήκη=τάφος.—τὴν δὲ γυναῖκα λέγουσιν ὡς κάθηται κλπ. πῶς θὰ εἶχε κανονικώτερον ὁ λόγος; τί συντακτικὸν φαινόμενον παρατηροῦμεν ἐδῶ;—οἷς εἶχε=τούτοις, ἃ εἶχε=μέτ' ὅ,τι εὐρέθη εἰς τὰς χειρὰς της —ἔχουσα=κρατοῦσα.

(§ 6-7)

ἐπαίσατο τὸν μηρόν' εἰς ἐκδήλωσιν θλίψεως, ὅπως οἱ ὀμηρικοὶ ἤρωες. (Ὅδυσ. Ν στίχ. 198 καὶ Ἰλιάδ. Μ στίχ. 162 καὶ ἀλλαγῶν).—ἄρα=ὅπως ἦτο φυσικόν.—ἐπὶ τὸ πάθος=εἰς τὸ μέρος, ὅπου ἐξετυλίσσετο ἡ θλίβερά σκηνή (πρὸβλ. ἐλθόντες πρὸς τὰ ἱερά [Βιβλ. VI, κεφ. Δ', § 20].—Γαδάτας καὶ Γωβρύας' Ἀσσύριοι ἡγεμόνες προσχωρήσαντες εἰς τὸν Κῦρον καὶ μετ' ἀφοσιώσεως ὑπηρετοῦντες αὐτόν.—ὅ,τι δύναιτο καλὸν κόσμημα=ὅ,τι κάλλιστον κόσμημα.—ἀνδρὶ...τετελευτηηκότι (=τελευτήσαντι)=δι' ἄνθρωπον ἀγαπητὸν καὶ γενναῖον, ὁ ὁποῖος ἐφονεύθη=πρὸς μεγαλοπρεπῆ στολισμὸν τοῦ πτώματος ἐνὸς φονευθέντος ἀγαπητοῦ καὶ γενναίου ἀνδρός.—μεταδιώκω τινὰ=ἀκολουθῶ τινὰ ἐκ τοῦ πλησίον.—καὶ ὅστις...εἶπε τούτῳ=καὶ εἶπε (=ἐπέταξεν εἰπεῖν) τούτῳ, ὅστις (=ὅς) εἶχε (ὑπ' αὐτόν=ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψίν του) τὰς ἐπομένας ἀγέλας καὶ βοῦς καὶ ἵππους καὶ ἅμα πρόβατα πολλά, ἐλαύνειν (ταῦτα). — ὅπη=ἐκεῖσε ὅπου.—αὐτόν' τὸν Κῦρον.—ὡς ἐπισφαγείη' ἐνν. ταῦτα' ἐπισφάττομαί (ἢ ἐπισφάζομαι) τινι δὲ=σφάζομαι (=θυσιάζομαι) πρὸς τιμὴν τινος.

(§ 8-10)

ἐπὶ τῷ πάθει=διὰ τὴν συμφορὰν.—ἀγαθὴ=εὐγενής.—ἀπολιπών' ἀντὶ ἀπολιποῦσα' ἐτέθη τὸ ἄρσενικὸν γένος τῆς μετοχῆς, διότι διὰ τῆς λέξεως ψυχὴ εἶχεν ἐν νῶ τὸν Ἀβραδάταν (σχῆμα κατὰ τὸ νοούμενον).—οἴχη δὴ ἀπολιπὼν ἡμᾶς=ἔφυγες λοιπὸν καὶ μᾶς ἀφήκες=μᾶς ἐπαράτησες λοιπὸν κι' ἔφυγες;—δεξιούμαι τινὰ' κυρίως χαιρετίζω τινὰ διὰ τῆς δεξιᾶς, ὑποδέχομαι τινὰ' ἐδῶ=λαμβάνω τὴν δεξιάν τινος.—ἡ χεὶρ τοῦ νεκροῦ ἐπη-

κολούθησεν—ἡ χεὶρ τοῦ νεκροῦ ἠκολούθησε τὴν χεῖρα τοῦ Κύρου, ἔμεινε εἰς τὸ χεῖρι τοῦ Κύρου.—*κοπίς* =; ἤλγησε (*ἀλγῶ*) = ἠσθάνθη πόνον εἰς τὴν ψυχὴν, ἐρράγιεν ἢ καρδιά του.—*ἀνοδύρομαι* = θρηνηλογῶ, σύρω τοὶς φωνές.—*δεξαμένη* τὴν χεῖρα.—*δὴ* = εὐθύς, ἄμέσως.—*πάλιν* = ἐκ νέου· συναπτεόν τῷ προσήρμοσε.—*προσαρμόζω τι* = τοποθετῶ τι εἰς τὴν θέσιν του, βάζω εἰς τὸν τόπον του.—*καὶ τὰλλα* τὰ ὑπόλοιπα μέλη τοῦ σώματός του.—*τοι* = ναί, σὲ βεβαιῶ.—*οὕτως ἔχει* = οὕτως ἔχουσιν, εἰς ὁμοίαν κατάστασιν εὐρίσκονται.—*ἀλλά... ὄρα*ν; ἢ ἐρώτησις αὕτη ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὴν πρότασιν· *ἀλλ' οὐ δεῖ σε ὄρα*ν = ἀλλ' ἀπόφυγε τὸ δυσάρεστον τοῦτο θέαμα.—*ταῦτα* τὰ τραύματα.—*οὐχ ἥκιστα* = μάλιστα, κυριώτατα (σχῆμα λιτότητος).—*δι' ἐμὲ—διὰ σέ* = διὰ τὴν πρὸς ἐμὲ καὶ σὲ ἀφοσίωσιν καὶ ἀγάπην.—*γάρ*· ἐπεξηγηματικός.—*μῶρα* (*μῶρος*) = μωρά.—*διακελεύομαί τι* = παρωθῶ τινα, σπρώχνω κάποιον νὰ κάμῃ κάτι. Ἡ Πάνθεια ἐννοεῖ τὰς μεθ' ὄρκου παρακελεύσεις, τὰς ὁποίας ἔκαμεν εἰς τὸν Ἀβραδάταν κατὰ τὴν ὥραν τοῦ ἀποχωρισμοῦ των (Βιβλ. VI, κεφ. Δ', § 5-8).—*πολλά*· σύστοιχον ἀντικείμενον τοῦ *διακελεύομην*.—*οὗτος*· δεικνύει τὸ πτώμα τοῦ Ἀβραδάτου.—*οὐ τοῦτο ἐνενόει* (τοῦ ὄ. ἐννοῶ) = δὲν ἐλάμβανεν ὑπ' ὄψει του τοῦτο, δὲν ἔβαζεν εἰς τὸ μυαλό του τοῦτο.—*ὄ, τι πείσοιτο* = τί θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ πάθῃ (τὸ πείσοιτο τίνος ῥήματος εἶναι);—*ποιήσας=εἰ ποιήσειε*.—*σοί*· εἰς τὸ *χαρίσαιτο*.—*καὶ γὰρ οὖν* = πάντως, τὸ γεγονὸς εἶναι.—*ἀμέμπτως* = γενναίως.—*ἢ παρακελενομένη=ἢ παρεκελευόμην* (ἀνωτέρω εἶπε *διακελευόμην*).—*παρακάθημαι* = κάθημαι πλησίον του (καὶ δὲν κοιτάζω τί θὰ κάμῃ κι' ἐγώ). Διὰ τοῦ *ζῶσα παρακάθημαι*, ὅπερ λέγεται μετὰ πικρᾶς εἰρωνείας, ὑπαινίσσεται ἡ Πάνθεια, ὅτι σέπτεται νὰ πράξῃ τι, τὸ ὁποῖον δὲν ἀποκαλύπτει.

(§ 11)

*ἀλλ' οὗτος μὲν*· ὁ Κύρος ἀπαντᾷ εἰς τοὺς τελευταίους λόγους τῆς Πανθείας.—*μὲν δὴ* = ἀσφαλῶς, ὠρισμένως.—*λαβοῦσα*· ἐν. *τάδε παρ' ἐμοῦ* (τὰ ὑπὸ τοῦ Γαδάτου καὶ Γωβρῦου μεταφερθέντα κοσμήματα).—*λαβοῦσα ἐπικόσμει* = λαβὲ καὶ ἐπικό-

σμεϊ.—*τοῖς παρ' ἐμοῦ* ἔνν. *διδόμενοις*.—*παρῆν...* φέροντες παρατηρητέον, ὅτι τὸ μὲν ὄημα συνεφώνησε πρὸς τὸ ἕτερον τῶν ὑποκειμένων, ἢ δὲ μετοχὴ πρὸς ἀμφοτέρω. — *ἔφη* = ἔσυνέχισεν.—*τὰ ἄλλα*—κατὰ τὰ ἄλλα, (τὰ ἐμπρέτοντα εἰς νεκρὸν, ὃ ὁποῖος ἠρωϊκῶς ἀγωνιζόμενος ἔπεσεν).—*ἄτιμος*—ὃ ἔστερημένος τῶν ἐπιταφίων τιμῶν. — *χώσουσι*· μέλλ. τοῦ ὄ. *χώννυμι* ἢ *χόω-ῶ*—συσσωρεύω χῶμα.—*χώννυμι μνήμα* (τάφον, τύμβον, σῆμα)—*ἀνεγείρω μνήμα*.—*καὶ τὸ μνήμα πολλοί... ἡμῶν* = καὶ πολλὰ χέρια θὰ ἐργασθοῦν διὰ νὰ τοῦ ἀνεγείρουν μνήμα ἄξιον ἡμῶν.—*ῥσα*—τοσαῦτα, ὅσα.—*εἰκόδς* (ἔνν. *ἔστιν*)· δηλ. *ἐπισφαγήναι*.

(§ 12)

*σωφροσύνη*—σεμνότης.—*καὶ τᾶλλα τιμήσω*—καὶ τὰς ἄλλας τιμὰς (αἱ ὁποῖαι σοῦ ἀροῦζουν) θὰ σοῦ ἀπονείμω· ἐλευθέρως—μεταξὺ τῶν ἄλλων τιμῶν, τὰς ὁποίας θὰ σοῦ ἀπονείμω, θά...—*συστήσω* ἔνν. *σέ τινι· συνίστημί τινά τινι* δὲ—διαπιστεύομαί τινα εἰς τὰ χέρια κάποιου—*παραδίδω* τινὰ εἰς τὴν ἐπίβλεψίν τινος.—*ἀποκομίζομαι*—μεταφέρω.—*ἐθέλης*· δηλ. *ἀποκομισθῆναι*.—*χρηζῶ*—ἐπιθυμῶ.—*θάραρει*—μὴ φοβεῖσαι, μὴ σὲ μέλει.

(§ 13-16)

*κατοικτεῖρω τινά*—αἰσθάνομαι οἶκτον πρὸς τινα.—*οἶου*· πρὸ τῆς ἀντωνυμίας ταύτης πρέπει νὰ νοήσωμεν τὴν μετοχὴν *ἐνθυμούμενος* (= ἔχων ὑπ' ὄψει, ἀναλογιζόμενος ὁ Κύριος).—*οἶου ἀνδρὸς στέροιτο*—τί ἄνδρα (εἶχε καὶ) ἔχασε.—*ἀφίσταμαι*—ἀπομακρύνομαι, ἀποσύρομαι.—*ἕως ἄν*—καθ' ὅλον τὸ διάστημα, κατὰ τὸ ὁποῖον.—*ὀδύρομαι*—θρηνῶ, μυρολογῶ.—*τροφός*· ὁ Ξενοφῶν ἀποδίδει εἰς τὰς Ἀσιάτιδας (ὅπως δὲ εἶδομεν καὶ εἰς τοὺς Ἀσιάτας) συνηθείας καθαρῶς ἑλληνικὰς· οὕτω καὶ ἐδῶ παρουσιάζει τὴν Πάνθειαν ἀκολουθουμένην ἀπὸ τὴν τροφόν, μεθ' ἧς τὴν συνδέειν ἀμοιβαία ἐμπιστοσύνη καὶ ἀγάπη.—*μὴ ποιεῖν τοῦτο*—μὴ ἀποθανεῖν.—*ἀνύτω*—;—*χαλεπαίνω*—δρῆζομαι, θυμῶνω.—*πάλαι* = ἀπὸ πολὺν καιρὸν.—*ἀκινάκης*· μάχιρα περσι-

κῆ=ἐγγειρίδιον.— *παρασκευασαμένη* = *παρασκευασμένη*.—  
*ἀπέθνησκε*· διατί ὁ παρατατικός; *ἀνωλοφύρατο*· ὁ ἀόριστος ἐδῶ  
σημαίνει ἔναρξιν τῆς πράξεως;—*περιεκάλυπτε*· διατί ὁ παρα-  
τατικός;—*τὸ ἔργον*=τὴν αὐτοργίαν, τὴν αὐτοκτονίαν.— *ἔεται, εἴ  
τι δύναιτο βοηθῆσαι*· ἔκφρασις ἑλλειπτική, ἀντὶ τῆς πλήρους· *ἔ-  
ται βοηθήσων* (=ἵνα βοηθήσειε), *εἴ τι* (=βοήθειάν τινα) *δύ-  
ναιτο βοηθῆσαι* (=παρῆσχεῖν).—*σπασάμενοι*; (πρβλ. τὸ εἰς  
τὴν Κύρου Ἀνάβασιν· Ἀρταπάτας ἐπισφάξαι ἑαυτὸν τῷ  
Κύρῳ λέγεται σπασάμενος τὸν ἀκινάκην).—*οὔπερ*; (ἀνα-  
βαίνει ἐπὶ τὸ ὄρος, οὔ [=οὔπερ] οἱ Κίλικες ἐφύλαττον, εἴ-  
δομεν εἰς τὴν Κύρου Ἀνάβασιν).—*ἔταξεν*· ἡ Πάνθεια.—*τῷ πά-  
θει* (τῷ ἔργῳ)=εἰς τὸν τόπον τῆς αὐτοκτονίας (βλ. § 6 ἠλαιν-  
εν ἐπὶ τὸ πάθος).—*ἄγαμαί τινα*; (Κῦρος ἠγάσθη Κλέαρ-  
χον).—*κατολοφύρομαι*=θρηνῶ, ὀδύρομαι.—*καὶ τούτων*· τί-  
νων;—*ἧ*=ὅπως.—*τούτων ἐπεμελήθη, ὡς τύχοιεν* = *ἐπεμε-  
λήθη* (ὁ Κῦρος), *ὡς* (=ἵνα) *οὔτοι τύχοιεν*.— *τὰ καλὰ* = αἱ  
τιμαί.

## ΒΙΒΛΙΟΝ VIII

### ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

(§ 17-19)

*πορευόμενοι*· δηλ. ὁ Κῦρος καὶ οἱ Πέρσαι μετὰ τὴν ἀναχώρησίν των ἐκ Βαβυλῶνος. Διότι ἀφ' οὗ κατελήφθησαν αἱ Σάρδεις καὶ αἱ λοιπαὶ χῶραι τῆς δυτικῆς καὶ νοτίου Μικρᾶς Ἀσίας ὁ Κῦρος ἐστράφη κατὰ τῆς Βαβυλῶνος, τὴν ὁποίαν κατέλαβε κατόπιν μακρᾶς σχετικῶς πολιορκίας. Ὁ βασιλεὺς τῶν Ἀσσυρίων ἐφονεύθη, εἰς τὸ ἀνάκτορον δ' αὐτοῦ ἐγκατεστάθη ἡδὴ ὁ νικητής. Ὅταν ἀργότερον ἐπέισθη ὁ Κῦρος, ὅτι ἡσυχία καὶ τάξις ἐπικρατεῖ εἰς τὰς κατακτηθείσας χώρας καὶ ὅτι ἡ περσικὴ κυριαρχία ἐρριζώσεν ἐπὶ τῶν καταληφθέντων ἐδαφῶν, διέλυσε τὸν στρατὸν τῶν συμμάχων. Ὅλιγον κατόπιν ἀπεφάσισε νὰ ἐπανέλθῃ καὶ αὐτὸς εἰς τὴν Περσίαν μετὰ τοῦ νικηφόρου στρατοῦ. Τακτοποιήσας λοιπὸν τὰ ἐν Βαβυλῶνι ἀπῆλθε. — *γίγνομαι* = ἔρχομαι, φθάνω. — *τρέπομαι* = διευθύνομαι. — *οἶκος* = ἀνάκτορον. — *ἐξαιρῶ* — *ἐξαιροῦμαι* =; — *ἀρχεῖα* = οἰκίματα διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ βασιλέως. — *ἐκεῖσε*· ποῦ; *οἰκεῖτος* = ἰδιόκτητος. — *κατάγομαι* = καταλύω, καταφεύγω. — *προσπέμπω* = πέμπω πρὸς τινα. — *στέφανον χρυσοῦν*· καὶ ἐδῶ ὁ Ξενοφῶν ἀποδίδει εἰς τοὺς βαρβάρους ἑλληνικὸν ἔθος, τὴν στεφάνωσιν δηλαδὴ τῶν νικητῶν. — *καὶ αὐτήν* = ὄχι μόνον τὰ ἄλλα δῶρα, ἀλλὰ καὶ τὴν ἰδίαν· αὕτη κατὰ τὸν Κτησίαν (ποῦ τὸν ἐγνωρίσαμεν; τί ἔχει γράψῃ οὗτος;) ἐκαλεῖτο Ἄμυτις καὶ ἦτο κόρη ὄχι τοῦ Κυαξάρου, ἀλλὰ τοῦ Ἀστυάγου. Ὁ Ἡρόδοτος ἔξ ἄλλου (Βιβλ. Β' κεφ. 1) ἱστορεῖ, ὅτι καμμίαν σχέσιν δὲν εἶχεν ἡ σύζυγος τοῦ Κύρου πρὸς τὴν οἰκογένειαν τοῦ πάππου του. Οὕτω βλέπομεν καὶ ἐδῶ, ὅτι ὁ Ξενοφῶν διαφωνεῖ πρὸς τοὺς ἄλλους ἱστορικοὺς. Τοιαύτην διαφωνίαν εὐρίσκομεν εἰς τὴν περὶ Κύρου καθόλου παράδοσιν, περὶ Περσῶν, περὶ Κροίσου κλπ.·

διατί;—*ἐπιδίδωμί τί τινι*—δίδω ἐπὶ πλεόν κάτι εἰς τινα.—*φερ-  
νή*—προῖξ (πρβλ. *πολύφερνος*).—*οὐδὲ γὰρ*—*καὶ γάρ*.—*ἄρρη-  
παῖς γνήσιος*· καὶ εἰς τοῦτο ὁ Ξενοφῶν δὲν συμφωνεῖ πρὸς τοὺς  
λοιποὺς ἱστορικοὺς.

(§ 20)

*συναινῶ τί τινι*—συναινῶν ὑπόσχομαί τι εἰς τινα.—*ὁμως*  
*δὲ*—ἐν ταῦτῳ, συγχρόνως.—*ὅποσα...χαριεῖσθαι*—ὅσα (χαρίζων)  
ἐφαντάζετο, ὅτι θὰ εὐχαριστήσῃ καὶ τὸν Κουαξάρην.

(§ 21)

*τὸ ἄλλο στράτευμα*· τὸ προερχόμενον ἐκ τοῦ δήμου τῶν  
Περσῶν καὶ ὄχι ἐκ τῆς τάξεως τῶν ὁμοτίμων.—*φίλοι*· οἱ ὁμοτί-  
μοι.—*εἰς τὴν πόλιν*· τὴν Περσέπολιν, ἡ ὁποία ἦτο τότε πρω-  
τεύουσα τοῦ περσικοῦ κράτους.—*ὡς ἱκανὰ*—*ὡς ἐσόμενα ἱκα-  
νὰ*—διὰ τὰ εἶναι ἀρκετά.—*ὅτανπερ ἀφίκηται βασιλεὺς εἰς*  
*Πέρσας*· ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ξενοφῶντος, ὅπως διηγεῖται ὁ ἴδιος  
(Βιβλ. VIII κεφ. Στ' § 22), οἱ βασιλεῖς τῆς Περσίας διέμενον  
εἰς τὰ Ἐκβάτανα, τὴν Βαβυλῶνα, τὰ Σοῦσα, ἀναλόγως τῆς ἐπο-  
χῆς τοῦ ἔτους, σπανιώτατα δὲ ἤρχοντο εἰς τὴν Περσίαν διὰ τὴν  
διανομὴν δώρων, ἰδίως χρημάτων, εἰς τοὺς ὑπηκόους των.

(§ 28)

*ἐγένετο ἐν Μήδοις*· βραχυλογικῶς, ἀντί· *γενόμενος ἐν Μή-  
δοις ἐν Μήδοις ἦν*.—*συνδόξαν*—μὲ τὴν συγκατάθεσιν, μὲ τὴν  
σύμφωνον γνώμην.—*γυναῖκα ἄγομαι*—νυμφεύομαι.—*ἧς*—περὶ  
ἧς.—*λόγος* (ἐνν. *ἔστιν*).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ΄.

(§ 1)

σατράπης = ; —καταστρέφομαι = υποτάσσω. —και ἔπεμπε=καὶ πράγματι ἔπεμπε.

(§ 19-21)

περιέρχεται ὁ ἐνιαυτός = παρέρχεται τὸ ἔτος. — συναγείρω=συναθροίζω. — ἄρματα δρεπανηφόρα\* βλ. Βιβλ. VI κεφ. Δ' § 1. — ὥρμα ταύτην τὴν στρατείαν=ἐστρατεύετο ταύτην τὴν στρατείαν=ἐλεχείρει ἐκείνην τὴν ἐκστρατείαν. — Συρίαν ἐκβάντι (ἐνν. τινί) = ὅταν κάποιος ἐξέλθῃ ἐκ τῶν συνόρων τῆς Συρίας. — Ἐρυθρὰ θάλασσα\* νοεῖται ὁ Ἰνδικὸς Ὠκεανὸς μετὰ τοῦ Ἀραβικοῦ καὶ τοῦ Περσικοῦ κόλπου, ἐφ' ὅσον ἡ Ἐρυθρὰ θάλασσα ὀρίζεται ὡς ἀνατολικὸν σύνορον τοῦ κράτους. — Αἴγυπτος\* αὕτη κατὰ τὸν Ἡρόδοτον (βιβλ. III κεφ. 1) κατεκτήθη ὑπὸ τοῦ Καμβύσου τοῦ υἱοῦ τοῦ Κύρου. — ἄρκτος = ; πρὸς ἐσπέραν = ; πρὸς μεσημβρίαν = ; (Εἰς τὴν Κύρου Ἀνάβασιν ἐγνωρίσαμεν τὴν σημασίαν τῶν). — Αἰθιοπία\* ἀνακριβῶς ἐπίσης ἀναφέρει ὁ Ξενοφῶν ὡς μεσημβρινὸν σύνορον τὴν Αἰθιοπίαν, ἢ ὁποία δὲν περιλαμβάνετο, ὅπως καὶ ἡ Κύπρος καὶ ἡ Αἴγυπτος, εἰς τὰς ὑπὸ τοῦ Κύρου κατακτηθείσας χώρας.

(§ 23)

οὔτω διέκειντο (=εἶχον) πρὸς αὐτὸν οἱ ἄνθρωποι = μετὰ τὴν ἀφοσίωσιν καὶ ἀγάπην τὸν περιέβαλλον οἱ ὑπήκοοί του. — μειονεκτῶ = ὑπολείπομαι εἰς κάτι, εἶμαι ὑποδεέστερος τῶν ἄλλων. — φύομαι = παράγομαι. — τεχνῶμαι\* ὡς παθητικόν = κατασκευάζομαι μετὰ τέχνην. — ἄν\* εἰς τὸ γενέσθαι. — ὦν = ταῦτα ὦν. — ἀντιδίδωμι = ἀνταποδίδω. — σπανίζω τινός = ἔχω σπάνιν (=ἐλλειψιν) τινός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

(§ 1-2)

*αἰῶν*—ζωή, ἡλικία, — *δὴ*—ἤδη. — *μάλα πρεσβύτης*· ἐκ τῶν ἀσχοληθέντων μὲ τὸν Κῦρον ἀρχαίων ἱστορικῶν ἄλλοι μὲν ἀναφέρουν, ὅτι ὁ Κῦρος ἀπέθανεν εἰς ἡλικίαν 70 ἐτῶν, ἀφοῦ ἐβασίλευσε 30 ἔτη, ἄλλοι δέ, ὡς ὁ Ἡρόδοτος, ὅτι ἐβασίλευσεν 29 ἔτη καὶ ἐφρονεῦθη πολέμων κατὰ τῶν Μασσαγετῶν, ἔθνους σκυθικοῦ κατοικοῦντος παρὰ τὴν Κασπίαν θάλασσαν. Κατὰ τὸν Ξενοφῶντα ἀποθνήσκει, ὡς θὰ ἴδωμεν, ἐν γαλήνῃ εἰς τὸ ἐν Περσίᾳ ἀνάκτορόν του. — *ἀφικνεῖται*· πόθεν; (πρβλ. Κεφ. Ε΄ § 21). — *τὸ ἔβδομον* = ἔβδόμη φερόν. — *ἀρχή* = βασιλεία. — *πάλαι δὴ* = ; *ὡσπερ εἰκὸς (ἦν)*· διατί; — *τοῦ χοροῦ ἡγήσατο Πέρσαις*—ἐγίνε κορυφαῖος τοῦ χοροῦ χάριν τῶν Περσῶν, ἔσυρε τὸν χορὸν χ.τ.Π. Καὶ ἡ συνήθεια αὕτη εἶναι καθαρῶς ἑλληνική. — *τὰ δῶρα*· τίνα; (πρβλ. Κεφ. V § 21). *ὡσπερ εἰώθει*· ἐνν. *διαδιδόναι, ὁπότε εἰς Πέρσας ἀφικνοῖτο*. — *κρείττων τις ἢ κατὰ ἀνθρώπων*—κάποιος ἔχων μέγεθος ὑπεράνθρωπον, κάποιον ὑπερφυσικὸν ὄν. Διατί ὁ β΄. ὄρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται μὲ τὸν διαζευκτικὸν σύνδεσμον καὶ τὴν *κατὰ μετ'* αἰτιατικῆς; — *συσκευάζομαι*—τακτοποιῶν τὰ πράγματά μου ἐτοιμάζομαι διὰ ταξίδι· σήμερον λέγομεν *μαξεύω τὰ μπαούλά μου*. Γνώμη ἐπεκράτει εἰς τοὺς ἀρχαίους, ὅτι οἱ δι' ἀποκαλύψεων ἐν τοῖς ὄνειροις προειδοποιούμενοι περὶ τοῦ ἐπικειμένου θανάτου τῶν ἦσαν ἀγνοὶ καὶ διὰ τοῦτο θεοφιλεῖς.

(§ 3)

*πατῶρος*—ὁ ἐκ πατὸς κληροδοτηθεὶς, ὁ οἰκογενειακὸς (ἐνφ. *πάτριος*—ὁ πατροπαράδοτος, ὁ ἔθνικός). — *τὰ ἄκρα*—; — *ὡς Πέρσαι θύουσι*· κατὰ τὸν Ἡρόδοτον (Βιβλ. Α΄ κεφ. 13) οἱ Πέρσαι ἐκάλουν Δία «*τὸν κύκλον πάντα τοῦ οὐρανοῦ*»· διό, ὅταν προσέφερον θυσίαν εἰς αὐτόν, ἀνέβαινον εἰς τὰ ὑψηλότερα τῶν ὄρέων. Ἐπὶ τῶν ὄρέων ἐθυσίαζον ἐπίσης καὶ εἰς τὸν Ἥλιον, τὴν Σε-

λήνην, τὴν Γῆν, τὸ πῦρ, τὸ ὕδωρ καὶ τοὺς ἀνέμους.—*ἐπεύχομαι*—ἀναπέμπω εὐχὴν.—*τελεστήρια* (ἐνν. *ιερά*)—θυσίαι εὐχαριστήριοι διὰ τὴν τελείωσιν πολλῶν καὶ καλῶν πράξεων.—*χαριστήρια*—;—*ιερά σημεῖα* ἐλέγοντο ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα παρατηροῦντες εἰς τὰ σπλάγχνα τῶν πρὸς θυσίαν σφαγίων (ιερείων) ἐμαντεύοντο (*ἄλοβα γίννεται τὰ ιερά*, λέγει ὁ Ξενοφῶν εἰς τὰ *Ἑλληνικά* του [βιβλ. Γ' κεφ. δ' § 15], ἧτοι τὰ σπλάγχνα τῶν σφαγίων παρουσιάζονται ἄνευ λοβοῦ τοῦ ἥπατος).—*οὐράνια*· αἱ βρονταὶ καὶ αἱ ἀστραπαὶ, περὶ τῶν ὁποίων γίνεται συχνὰ λόγος εἰς τὴν Κύρου Παιδείαν, ἰδίως δὲ τῶν *δεξιῶν* βροντῶν.—*οἰωνοί*—τὰ ἐκ τῶν φθόγγων ἢ τῶν πτήσεων τῶν πτηνῶν σημεῖα.—*φημαι*· αἱ φωναὶ τῶν ἀνθρώπων αἱ περιέχουσαι προδηλωτικὰ σημεῖα περὶ τῶν μελλόντων.—*πολλὴ ὑμῖν χάρις* (ἐνν. *ἔστω*).—*ἐπιμέλεια*—ἐνδιαφέρον.—*ὑπὲρ ἀνθρώπων φρονῶ*—ἐπαίρομαι (ὑπερηφανεύομαι) ὑπὲρ τὸ ἀρμόζον εἰς τὸν ἀνθρώπον μέτρον.—*αἰῶνα*—; (πρβλ. § 1 «*τοῦ αἰῶνος προκεχωρηκός*»).

(§ 4)

*ἔδοξεν ἀναπαύσασθαι*—ἔκρινε καλὸν νὰ ἀναπαυθῆ, νὰ ἡσυχάσῃ.—*οἱ τεταγμένοι*—οἱ ἐπὶ τοῦ λουτροῦ θεράποντες.—*οἱ δ' αὖ τεταγμένοι*· δηλαδή;—*τῷ δέ· τίτι*;—*ἡ ψυχὴ*—ἡ διάθεσις.—*προσίεμαί τι*—δέχομαί τι.—*διψῆν*· ποῖον τὸ ῥῆμα;

(§ 5)

*ταῦτα· ποῖα*;—*τοὺς παῖδας*—τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας· τούτους θὰ γνωρίσωμεν κατωτέρω.—*ἐν Πέρσiais*—ἐν Περσίᾳ.

(§ 6)

*οἱ παρόντες φίλοι*—ὑμεῖς οἱ παρόντες φίλοι.—*ὡς περὶ εὐδαίμονος ἑμοῦ*—περὶ ἑμοῦ (*λέγειν καὶ ποιεῖν πάντα*) ὡς περὶ εὐδαίμονος.—*τὰ ἐν παισὶ*—τὰ ἐν τῇ τάξει τῶν παίδων.—*καρποῦμαί τι*—ἀπολαύω τινός.—*ἤβησα* (τὸ ἑ. *ἤβάω-ῶ*)—; (πρβλ. ἔφηβος, πρόσηβος).—*συναυξανομένην καὶ τὴν ἐμὴν δύνα-*

μιν=σὺν τῇ ἡλικίᾳ αὐξανομένην καὶ τὴν ἐμὴν δύναμιν=(ὅτι)  
 μὲ τὴν πρόοδον τῆς ἡλικίας ἠϋξάνοντο καὶ αἱ σωματικά μου  
 δυνάμεις.—*ἐπιγιγνώσκω*=βλέπω, διακρίνω.—*καὶ οὐτ' ἐπιχει-  
 ρήσας...ἠτύχησα*· ἢ πλοκή· *καὶ οἶδα οὐτ' ἐπιχειρήσας* (ὅτι  
 οὐτε ἐπεχείρησα) *οὐτ' ἐπιθυμήσας* (ὅτι οὐτε ἐπεθύμησά τινας)  
*ὅτου ἠτύχησα*=καὶ γνωρίζω, ὅτι οὐτε ἐπεχείρησα οὐτε ἐπεθύ-  
 μησα τίποτε, τὸ ὁποῖον νὰ μὴ ἐπέτυχᾳ.

(§ 7-8)

*ἐπεῖδον*=ἔζησα καὶ εἶδα.—*ιδιωτεύω*=εἶμαι ιδιώτης, δὲν  
 ἀναμειγνύομαι εἰς τὰ δημόσια πράγματα, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ  
*ἄρχω*· ἐπὶ χώρας, ὅπως ἐδῶ=εἶμαι ἀναξία λόγου, ἀφανής (ἐν  
 ἀντιδιαστολῇ πρὸς τὴν Ἀσσυρίαν καὶ τὴν Λυδίαν).—*προτετιμη-  
 μένην*=περισσότερον (=πρὸ) τῶν ἄλλων ἐν Ἀσία χωρῶν τιμη-  
 μένην.—*διασφύζομαι*=διατηρῶ διὰ τὸν ἑαυτὸν μου.—*ἔπραττον*  
*οὕτως*· τὸ *πράττω* ὡς οὐδέτερον μετὰ τῶν τροπικῶν ἐπιρρημά-  
 των=διάκειμαι, εὐρίσκομαι εἰς τοιαύτην ἢ τοιαύτην κατάστα-  
 σιν.—*ἔπραττον οὕτως ὡσπερ ἠυχόμην*· ἔλευθέρως=ἀπήλαυσα  
 ὅ,τι ἐπεθύμησα.—*συμπαρομαρτῶ*=συμπαρακολουθῶ.—*τελέ-  
 ως*=τελείως, ἀπολύτως.—*ἐκπεπταμένως* (ἐκ τοῦ ῥήμ. *ἐκπειάν-  
 νυμαι*)=ὑπερμέτρως.—*οὕσπερ ἔδοσαν* (=ἠϋδόκησαν) *μοι οἱ*  
*θεοὶ γενέσθαι*· ἔξ αὐτοῦ φαίνεται, ὅτι ὁ Κῦρος ὑπῆρξε καὶ κατὰ  
 τοῦτο εὐτυχής, ὅτι δηλαδὴ δὲν ἐδοκίμασε πικρίαν ἐπὶ ἀπωλείᾳ  
 τέχνου του.—*μνήμης τυγχάνω* = *διαμνημονεύομαι* = μνημο-  
 νεύομαι, ὁμιλοῦν περὶ ἐμοῦ οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν  
 (πρβλ. Βιβλ. I κεφ. Β' § 2 «*Κῦρος διαμνημονεύεται*»).

(§ 9)

*σαφηνίζω*=ὀρίζω ἀκριβῶς, ξεδιαλύνω, ξεκαθαρίζω.—*ἀμ-  
 φίλογος*=γεννῶν ἀμφισβητήσεις.—*ὡς ἂν μή... παράσχη*=ἵνα  
 μή, κατὰ τὸ δυνατόν, προκαλοῦσα ἀμφισβητήσεις, σᾶς δημιουρ-  
 γήσῃ ζητήματα (=σᾶς βάλῃ σὲ μελάδες).—*προβουλεύω*=προ-  
 νοῶ.—*ἡγοῦμαι*· ἀμεταβάτως=εἶμαι ἡγεμών, ἔχω τὴν ἀρχουσαν  
 γνώμην.—*τοῦτο· τὸ προβουλεύειν καὶ τὸ ἡγεῖσθαι*.

(§ 10)

*θᾶκος* (καὶ *θῶκος*) = θρόνος, κάθισμα.—*δόδος* = δίοδος.—*ὑπείκω τινί τινος* = παραχωρῶ τινί τι. Καὶ τὸ ἔθιμον τοῦτο, τὸ τιμᾶν δηλαδή τοὺς πρεσβυτέρους, ἀδελφούς καὶ πολίτας, καθαρῶς ἑλληνικὸν καὶ μάλιστα σπαρτιατικόν, ὅπως μᾶς διδάσκει ἄλλοῦ ὁ ἴδιος ὁ Ξενοφῶν (*Ἀπομνημονεύματα* [Βιβλ. II, κεφ. Γ' § 16] καὶ *Λακεδαιμονίων πολιτεία*), ἀποδίδει ὁ συγγραφεὺς τῆς Κύρου Παιδείας καὶ εἰς τοὺς Πέρσας. Διὰ τί; — *προτιμῶ*; — *ὡς... λέγοντος ἐμοῦ* = μὲ τὴν ἰδέαν, ὅτι ἐγὼ λέγω. — *ἀποδέχομαι* = ἐπιπροτιμῶ, ἐπιδοκιμάζω.

(§ 11-12)

*ὅσον ἐν ἐμοὶ* (ἐνν. *ἐστὶ*) = τὸ ἐπ' ἐμοί, ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τοῦ χέρι μου (νὰ σοῦ τὴν δώσω). — *Ταναοξάρης*· καὶ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ δευτεροτόκου υἱοῦ τοῦ Κύρου δὲν συμφωνεῖ ὁ Ξενοφῶν πρὸς τοὺς ἄλλους ἱστορικοὺς τῆς ἀρχαιότητος, τοὺς ἀσχοληθέντας μὲ τὰ περσικὰ πράγματα. Ὁ Ἡρόδοτος λ. χ. καλεῖ τοῦτον *Σμέρδιν* (βιβλ. Γ' κεφ. 30) καὶ ἄλλοι ἄλλως. — *Καδούσιοι*· ἔθνος κατοικοῦν παρὰ τὴν Κασπίαν θάλασσαν. Οὗτοι μετὰ τῶν Σακῶν, λαοῦ ὁμόρου πρὸς τοὺς Ὑρκανίους, προσεχώρησαν εἰς τὸν Κῦρον. — *ἄλυπος* = ὁ μὴ παρέχων λύπην.

(§ 13-14)

*χρυσῶν σκῆπτρον* (ἐκ τοῦ *σκήπτω* = ἀκκουμβῶ, στηρίζομαι)· ἑτάβδος κοινὴ κατ' ἀρχάς, ἀφ' οὗ καὶ οἱ ἐπαίται εἰς τὸν Ὅμηρον φέρουν σκῆπτρον, ἔγινεν ἤδη ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Ὁμήρου τὸ σύμβολον τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας καὶ διὰ τοῦτο πολυτελής (χρυσῆ ἢ ἐπίχρυσος ἢ διὰ χρυσῶν ἤλων πεποικιλμένη). — *ἡ δὲ κτῆσις αὐτῶν ἔστιν* = οὗτοι δὲ ἀποκτῶνται. — *συμφύλαξ* = ὁ μετὰ τινος φρουρῶν (τι). — *ὁ δμόθεν γιγνόμενος* = ὁ ἐκ τῶν αὐτῶν γονέων προερχόμενος, ὁ ἀδελφός. — *πολίτης* = συμπολίτης. — *τοι* = τφόντι, πραγματικῶς. — *σύσσιτος* = ὁ ἀπὸ κοινοῦ μετ' ἄλλων σιτῶν = ὁ ἀνατρεφόμενος ὑπὸ τὴν αὐτὴν στέγην μετὰ τινος· τὸ ἀν-

τίθειτον ἀπόσκηνος.—οἱ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σπέρματος φύντες=οἱ ἐκ τοῦ αὐτοῦ πατρὸς γεννηθέντες.

(§ 15-17)

μὴ οὖν... ποιήσητε· ἢ πλοκή· μὴ ποτε οὖν ποιήσητε μάταια ἢ ἀγαθὰ οἱ θεοὶ ὑφήγηται τοῖς ἀδελφοῖς εἰς οἰκειότητα (=ὥστε οἰκείους εἶναι)=μὴ ἀποδείξετε λοιπὸν ἀνωφελῆ ἐκεῖνα τὰ ἀγαθὰ, τὰ ὅποια οἱ θεοὶ διδάσκοντες τοὺς ἀδελφούς ἔχουν χαρίσει εἰς αὐτούς, ὥστε νὰ διακείνται οἰκείως πρὸς ἀλλήλους. Ἡ ἔννοια εἶναι αὕτη· ἐφ' ὅσον ὑπὸ τῶν θεῶν συνεδέθησαν διὰ τόσων στενῶν φυσικῶν δεσμῶν οἱ ἀδελφοὶ (ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σπέρματος φύντες καὶ ὑπὸ τῆς αὐτῆς μητρὸς τραφέντες κλπ.) δὲν πρέπει νὰ ἀποδεικνύουν διὰ τῶν πράξεών των, ὅτι τὸ ἐκ φύσεως ὑπάρχον τοῦτο ἀγαθὸν δὲν ἔχει καμμίαν ἀξίαν.—ἐπὶ ταῦτα· τίνα;—ἀνυπέβλητος=ἀνίκητος.—τοι=ἀσφαλῶς.—κῆδομαι=φροντίζω, μεριμνῶ (πρβλ. κηδεμών).—μέγας=μὲ δύναμιν, μέγας καὶ πολὺς (κατωτέρω λέγει μέγα δυνάμενος).—οὕτω... ὡς=τόσον... ὅσον.—τιμήσεται=τιμηθήσεται.—σοῦ· ἀπευθύνεται τῶρα πρὸς τὸν Ἰησοῦν.—πάρεμιμί τι=βοηθῶ τίνα.—οὐδενὶ γὰρ οἰκειότερα... ἢ σοὶ=διότι κανεὶς (ἄλλος) περισσότερον ἀπὸ σὲ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μετέχη οὔτε τῆς εὐτυχίας του οὔτε τῶν συμφορῶν του.

(§ 22)

οἱ ἀεὶ ὄντες=οἱ αἰώνιοι, οἱ ἀθάνατοι.—τῶν ὅλων = τοῦ σύμπαντος, ὅλου τοῦ κόσμου. — συνέχω = συγκρατῶ. — ἀτριβῆς = ἀφθαρτος, ἀκατάλυτος. — ἀγήρατος = ἀγήραστος, ἀκμαῖος. — ἀναμάρτητος· ἐπὶ τῆς φύσεως = ὁ ἐν ἀρμονίᾳ καὶ τάξει εὐρισκόμενος.—ἀδιήγητος = ἀνέκφραστος.—ἀσεβές· ὅ,τι πράττεται παρὰ τὴν ὀφειλομένην εὐλάβειαν πρὸς τοὺς θεούς.—ἀνόσιον· ὅ,τι πράττεται ἐναντίον τοῦ θείου δικαίου.

(§ 23)

τὸ ἀεὶ ἐπιγιγνόμενον=τὸ κατὰ διαδοχὴν διατηρούμενον, τὸ μεταγενέστερον.—οὐ γὰρ ἐν σκότῳ... ἀποκρύπτονται=διότι δὲν

σᾶς ἀφήνουν οἱ θεοὶ νὰ χρούπιτε τὰς πράξεις σας εἰς τὸ σκότος. — *καθαρά*· ἔνν. *κακῶν*. — *ἔξω τῶν ἀδίκων* = ἀπηλλαγμένα τῆς ἀδικίας. — *ἐν πᾶσιν ἀνθρώποις* = εἰς τὰ ὄμματα ὅλου τοῦ κόσμου. — *ἐς ἀλλήλους* = ἐναντίον ἀλλήλων. — *φρονῶ*· ἔδῶ = σκέπτομαι. — *ἐκ πάντων ἀνθρώπων τὸ ἀξιόπιστοι εἶναι ἀποβαλεῖτε* = θὰ ἐκδιώξετε ἀπὸ τὴν ψυχὴν ὅλων τῶν ἀνθρώπων τὴν ἰδέαν, ὅτι εἴσθε ἀξιόπιστοι· ἔλευθέρως = ὅλοι οἱ ἀνθρώποι θὰ σᾶς θεωροῦν ἀναξίους ἐμπιστοσύνης. — *προθυμοῦμαι* = δεικνύω προθυμίαν, ἔχω τὴν διάθεσιν. — *ὁ μάλιστα φιλία προσήκων* = ὁ οἰκειότατος εἰς τὴν ἀγάπην, ὁ ἀδελφός.

(§ 25)

*ἄλις* (ἔνν. *ἐστί*) *τούτων* = εἶναι ἀρκετὰ ταῦτα. — *ἐν χρυσῷ* = ἐν θήκῃ χρυσοῦ. — *μηδὲ ἐν ἄλλῳ μηδενί* = οὔτε εἰς καμμίαν ἄλλην θήκην κατεσκευασμένην ἀπὸ ἄλλην ὕλην. — *τῇ γῇ ἀπόδοτε*· ὅπως μᾶς διηγεῖται ὁ Ἡρόδοτος (Βιβλ. Α' κεφ. 140), οἱ μάγοι τῶν Περσῶν ἔκρυπτον τὸ πτώμα τοῦ νεκροῦ εἰς τὴν γῆν, ἀφ' οὗ τὸ ἦλειφον μὲ κηρόν. Ἡ καύσις τοῦ νεκροῦ, συνήθης παρ' Ἑλλήσι, δὲν ἦτο ἐν χρήσει εἰς τὴν Περσίαν, διότι οἱ Πέρσαι, πυρολάτραι ὄντες, ἐθεώρουν ἀσεβὲς νὰ καίουν τοὺς νεκρούς. — *καὶ ἄλλως* = ἐκτὸς αὐτοῦ. — *τοῦ εὐεργετοῦντος ἀνθρώπους* = τῆς εὐεργετοῦσης τοὺς ἀνθρώπους γῆς.

(§ 26-27)

*ἀλλὰ γάρ*· πρὸ τοῦ γάρ πρέπει νὰ νοήσωμεν μίαν πρότασιν εἰσαγομένην διὰ τοῦ ἀλλά, τὴν ὁποίαν αἰτιολογεῖ ὁ γάρ· ἀλλὰ δεῖ περαίνειν τὸν λόγον· καὶ γάρ... — *ἄθενπερ* = ἀπὸ ἐκεῖ ἀπὸ ὅπου (δηλαδὴ ἀπὸ τῶν ἄκρων — κεφαλῆς, χειρῶν, ποδῶν — τὰ ὁποῖα πρῶτα ψύχονται). — *πᾶσιν* = κατὰ τὴν γνώμην ὅλων. — *ὄμμα τοῦ μὲν ξῶντος* = τὸ ὄμμα μου (= πρόσωπόν μου), ἐν ὅσῳ ἀκόμη ζῶ. — *προσίτω* =; — *ἐγκαλύπτομαι* = σκεπάζομαι (μὲ τὰ καλύμματα τῆς κλίνης). Καὶ τὸ *ἐγκαλύπτεσθαι* διὰ τῶν καλυμμάτων τῆς κλίνης ἢ καὶ τοῦ ἱματίου ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου ἦτο συνήθεια ἑλληνικὴ, ὅπως μᾶς διδάσκει ὁ Πλάτων περιγραφῶν τὰς

τελευταίας στιγμᾶς τοῦ Σωκράτους (Φαίδων 118α). — *συνησθησο-  
μένους*· μετ. παθ. μέλλ. τοῦ *συνήδομαι*· *συνήδομαί τινι* δὲ = μετέχω  
τῆς χαρᾶς τινος. — *ὡς* = ὥστε. — *εὖ ποιῶ τινα* = εὐεργετῶ τινα·  
*ἔδω* = προσφέρω τὰ ἐπὶ τῇ κηδεῖα δῶρα. — *ὅποσα...νομίζεται* = τό-  
σα, ὅσα ὑπάρχει συνήθεια (= *νομίζεται*) νὰ προσφέρονται ἐπὶ  
τῷ θανάτῳ ἀνδρὸς εὐτυχοῦς. — *καὶ τοῦτο μέμνησθέ μου* = καὶ  
τὴν ἐξῆς παραγγελίαν μου ἀκόμη νὰ ἐνθυμῆσθε. — *καὶ τῇ μητρὶ  
ἀπαγγέλλετε* (ἔνν. *χαίρειν*) *ὡς παρ' ἐμοῦ* = χαιρετίσματα καὶ εἰς  
τὴν μητέρα σας μετὰ τὴν παρατήρησιν, ὅτι ἐγὼ σᾶς παρήγγειλα νὰ  
τῆς τὰ εἰπῆτε (ἢ σύζυγός του δὲν εἶχε συνοδεύσει αὐτὸν εἰς  
τὴν Περσίαν). — *δεξιούμαι τινα* =;

Επισημαίνεται ότι η διαδικασία της εκπαίδευσης είναι μια διαδικασία που αφορά όλους τους μαθητές και όχι μόνο τους επιδοτούμενους. Η εκπαίδευση είναι μια διαδικασία που αφορά όλους τους μαθητές και όχι μόνο τους επιδοτούμενους. Η εκπαίδευση είναι μια διαδικασία που αφορά όλους τους μαθητές και όχι μόνο τους επιδοτούμενους.

Η εκπαίδευση είναι μια διαδικασία που αφορά όλους τους μαθητές και όχι μόνο τους επιδοτούμενους. Η εκπαίδευση είναι μια διαδικασία που αφορά όλους τους μαθητές και όχι μόνο τους επιδοτούμενους. Η εκπαίδευση είναι μια διαδικασία που αφορά όλους τους μαθητές και όχι μόνο τους επιδοτούμενους.

Η εκπαίδευση είναι μια διαδικασία που αφορά όλους τους μαθητές και όχι μόνο τους επιδοτούμενους. Η εκπαίδευση είναι μια διαδικασία που αφορά όλους τους μαθητές και όχι μόνο τους επιδοτούμενους. Η εκπαίδευση είναι μια διαδικασία που αφορά όλους τους μαθητές και όχι μόνο τους επιδοτούμενους.

## ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΩΝ

	Ἄντι		Νὰ ἀναγνωσθῆ
Σελ.	18	οὐτ' ἄλλον	οὐτ' ἄλλον
>	18	οὐτ' ἐμὲ	οὐτ' ἐμὲ
>	20	θηρία ἐθρηῶμεν	θηρία ἐθρηῶμεν'
>	34	ἐχθιόνες εἰσιν ἢ ἐμοὶ	ἐχθιόνες εἰσιν ἢ ἐμοί·
>	34	παρ' ἡμῖν βουλήσεται	παρ' ἡμῖν βουλήσεται.
>	34	ἀπελούνοντες	ἀπελούνοντες
>	39	συντέτραφθε	συντέτραφθε
>	60	ἀρχεῖα (§ 3)	ἀρχεῖα (§ 3-1)
>	62	Εἰς τὴν § 4	Εἰς τὴν § 3-4
>	68	ὡς ἄν. ἐνν. ἐπέροιτο	ὡς ἄν. ἐνν. ἐπέροιτο
>	70	(κεφ. Α' § 11)	(κεφ. Β' § 11)
>	75	(βλ. κεφ. Β' § 6)	(βλ. κεφ. Γ' § 6)
>	77	τὰς περισσοτέρας φορὰς =	τὰς περισσοτέρας φορὰς. —
>	79	ἔξω μέσου ἡμέρας·	ἡνίκα δ' ἦν ἔξω μέσου ἡμέρας·
>	80	Ἡνίκα	ἡνίκα
>	80	ἐστρατεύοντο τὸ πλεῖστον	ἐστρατεύοντο τὸ πλεῖστον
>	88	ἐὰν ταῦτα (= ἡ ἐπιχείρησις μας) λάβῃ αἴσιον τέρμα, εὐδωθῆ.	ἐὰν ταῦτα (= ἡ ἐπιχείρησις μας) λάβουν αἴσιον τέρμα, εὐδωθοῦν.
>	94	κυανοῦς)	κυανοῦς). —
>	99	εἰς τὸν ἐνεστῶτα ἐπαρήγω	εἰς τὸν ἐνεστῶτα ἐπαρήγω·
>	104	= ἀνεγείρω μνημα	= ἀνεγείρω μνημα

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
2	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	2
3	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	3
4	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	4
5	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	5
6	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5	6
7	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6	7
8	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7	8
9	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8	9
10	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9	10
11	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10	11
12	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11	12
13	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12	13
14	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 13	14
15	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 14	15
16	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 15	16
17	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 16	17
18	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 17	18
19	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 18	19
20	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 19	20
21	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 20	21
22	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 21	22
23	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 22	23
24	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 23	24
25	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 24	25
26	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 25	26
27	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 26	27
28	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 27	28
29	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 28	29
30	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 29	30
31	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 30	31
32	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 31	32
33	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 32	33
34	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 33	34
35	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 34	35
36	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 35	36
37	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 36	37
38	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 37	38
39	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 38	39
40	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 39	40
41	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 40	41
42	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 41	42
43	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 42	43
44	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 43	44
45	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 44	45
46	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 45	46
47	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 46	47
48	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 47	48
49	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 48	49
50	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 49	50
51	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 50	51
52	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 51	52
53	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 52	53
54	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 53	54
55	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 54	55
56	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 55	56
57	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 56	57
58	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 57	58
59	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 58	59
60	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 59	60
61	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 60	61
62	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 61	62
63	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 62	63
64	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 63	64
65	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 64	65
66	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 65	66
67	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 66	67
68	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 67	68
69	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 68	69
70	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 69	70
71	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 70	71
72	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 71	72
73	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 72	73
74	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 73	74
75	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 74	75
76	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 75	76
77	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 76	77
78	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 77	78
79	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 78	79
80	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 79	80
81	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 80	81
82	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 81	82
83	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 82	83
84	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 83	84
85	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 84	85
86	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 85	86
87	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 86	87
88	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 87	88
89	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 88	89
90	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 89	90
91	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 90	91
92	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 91	92
93	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 92	93
94	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 93	94
95	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 94	95
96	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 95	96
97	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 96	97
98	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 97	98
99	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 98	99
100	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 99	100
101	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 100	101



Προσφορά σπονδῆς  
διὰ φιάλης



Κύλιξ



Κρατήρ



Κύαθος



Ψέλιον



Στρεπτός



Fig. 1



Fig. 2



Fig. 3



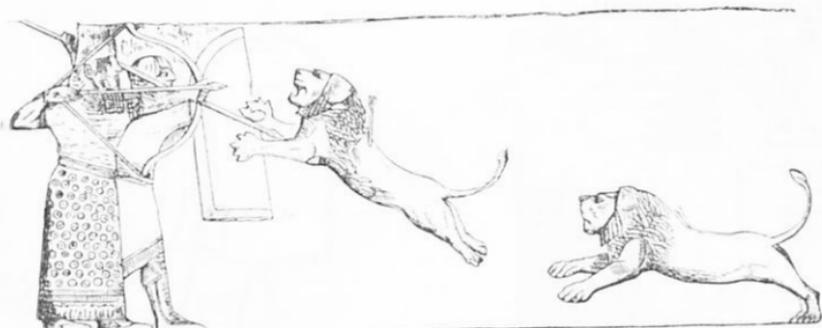
Fig. 4



Fig. 5

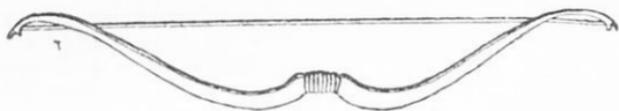


Fig. 6



Θήρα λεόντων ὑπὸ Ἀσσυρίων

Ὁ τοξεύων τὸν λέοντα φορεῖ «ποδήρη χιτῶνα  
στολιδωτὸν τὰ κάτω».



Τόξον μετὰ κεράτων καὶ νευρῶς



Φαρέτρα μετὰ βελῶν  
καὶ τόξου

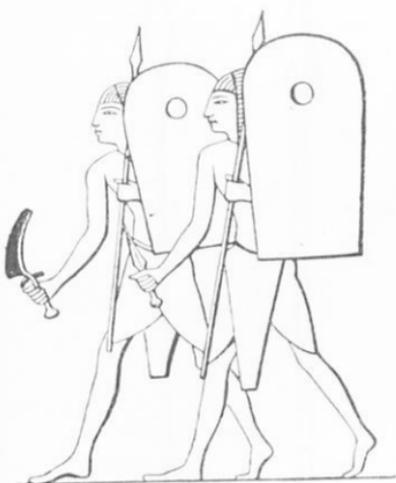


Τόξον κυκλωτερές



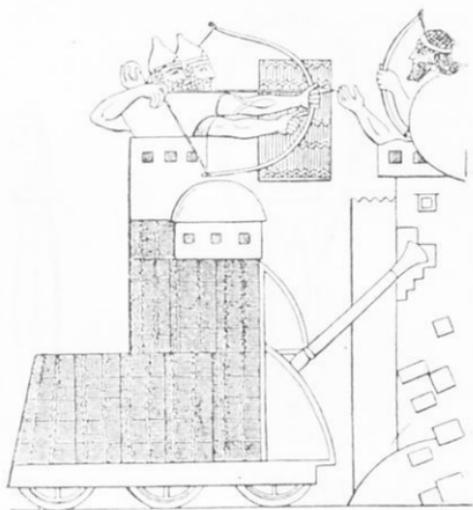
Φαρέτρα





Ἀσσύριοι πολεμισταὶ

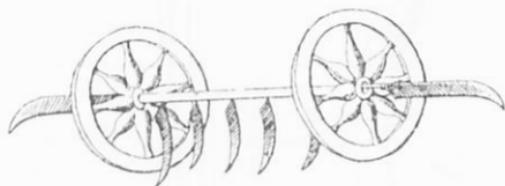
(Ὁ δεξιὰ κρατεῖ, ἐκτός τῆς ἀσπίδος (εἶδος γέρον) καὶ τοῦ ἀκοντίου, καὶ μικρὸν ὄπλον εἰς τὴν δεξιάν, τὸ ὁποῖον πιθανὸν εἶναι ἢ σάγαρις).



Πύργος ἐπὶ βάσεως τροχοφόρου  
(πολιορκία τείχους)



Ἄμαξα



Ἄξων καὶ τροχοὶ  
δρεπανηφόρου ἄρματος

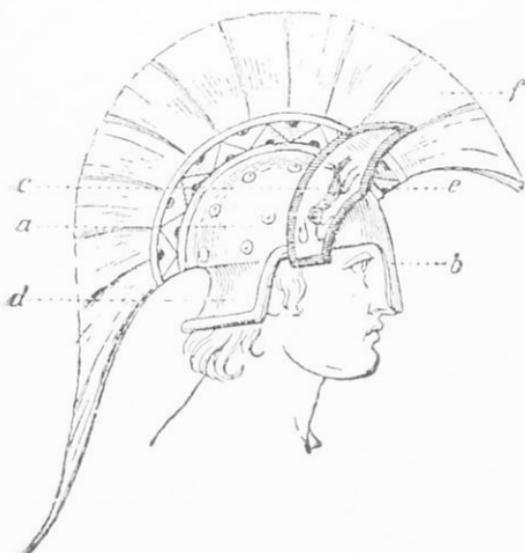


Ἄρμα





Θώραξ



Κράνος ἄττικόν



Fig. 10



Fig. 11







## ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Ἄριθ. { πρωτ. 41429  
 διεκπ. 15253

Πρὸς  
 τὸν κ. Ἰωάννην Σιδέρην

Βιβλιοεκδότην

Σταδίου 52

Ἀνακοινοῦμεν ὑμῖν ὅτι διὰ ταῦταριθμοῦ ὑπουργικῆς ἀποφάσεως, ἐκδοθείσης τὴν 12 *Αὐγούστου* ἐ. ἔ. καὶ δημοσιευθείσης τὴν 29 *Αὐγούστου* εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 80 φύλλον τῆς Ἐφημ. Κυβερνήσεως, ἐνεκρίθη συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ νόμου 5045 καὶ τὴν ἀπόφασιν τῆς οἰκείας κριτικῆς ἐπιτροπῆς, τὴν περιλαμβανομένην εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 476 πρακτικὸν τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Γνωμοδοτικοῦ Συμβουλίου, τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον «*Ξενοφῶντος Κύρου Παιδεία*» τοῦ *Χρ. Παπαναστασίου καὶ Ν. Φραγκίσκου* βιβλίον ὡς διδακτικὸν βιβλίον πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῆς Γ' τάξεως τῶν *Γυμνασίων* διὰ μίαν πενταετίαν, ἀρχομένην ἀπὸ τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1932—33, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅπως κατὰ τὴν ἐκτύπωσιν τοῦ βιβλίου τούτου συμμορφωθῆτε πρὸς τὰς ὑποδείξεις τῆς κριτικῆς ἐπιτροπῆς.

Ἐντολῇ τοῦ Ὑπουργοῦ

Ὁ Διευθυντῆς

Ε. Κακοῦρος

Ἄρθρον 9 τοῦ ἀπὸ 26 Ἰουλίου 1629 Προεδρικοῦ Διατάγματος

Τὰ διδακτικὰ βιβλία τὰ πωλούμενα μακρὰν τοῦ τόπου τῆς ἐκδόσεως τῶν ἐπιτρέπεται νὰ πωλῶνται ἐπὶ τιμῇ ἀνωτέρα κατὰ 15 ο) τῆς ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ παρόντος Διατάγματος κανονισθείσης ἄνευ βιβλιοσήμου τιμῆς πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς δαπάνης οὐσκευῆς καὶ τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅπως ἐπὶ τῆς τελευταίας σελίδος τοῦ ἐξωφύλλου ἐκτυποῦται τὸ παρὸν ἄρθρον.